

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗΣ, ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ

Μελέτη Συντήρησης

μεταλλικών, λίθινων, κεραμικών και τσιμεντένιων στοιχείων
κτιριακού διακόσμου

ΤΟΥ ΑΡΧΟΝΤΙΚΟΥ ΒΟΥΒΑΛΗ ΣΤΗΝ ΚΑΛΥΜΝΟ

Μελετήτρια: Νεκταρία Δασακλή, Συντηρήτρια Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης.

Ρόδος 2025

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή	4
2. Ιστορικά στοιχεία – Περιγραφή	5
3. Στόχος και μεθοδολογία μελέτης	10
4. Μετάλλινα στοιχεία	17
4.1. Μεταλλική αυλόθυρα	17
4.1.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία	17
4.1.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις	18
4.2. Κιγκλιδώματα περίφραξης	18
4.2.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία	20
4.2.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις	20
4.3. Κιγκλιδώματα εξωστών	21
4.3.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία	21
4.3.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις	21
4.4. Κιγκλιδώματα παραθύρων	21
4.4.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία	22
4.4.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις	23
4.5. Κιγκλιδώματα εξώθυρων	23
4.5.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία	23
4.5.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις	23
4.6. Εξωτερικές σκάλες	24
4.6.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία	24
4.6.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις	24
4.7. Καμινάδες	24
4.7.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία	24
4.7.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις	24
4.8. Υδρορροή	25
4.8.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία	25
4.8.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις	25
4.9. Μεταλλική σχάρα καταπακτής εξαερισμού	25
4.9.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία	25
4.9.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις	25
4.10. Στόφα κουζίνας και λέβητας	26
4.10.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία	27
4.10.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις	27
4.11. Χρηματοκιβώτιο	27
4.11.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία	27
4.11.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις	27
4.12. Κάβα	27

4.12.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία	28
4.12.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις	28
4.13. Πόρτα φούρνου	28
4.13.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία	28
4.13.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις	28
4.14. Διακόπτες, γάντζοι κ.ά. μικρά εντοιχισμένα στοιχεία	28
4.14.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία	28
4.14.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις	28
4.15. Πόμολα, μεταλλικά εξαρτήματα και διακοσμητικές επενδύσεις θυρών	29
4.15.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία	29
4.15.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις	29
5. Λίθινα στοιχεία	30
5.1. Πύλη εισόδου αυλής	30
5.1.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία	30
5.1.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις	30
5.2. Πεσσοί και ποδιά εξωτερικής περίφραξης	30
5.2.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία	31
5.2.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις	31
5.3. Λίθινες πλάκες αυλής	31
5.3.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία	32
5.3.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις	32
5.4. Λίθινα παρτέρια και βάσεις κιγκλιδωμάτων αυλής	32
5.4.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία	32
5.4.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις	32
5.5. Προστώο	33
5.5.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία	33
5.5.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις	33
5.6. Περιθύρωμα κεντρικής εισόδου	33
5.6.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία	34
5.6.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις	34
5.7. Πλαίσια ανοιγμάτων (μαντώματα)	34
5.7.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία	35
5.7.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις	35
5.8. Ποδιές παραθύρων	36
5.8.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία	36
5.8.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις	36
5.9. Εξώστες και βεράντα (λίθινα δάπεδα, φουρούσια και μπαλούστρες)	36
5.9.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία	37
5.9.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις	37
5.10. Κρήνη	37
5.10.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία	37

5.10.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις	37
5.11. Σκάλα περιπτέρου	38
5.11.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία	38
5.11.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις	38
6. Κεραμικά στοιχεία	39
6.1. Εντοιχισμένα πιθάρια	39
6.1.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία	39
6.1.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις	39
6.2. Νυπήρας	39
6.2.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία	39
6.2.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις	39
7. Στοιχεία από τσιμεντοκονίαμα	40
7.1. Στηθαίο βεράντας	40
7.1.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία	40
7.1.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις	40
7.2. Πλαίσια ανοιγμάτων	41
7.2.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία	41
7.2.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις	41
7.3. Τσιμεντοπλακίδια	41
7.3.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία	42
7.3.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις	42
7.4. Νεροχύτες	43
7.4.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία	43
7.4.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις	43
8. Τζάκια	44
8.1. Τζάκι στο χώρο ΙΣ3	45
8.1.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία	47
8.1.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις	47
8.2. Τζάκι στο χώρο ΙΣ5	48
8.2.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία	49
8.2.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις	50
8.3. Τζάκι στο χώρο Α2	50
8.3.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία	52
8.3.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις	52
9. Φωτογραφική τεκμηρίωση	54
10. Βιβλιογραφία – Δικτυογραφία	193

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα μελέτη συντήρησης εκπονήθηκε από το τμήμα Συντήρησης Νεωτέρων Μνημείων και Έργων Τέχνης της ΥΝΜΤΕ Δωδεκανήσου. Αποτελεί επικαιροποίηση της «Μελέτης Συντήρησης Μετάλλινων, Κεραμικών, Γυάλινων και Λίθινων Αντικειμένων του Αρχοντικού Βουβάλη στην Κάλυμνο», η οποία εκπονήθηκε από την ΕΦΑ Δωδεκανήσου το 2017 και εγκρίθηκε με την υπ' αρ. ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΠΚ/ΔΣΑΝΜ/Φ48/184981/131305/1517/24-4-2018 (ΑΔΑ: 7ΖΦ14653Π4-ΥΡΜ) Απόφαση. Η μελέτη της ΕΦΑ Δωδεκανήσου αφορούσε κυρίως στα κινητά αντικείμενα της οικοσκευής του Αρχοντικού, αλλά αναφερόταν και στα κυριότερα στοιχεία του κτιριακού διακόσμου. Η παρούσα μελέτη, η οποία εκπονήθηκε από την ίδια μελετητήρια, εξετάζει αναλυτικότερα και πιο συστηματικά τα διακοσμητικά και μορφολογικά κτιριακά στοιχεία του Αρχοντικού που είναι κατασκευασμένα από μέταλλο, λίθο, κεραμικό και τσιμεντοκονίαμα, και προτείνει επεμβάσεις συντήρησης σε συμφωνία με την ήδη εγκεκριμένη μελέτη, με σκοπό να αποτελέσει μια ολοκληρωμένη πρόταση συντήρησης του συνόλου του κτιριακού διακόσμου του Αρχοντικού Βουβάλη, μαζί με τη «Μελέτη Συντήρησης και Αποκατάστασης του Κτιριακού Διακόσμου του Αρχοντικού Βουβάλη» (μελετητές: ΑΕΙΝΑΕΣ – Γ. Παυλόπουλος, Μ. Χατζηνικολάου ΕΕ), η οποία αφορά σε επιχρίσματα, ζωγραφικό διάκοσμο σε κονίαμα, ταπετσαρίες και ξύλινα στοιχεία και έχει εκπονηθεί το 2019 από την ΥΝΜΤΕ Δωδεκανήσου. Η παρούσα μελέτη εκπονήθηκε παράλληλα με την Αρχιτεκτονική Μελέτη Αποκατάστασης του αρχοντικού και σε συνεργασία με τη μελετητική ομάδα της ΥΝΜΤΕ Δωδεκανήσου με επικεφαλής τον αρχιτέκτονα Μ. Ζερλέντη, τα σχέδια της οποίας χρησιμοποιούνται και εδώ.

2. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ – ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Το Αρχοντικό Βουβάλη έχει κηρυχθεί ιστορικό διατηρητέο μνημείο και ιστορικός τόπος με την υπ' αρ. 3117/12-2-1972 Υπουργική Απόφαση (ΦΕΚ154/Β/18-2-1972) και βρίσκεται εντός του κηρυγμένου αρχαιολογικού χώρου της Πόθιας¹, πρωτεύουσας της νήσου Καλύμνου. Στο Αρχοντικό έζησε ο Νικόλαος Βουβάλης (1859-1918), ο πλουσιότερος έμπορος σφουγγαριών της Καλύμνου και ένας από τους πιο δραστήριους σε ολόκληρο τον κόσμο, μία εμβληματική προσωπικότητα για το νησί, λόγω της πλούσιας πολιτικής, κοινωνικής και φιλανθρωπικής του δράσης. Ο Νικόλαος Βουβάλης έχει ανακηρυχθεί ως Μέγας Ευεργέτης της Καλύμνου.

Πρόκειται για ένα επιβλητικό τριώροφο κτίσμα, στο οποίο συνδυάζονται νεοκλασικά με άλλα ιδιαίτερα μορφολογικά στοιχεία, καθιστώντας το μοναδικό και ένα από τα πιο χαρακτηριστικά δείγματα της αστικής αρχιτεκτονικής στην Κάλυμνο (εικ.6-9). Το Αρχοντικό, προικώ της Αικατερίνης Πελεκάνου, παρουσιάζει δύο οικοδομικές φάσεις· η πρώτη χρονολογείται στο δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα και η δεύτερη στα 1894, όταν ο σύζυγός της Νικόλαος Βουβάλης τροποποίησε και διεύρυνε το κτίριο, προσθέτοντας δεύτερο όροφο και επιπλέον διαμερίσματα. Διαθέτει οκτώ δωμάτια στο ισόγειο, πέντε στον πρώτο όροφο και πέντε στον δεύτερο, ενώ υπάρχουν και υπόγειοι αποθηκευτικοί χώροι (βλ. κατόψεις, σχ. 5-8).

Το αρχοντικό, μετά το θάνατο και της συζύγου του Ν. Βουβάλη το 1956, περιήλθε στη δικαιοδοσία του μοναστηριακού «Ιδρύματος Ελέους», το οποίο στη συνέχεια το δώρισε στην Αρχαιολογική Υπηρεσία, υπό τον όρο αυτό να λειτουργήσει ως μουσείο. Ακολούθησαν εργασίες συντήρησης και επισκευής από την 4^η ΕΒΑ και το 1981 ολοκληρώθηκε η μετατροπή του σε μουσείο, με όσα αντικείμενα της οικογένειας είχαν απομείνει και με τρία από τα 18 δωμάτιά του προσβάσιμα στον επισκέπτη: Το γραφείο του Ν. Βουβάλη και η τραπεζαρία στο ισόγειο, καθώς και το σαλόνι στον όροφο αποτελούσαν ολοκληρωμένα αισθητικά και ιστορικά σύνολα, μέσα από τα οποία αποκαλυπτόταν στον επισκέπτη η ατμόσφαιρα της εποχής και οι αισθητικές και κοινωνικές αξίες των ανθρώπων που έζησαν σε αυτό το σπίτι.

Η καταστροφή τμήματος της στέγης από έναν κεραυνό στις 19 Δεκεμβρίου 2013 και στη συνέχεια η πλημμύρα του σαλονιού λόγω της έντονης καταιγίδας, κατέστησαν το χώρο μη επισκέψιμο και χρήζοντα εργασιών αποκατάστασης.

¹ ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/111550/4967/14-12-2006 Υ. Α. (Φ.Ε.Κ. 196/Α.Α.Π./27-12-2006)

Εικ.1: Νικόλαος Βουβάλης, Μέγας Ευεργέτης της Καλύμνου (1859-1918)

Εικ.2: Προτομή του Νικόλαου Βουβάλη στην Πόθια

Εικ.3: Η νήσος Κάλυμνος. Σημειωμένη με κόκκινο η θέση του αρχοντικού Βουβάλη στην πρωτεύουσα Πόθια.

Εικ.6: Η νότια όψη (πρόσοψη) του αρχοντικού.

Εικ.7: Άποψη του αρχοντικού από νοτιοδυτικά, από τη δημοτική οδό που οδηγεί στο Αρχαιολογικό Μουσείο.

Εικ.8: Άποψη του αρχοντικού από δυτικά, από τη δημοτική οδό που οδηγεί στο Αρχαιολογικό Μουσείο.

Εικ.9: Άποψη του αρχοντικού από ΒΔ.

3. ΣΤΟΧΟΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ

Αντικείμενο της μελέτης είναι να διαπιστωθεί η κατάσταση διατήρησης των μορφολογικών και διακοσμητικών στοιχείων του αρχοντικού, ώστε να προταθούν οι κατάλληλες και απαραίτητες επεμβάσεις συντήρησης, οι οποίες θα στοχεύουν στη διατήρηση και την ανάδειξη της ιστορικής και αισθητικής αξίας του μνημείου, με σεβασμό στις αρχές και τους κανόνες δεοντολογίας που διέπουν την επιστήμη της συντήρησης αρχαιοτήτων και έργων τέχνης, χωρίς να αλλοιώνουν και να παραχαράσσουν την αυθεντικότητά του.

Στη συνέχεια εξετάζονται αναλυτικά όλα τα μέταλλα, λίθινα, κεραμικά και τσιμεντένια στοιχεία του κτιρίου που αντιμετωπίζονται από τη συντήρηση. Τα τρία τζάκια του αρχοντικού εξετάζονται ξεχωριστά, καθώς πρόκειται για σύνθετα αντικείμενα, ιδιαίτερης σημασίας. Η κατάσταση διατήρησης των στοιχείων αυτών προέκυψε έπειτα από ενδελεχή οπτική και απτική παρατήρησή τους. Καθώς πρόκειται για πολυάριθμα στοιχεία, προκειμένου να καταστεί εύκολος ο εντοπισμός τους από τον αναγνώστη της παρούσας μελέτης, τα εν λόγω στοιχεία έχουν επισημανθεί στις όψεις και τις κατόψεις του κτιρίου με διαφορετικό χρώμα, σύμφωνα με το παρακάτω υπόμνημα, ενώ ακολουθείται η ίδια αρίθμηση των χώρων και των στοιχείων όπως και στην Αρχιτεκτονική Μελέτη.

Στα σχέδια που ακολουθούν έχουν επισημανθεί χρωματικά τα μορφολογικά / διακοσμητικά στοιχεία του κτιρίου που αντιμετωπίζονται από την παρούσα μελέτη συντήρησης, σύμφωνα με το Υπόμνημα 1.

Μεταλλικά στοιχεία	
Λίθινα στοιχεία	
Κεραμικά στοιχεία	
Τσιμεντένια στοιχεία	

Υπόμνημα 1: Χρωματική επισήμανση των μορφολογικών / διακοσμητικών στοιχείων του κτιρίου τα οποία αντιμετωπίζει η παρούσα μελέτη.

Σχ.1: Νότια όψη (πρόσοψη) με χρωματική επισήμανση των μορφολογικών / διακοσμητικών στοιχείων του κτιρίου

Σχ.2: Δυτική όψη με χρωματική επισήμανση των μορφολογικών / διακοσμητικών στοιχείων του κτιρίου

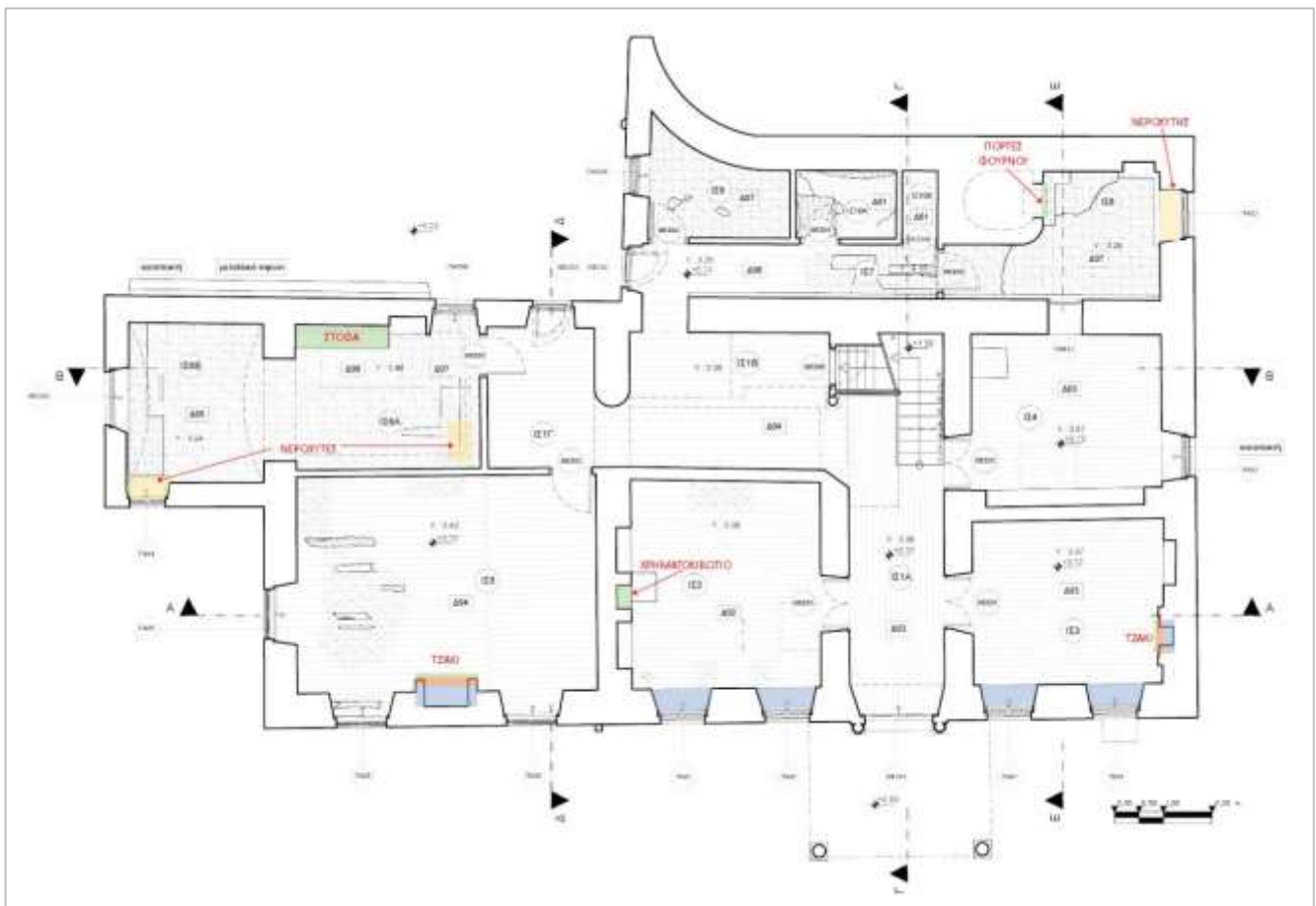
Σχ.3: Βόρεια όψη με χρωματική επισήμανση των μορφολογικών / διακοσμητικών στοιχείων του κτιρίου

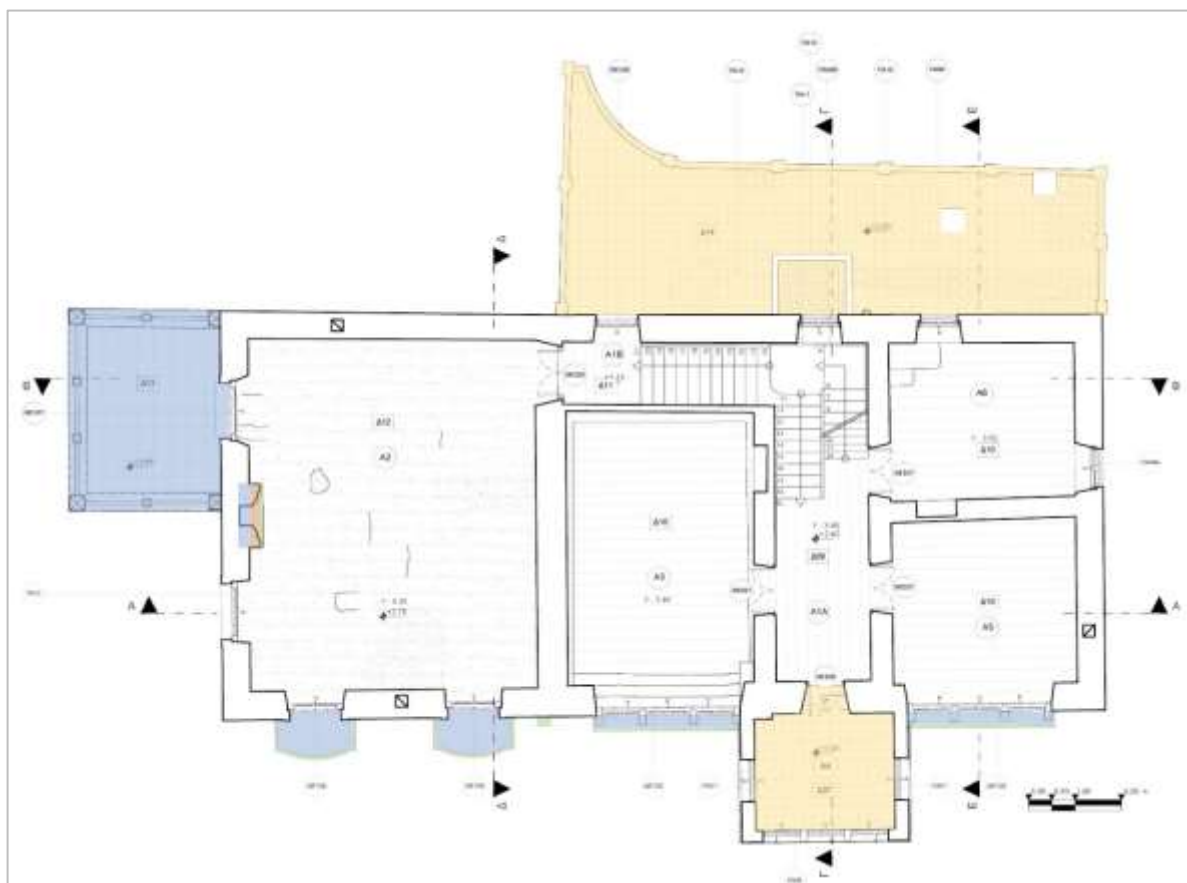
Σχ.4: Ανατολική όψη με χρωματική επισήμανση των μορφολογικών / διακοσμητικών στοιχείων του κτιρίου

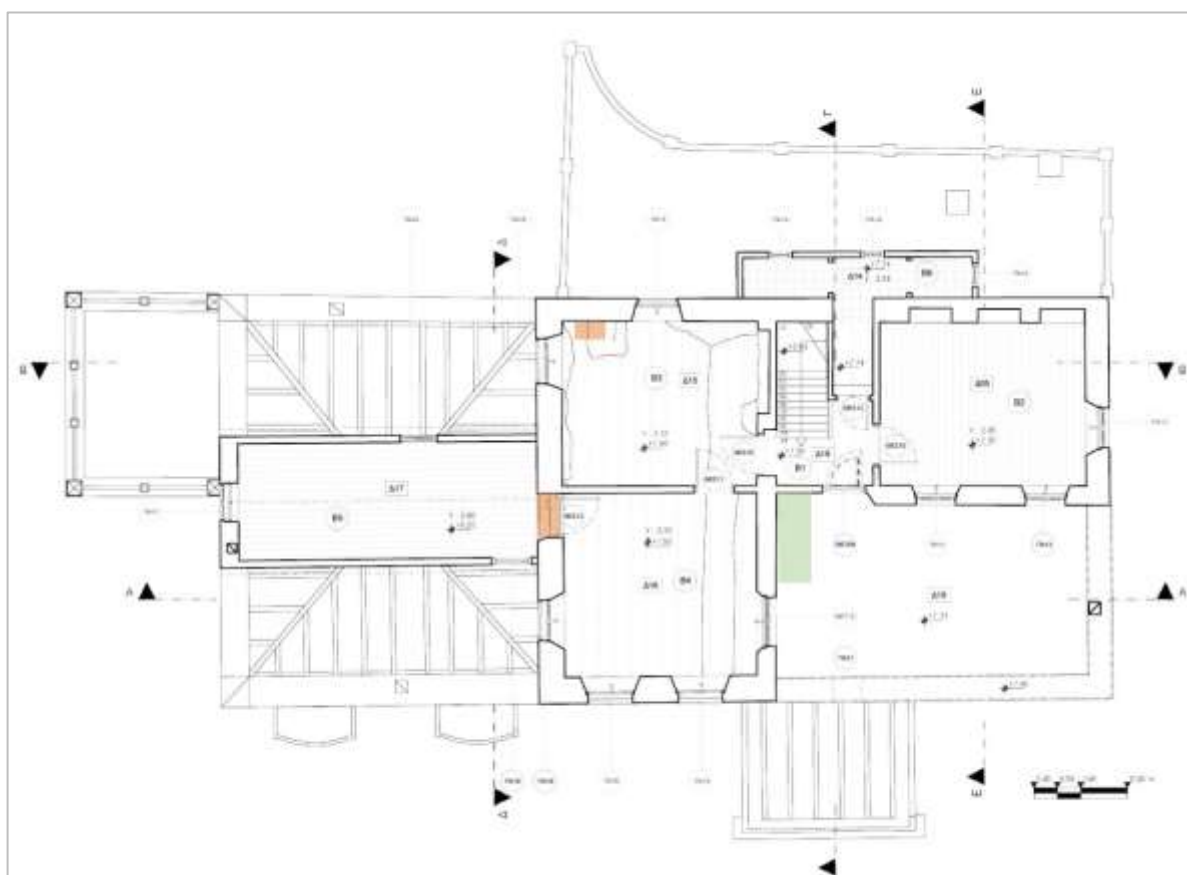
Σχ.5: Κάτοψη υπογείου με χρωματική επισήμανση των μορφολογικών / διακοσμητικών στοιχείων του κτιρίου

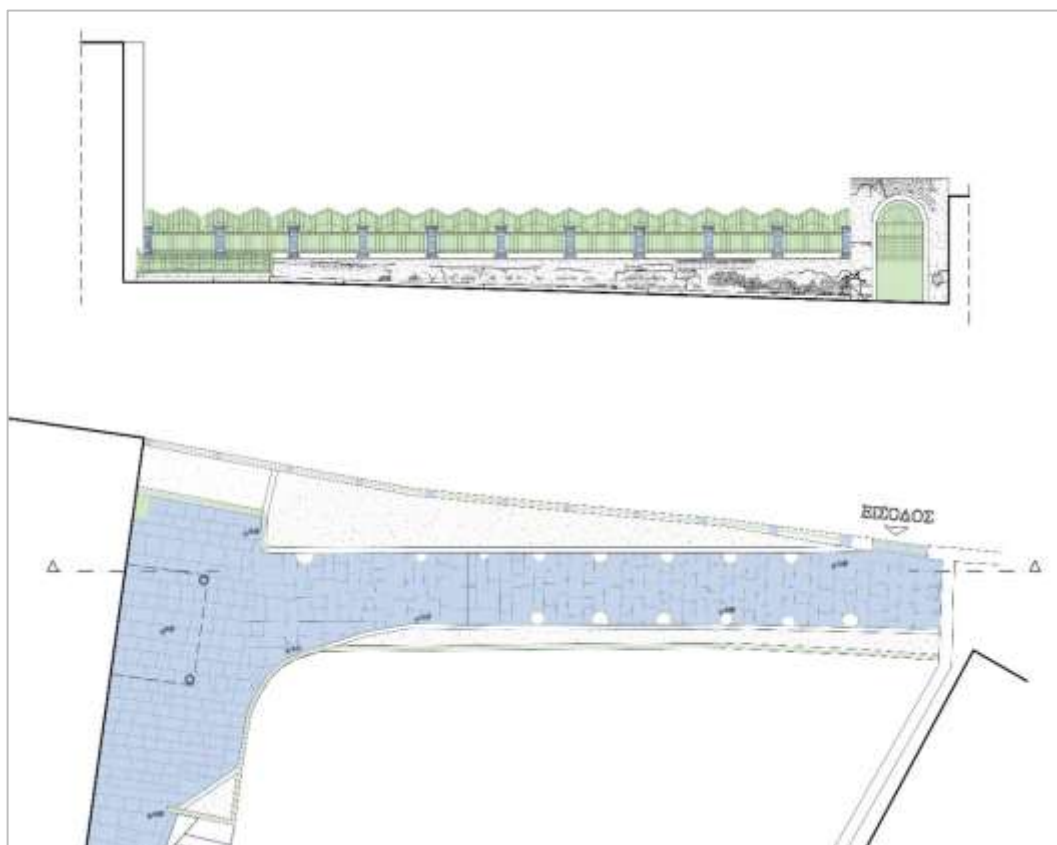
Σχ.6: Κάτοψη ισόγειου με χρωματική επισήμανση των μορφολογικών / διακοσμητικών στοιχείων του κτιρίου

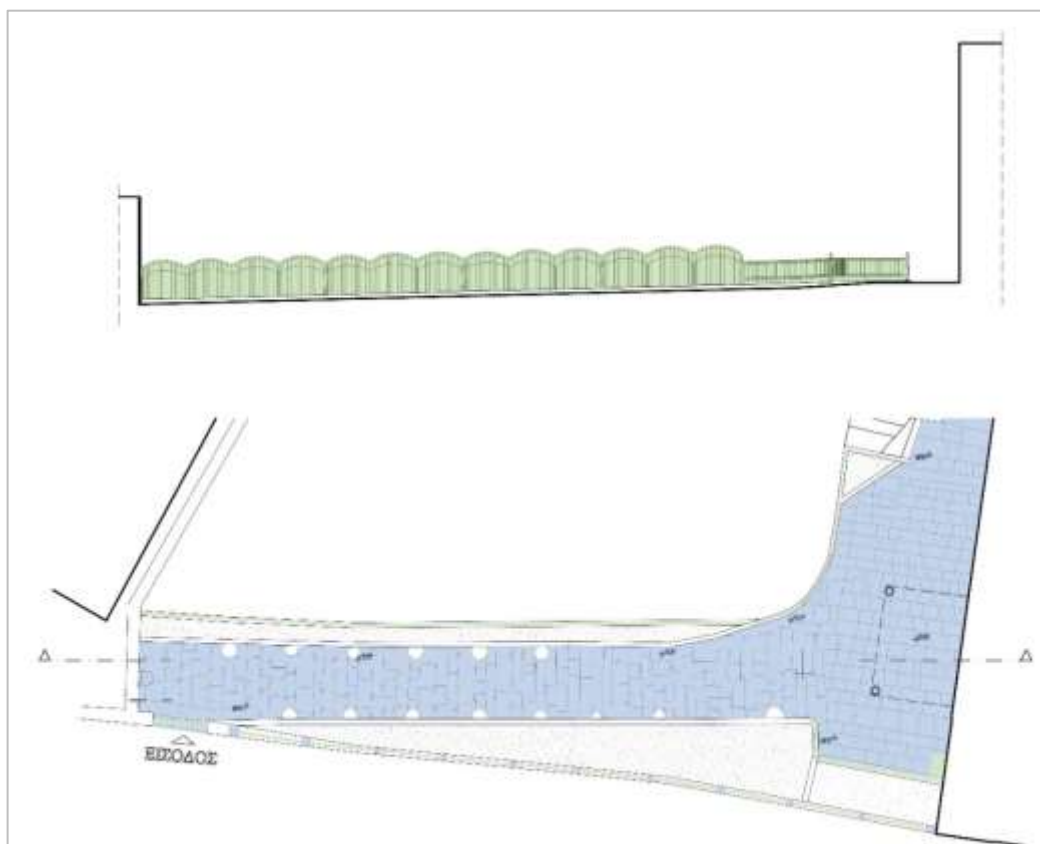
Σχ.7: Κάτοψη Α' ορόφου με χρωματική επισήμανση των μορφολογικών / διακοσμητικών στοιχείων του κτιρίου

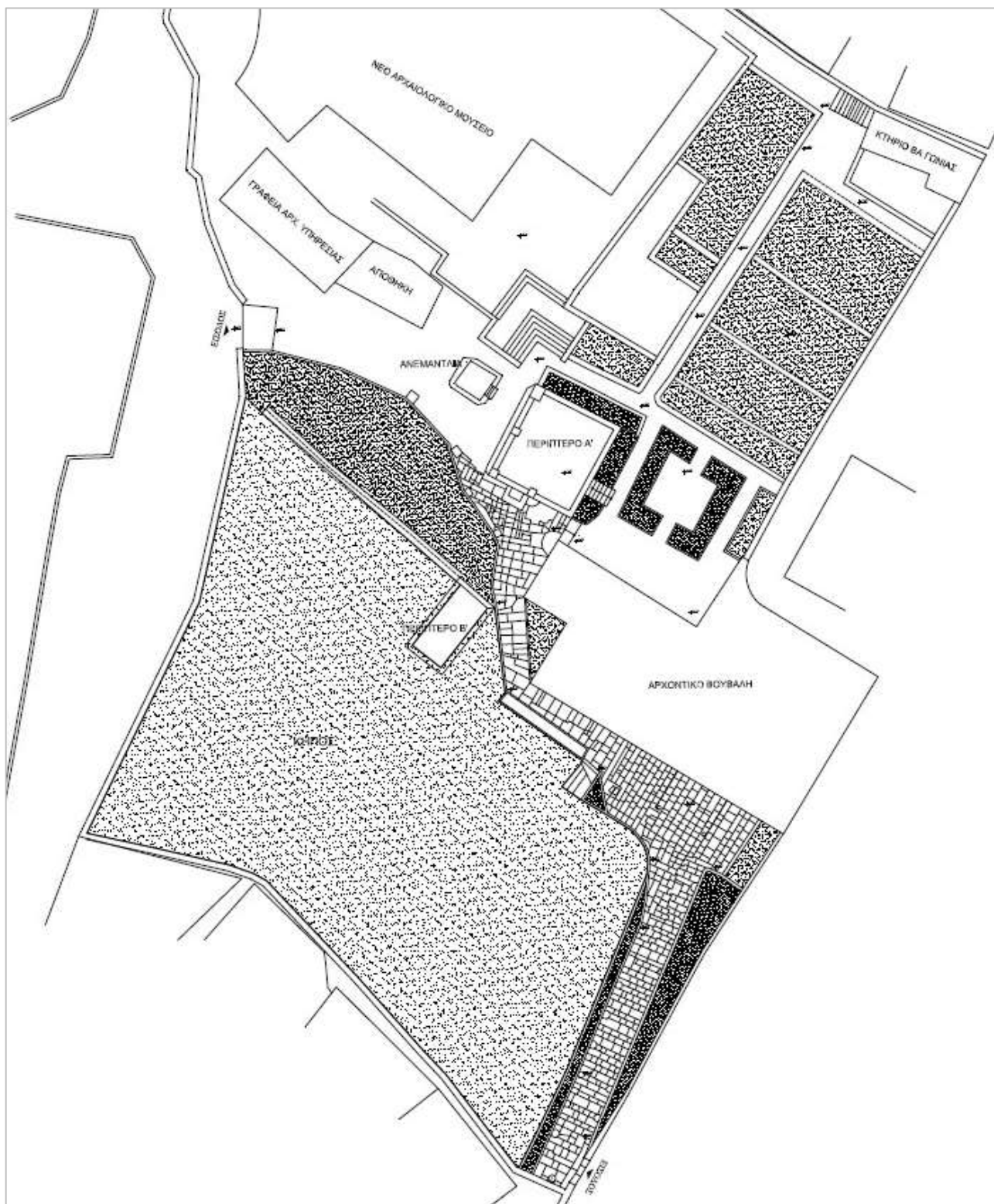
Σχ.8: Κάτοψη Β' ορόφου με χρωματική επισήμανση των μορφολογικών / διακοσμητικών στοιχείων του κτιρίου

Σχ.9: Δυτική όψη και κάτοψη του περιβάλλοντα χώρου με χρωματική επισήμανση των μορφολογικών / διακοσμητικών στοιχείων του κτιρίου

Σχ.10: Ανατολική όψη και κάτοψη του περιβάλλοντα χώρου με χρωματική επισήμανση των μορφολογικών / διακοσμητικών στοιχείων του κτιρίου

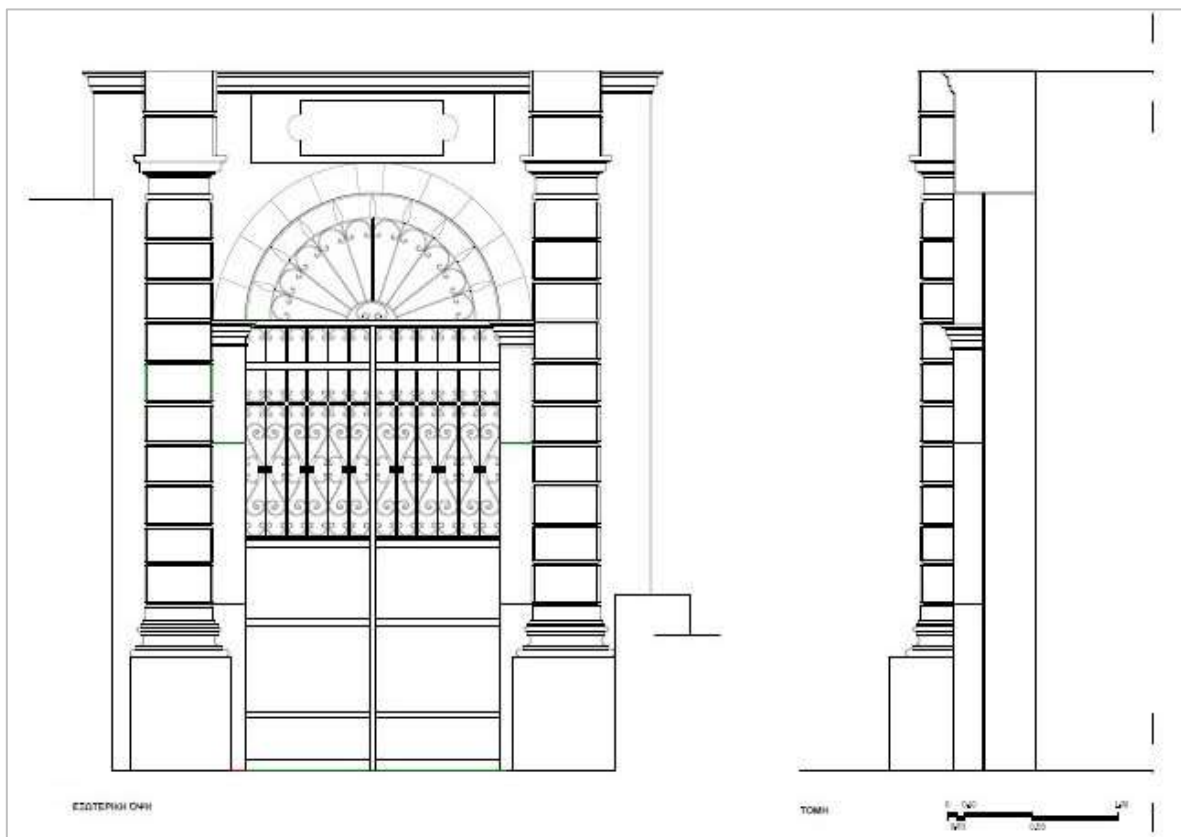

Σχ.11: Τοπογραφικό διάγραμμα, όπου φαίνεται η θέση του αρχοντικού και του περιβάλλοντα χώρου του, συμπεριλαμβανομένης της σέρας (περίπετρο Α), σε σχέση με το αρχαιολογικό μουσείο Καλύμνου.

4. ΜΕΤΑΛΛΙΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

4.1. Μεταλλική αυλόθυρα

Η πύλη εισόδου στην αυλή του αρχοντικού βρίσκεται στη ΝΑ γωνία του οικοπέδου (εικ.96, 98-99). Είναι νεοκλασικού ρυθμού, με λίθινο περιθύρωμα². Η μεταλλική θύρα είναι κατασκευασμένη από σφυρήλατο σίδηρο. Αποτελείται από δύο ανοιγόμενα φύλλα, συνολικών διαστάσεων $Υ=2.60μ.$, $Π=1.50μ.$ και ημικυκλικό υπέρθυρο. Το κάτω μέρος των ανοιγόμενων φύλλων αποτελείται από ενιαίο αδιακόσμητο μεταλλικό ταμπλά (λαμαρίνα), ενώ το ανώτερο τμήμα κοσμείται με περίτεχνο σχέδιο σφυρήλατων κιγκλιδωμάτων με караβόλους σε ζώνες, κατασκευασμένων από ράβδους σιδήρου τετράγωνης διατομής που έχουν συναρμωστεί με μεταλλικούς συνδέσμους («πιασίματα» ή «φασκιές»). Η σιδεριά είναι χρωματισμένη με πράσινο βερνικόχρωμα.

Σχ.12: Εξωτερική όψη και τομή της μεταλλικής αυλόθυρας.

4.1.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία

Η μεταλλική θύρα είναι λειτουργική έως ένα βαθμό (μπορεί να ανοίξει και να κλείσει), όμως υπάρχουν μηχανικές φθορές που δυσκολεύουν την κίνηση, όπως χαλασμένοι μεντεσέδες και σύρτες (εικ. 100α-β). Υπάρχουν μικρές απώλειες σε διακοσμητικούς караβόλους στο ένα θυρόφυλλο (εικ.99), οι οποίες όμως δεν επιδρούν στη λειτουργικότητα, παρά μόνο στην αισθητική πληρότητα. Η επιφάνεια παρουσιάζει οξειδώσεις, οι οποίες είναι εντονότερες στο

² Βλ. κεφάλαιο 5.1

κατώτερο τμήμα των ταμπλάδων στην εσωτερική όψη. Το βερνικόχρωμα είναι φθαρμένο, ενώ υπάρχουν περισσότερα του ενός στρώματα.

4.1.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις

- Αφαίρεση προϊόντων διάβρωσης και χρώματος με μηχανικά μέσα. Προτείνεται η αμμοβολή και ο ηλεκτρικός τροχός χειρός τύπου dremmel με κατάλληλα μεταλλικά βουρτσάκια, με υποβοήθηση όπου κριθεί απαραίτητο από πιστόλι θερμού αέρος (αφαίρεση βερνικοχρώματος) και μικροεργαλεία χειρός.
- Συμπλήρωση του μικρού τμήματος οριζόντιας ράβδου και των καραβόλων που λείπουν από σιδηρόβεργα ίδιας διατομής και προσάρτησή τους με φασκίες.
- Αντικατάσταση μικρών τμημάτων (σύρτη, κλειδαριάς, μεντεσέδων) εφόσον κριθεί απαραίτητο για την αποκατάσταση της λειτουργικότητας.
- Εφαρμογή προϊόντος αντιοξειδωτικής προστασίας (αναστολέα διάβρωσης υδατικής βάσης). Προτείνεται η χρήση είτε διαλύματος ταννικού οξέως 10%³ είτε εμπορικού αναστολέα διάβρωσης σιδήρου υδατικής βάσης⁴.
- Βαφή στην ίδια απόχρωση με ειδικό βερνικόχρωμα μετάλλων που περιέχει αναστολέα διάβρωσης⁵.

Σημειώνεται ότι τα φύλλα της πόρτας θα πρέπει να βγουν, να συντηρηθούν και να επαναποτοθετηθούν. Για τις εργασίες συμπλήρωσης και αποκατάστασης τμημάτων θα χρειαστεί η συνεργασία με εξειδικευμένο σιδερά.

4.2. Κιγκλιδώματα περίφραξης

Πρόκειται για τριών ειδών κιγκλιδώματα:

α. Κιγκλιδώματα αυλόγυρου (σημειώνονται με κόκκινο περίγραμμα στο σχ.13 – εικ.103-121): Βρίσκονται στο ανατολικό τμήμα του οικοπέδου. Η σύνθεση, συνολικού μήκους 24.70μ. και με ύψος 1.50μ., βρίσκεται πάνω σε χτιστό τοίχιο, χωρίς όμως να είναι πακτωμένη σε αυτό, και διατάσσεται σε δέκα (10) ίσα διάκενα που ορίζονται από λίθινους πεσσούς τετράγωνης διατομής⁶. Η σύνθεση αποτελείται από δύο διαφορετικά κιγκλιδώματα, τα οποία έχουν προσαρμοστεί το ένα πάνω στο άλλο και συνδέονται μεταξύ τους μηχανικά, με συνδέσμους και βίδες. Το κατώτερο τμήμα είναι αυτό που βρίσκεται ανάμεσα στους πεσσούς. Αποτελείται από σιδερόβεργες τετράγωνης διατομής τοποθετημένες κάθετα μεταξύ τους που συναρμολογούν πάνω σε δύο οριζόντιες σιδερόβεργες ορθογωνικής διατομής, οι οποίες διαπερνούν εγκάρσια τους πεσσούς, εξασφαλίζοντας τη στήριξη της σύνθεσης. Στο ανώτερο και κατώτερο τμήμα των διακενων μεταξύ των κάθετων ράβδων σχηματίζεται απλό σχέδιο με καράβολο σχήματος “C” που συναρμολογεί στις ράβδους με φασκίες. Η σύνθεση του ανώτερου τμήματος του κιγκλιδώματος αποτελείται από σιδερόβεργες κυκλικής διατομής που διατάσσονται παράλληλα μεταξύ τους και συναρμολογούν κάθετα σε τραβέρσα – οδηγό ορθογωνικής διατομής στο κατώτερο τμήμα. Αυτή η τραβέρσα – οδηγός ακολουθεί και

³ 100gr ταννικό οξύ σε 900ml απιονισμένο νερό, 50ml αιθανόλη και 2ml αραιωμένου διαλύματος φωσφορικού οξέως.

⁴ Όπως το SurfaGuard Metals της Nanophos.

⁵ Προτείνεται τα εξής: Hammerite της Vivechrom, 3in1 της Kraft, Vivelock της Vivechrom.

⁶ Βλ. κεφάλαιο 5.2

συναρμόζει με την αντίστοιχη τραβέρσα της κατώτερης σύνθεσης, διαπερνώντας τους λίθινους πεσσούς ομοίως. Οι κάθετες σιδερόβεργες καταλήγουν σε φυλλόσχημη πατητή λόγχη στο ανώτερο σημείο, ενώ η σύνθεσή τους σχηματίζει τοξωτές απολήξεις στο ανώτερο τμήμα, ακολουθώντας το σχέδιο τραβέρσας ορθογωνίας διατομής που έχει τοποθετηθεί στο κατώτερο τμήμα και συγκρατείται με βίδες στα σημεία επαφής με την κατώτερη τραβέρσα. Την τραβέρσα αυτή με τα επαναλαμβανόμενα τόξα διαπερνούν οι κάθετες ράβδοι μέσα από οπές κατάλληλης διαμέτρου.

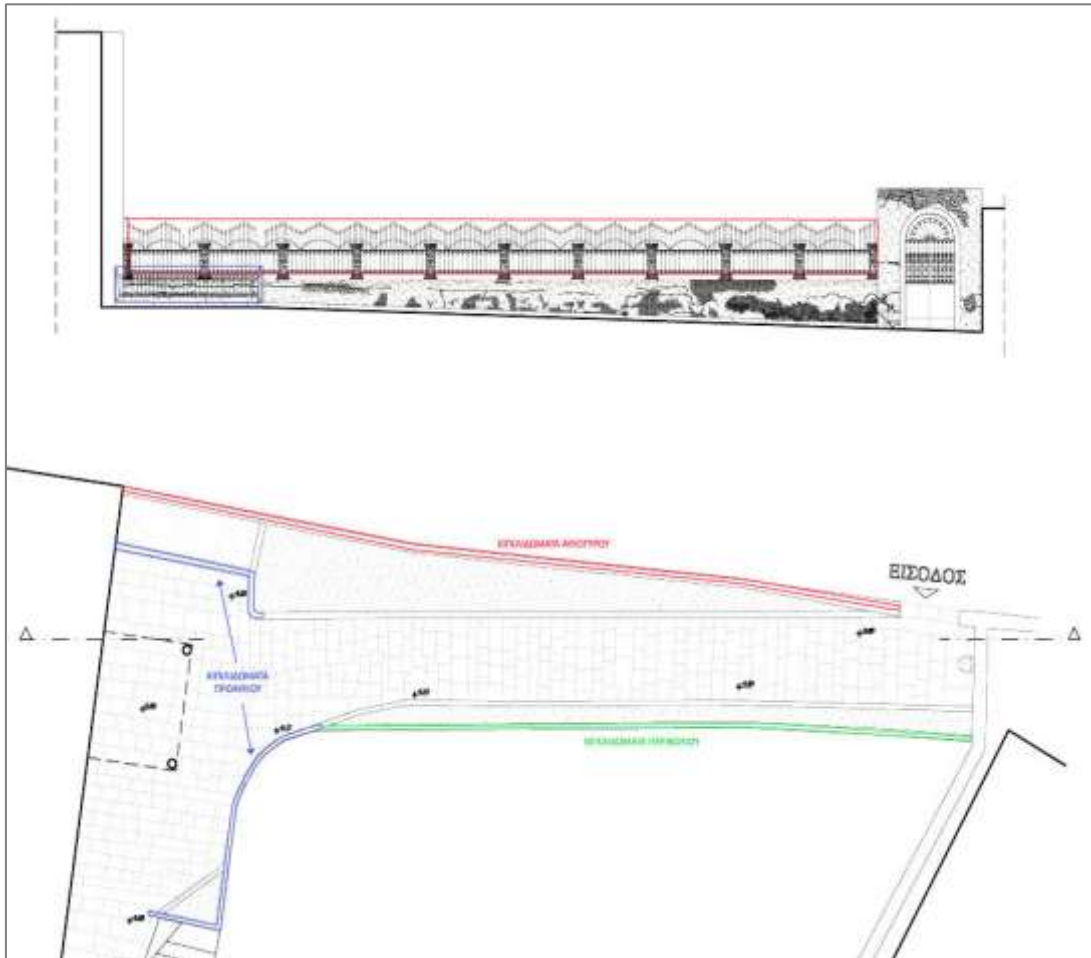
β. Κιγκλιδώματα περιβολιού (σημειώνονται με πράσινο περίγραμμα στο σχ.13 – εικ.127-144): Η σύνθεση αυτών των κιγκλιδωμάτων διατρέχει την ανατολική πλευρά του περιβολιού που βρίσκεται μπροστά από το αρχοντικό. Έχει μήκος 20.50μ. και ύψος 1.35μ.. Πρόκειται για σιδερόβεργες κυκλικής διατομής που καταλήγουν σε φυλλόσχημη πατητή λόγχη στο ανώτερο σημείο, σε παράλληλη στοίχιση μεταξύ τους, πακτωμένες με μολυβδοχόηση σε λίθινη βάση από τοπικό πωρόλιθο ορθογωνικής διατομής. Οι ράβδοι διατάσσονται ανά δεκατρείς σε δεκατρία όμοια τμήματα, τα οποία σχηματίζουν τόξο στο ανώτερο τμήμα, ακολουθώντας το σχέδιο που σχηματίζει η τραβέρσα ορθογωνικής διατομής που συγκρατεί τις ράβδους στο ανώτερο τμήμα. Η τραβέρσα φέρει οπές μέσα από τις οποίες περνούν οι ράβδοι και στηρίζεται στα διάκενα των τμημάτων είτε σε απλές ράβδους τετράγωνης διατομής, στις οποίες συναρμόζει με βίδα στο ανώτερο τμήμα, είτε σε κολωνάκι από χυτοσίδηρο, με επιμήκεις διακοσμητικές ραβδώσεις και κωνική επίστεψη.

γ. Κιγκλιδώματα πραυλίου (σημειώνονται με μπλε περίγραμμα στο σχ.13 – εικ.122-126, 145-150): Πρόκειται για δύο όμοιες ως προς το σχέδιο συνθέσεις. Η μία βρίσκεται ανατολικά της κεντρικής εισόδου του αρχοντικού, ορίζοντας τμήμα του δυτικού άκρου του παρτεριού που αναπτύσσεται κατά μήκους του αυλόγυρου, από τον τοίχο του αρχοντικού έως την έναρξη του πλακώστρωτου διαδρόμου που οδηγεί στην αυλόθυρα, με συνολικό μήκος 6.00μ. και ύψος 0.65μ.. Η δεύτερη σύνθεση βρίσκεται μπροστά από το πλακώστρωτο της όψης του αρχοντικού, ορίζοντας τμήμα της βόρειας πλευράς του περιβολιού, και βρίσκεται σε συνέχεια του κιγκλιδώματος του περιβολιού, με συνολικό μήκος 9.70μ. και ύψος 0.65μ.. Το σχέδιο της σύνθεσης είναι όμοιο με το κατώτερο τμήμα του κιγκλιδώματος του αυλόγυρου, αποτελείται δηλαδή από σιδερόβεργες τετράγωνης διατομής τοποθετημένες παράλληλα μεταξύ τους που συναρμόζουν πάνω σε δύο οριζόντιες σιδερόβεργες ορθογωνικής διατομής. Στο ανώτερο και κατώτερο τμήμα των διάκενων μεταξύ των κάθετων ράβδων σχηματίζεται απλό σχέδιο με καράβολο σχήματος “C” που συναρμόζει στις ράβδους με φασκιές. Η σύνθεση είναι πακτωμένη ανά αραιά διαστήματα πάνω σε λίθινη βάση από τοπικό πωρόλιθο ορθογωνικής διατομής με τμήματα ράβδων («ποδαράκια») κυκλικής διατομής που είναι βιδωμένα στην κατώτερη τραβέρσα. Κολωνάκια από χυτοσίδηρο, όμοια με αυτά που βρίσκονται στα κιγκλιδώματα του περιβολιού, στηρίζουν τις συνθέσεις (δύο στην πρώτη και τρία στη δεύτερη σύνθεση).

Όλα τα κιγκλιδώματα είναι χρωματισμένα με πράσινο βερνικόχρωμα.

4.2.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία

Παρατηρείται οξείδωση στην επιφάνεια όλων των κιγκλιδωμάτων, καθώς και γήρανση και τοπική απώλεια του βερνικοχρώματος. Υπάρχουν απώλειες τμημάτων (βέργες, καράβολοι και φάσκιες), καθώς και στρεβλώσεις. Σε χειρότερη κατάσταση είναι τα κιγκλιδώματα του περιβολιού, όπου παρατηρείται επιπλέον εκτεταμένη απώλεια υλικού στο κατώτερο τμήμα των ράβδων, λόγω γαλβανικής διάβρωσης στο σημείο όπου εφάρμοζαν μέσα στο λίθο (εικ.144). Ανάμεσα στα κιγκλιδώματα του αυλόγυρου, στο κεντρικό τμήμα, έχει αναπτυχθεί θάμνος από την εξωτερική πλευρά (εικ.111-112).

Σχ.13: Κάτοψη κιγκλιδωμάτων αύλειου χώρου και δυτική όψη κιγκλιδωμάτων αυλόγυρου

4.2.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις

- Κλάδεμα του θάμνου και πλήρης αφαίρεση κλαδιών από τα κιγκλιδώματα του αυλόγυρου.
- Αφαίρεση προϊόντων διάβρωσης και χρώματος με μηχανικά μέσα. Προτείνεται η χρήση μικροαμμοβολής και ηλεκτρικού τροχού χειρός τύπου dremmel με κατάλληλα μεταλλικά βουρτσάκια, με υποβοήθηση όπου κριθεί απαραίτητο από πιστόλι θερμού αέρος (αφαίρεση βερνικοχρώματος) και μικροεργαλεία χειρός.
- Επαναφορά σχήματος σε στρεβλωμένα τμήματα.
- Συμπλήρωση απολεσθέντων τμημάτων (ράβδοι, καράβολοι, φάσκιες) με νέα, όμοια.

- Εφαρμογή προϊόντος αντιοξειδωτικής προστασίας (αναστολέα διάβρωσης υδατικής βάσης). Προτείνεται η χρήση είτε διαλύματος ταννικού οξέως 10% είτε εμπορικού αναστολέα διάβρωσης σιδήρου υδατικής βάσης.
- Βαφή στην ίδια απόχρωση με ειδικό βερνικόχρωμα μετάλλων που περιέχει αναστολέα διάβρωσης.⁷

Σημειώνεται ότι για τις εργασίες συμπλήρωσης και αποκατάστασης τμημάτων θα χρειαστεί η συνεργασία με εξειδικευμένο σιδερά.

4.3. Κιγκλιδώματα εξωστών

Πρόκειται για κιγκλιδώματα από χυτοσίδηρο⁸ που βρίσκονται στους τέσσερις εξώστες της νότιας όψης του α' ορόφου του αρχοντικού που αντιστοιχούν στα δύο ανοίγματα ΘΕΞ08 (διαστάσεις εκάστου: $Y=0.92\mu.$, $M=3.00\mu.$) και στα δύο ανοίγματα ΘΕΞ05 (διαστάσεις εκάστου: $Y=0.92\mu.$, $M=3.40\mu.$). Το περίτεχνο σχέδιο με καμπύλες και ανθέμια είναι ίδιο σε όλους τους εξώστες και δημιουργείται από την επανάληψη ενός μοτίβου διαστάσεων $Y=0.92\mu.$, $P=0.20\mu.$ που συναρμόζει στις οριζόντιες τραβέρσες οι οποίες ορίζουν και συγκρατούν τη σύνθεση με βίδες. Τα κιγκλιδώματα είναι χρωματισμένα με πράσινο βερνικόχρωμα.

4.3.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία

Τα κιγκλιδώματα δεν παρουσιάζουν απώλειες ή μηχανικές φθορές, με εξαίρεση ένα τμήμα στον δυτικό εξώστη της νότιας όψης, το οποίο έχει αποκολληθεί (εικ.37-41). Παρατηρείται οξείδωση σε όλη την επιφάνειά τους, καθώς και γήρανση και τοπική απώλεια του βερνικοχρώματος.

4.3.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις

- Προσάρτηση του αποκολλημένου τμήματος στον δυτικό εξώστη.
- Αφαίρεση προϊόντων διάβρωσης και χρώματος με μηχανικά μέσα. Προτείνεται η χρήση ηλεκτρικού τροχού χειρός τύπου dremmel με κατάλληλα μεταλλικά βουρτσάκια, με υποβοήθηση όπου κριθεί απαραίτητο από διαβρωτικό χρώματος (paint remover) ή/και πιστόλι θερμού αέρος και μικροεργαλεία χειρός.
- Εφαρμογή προϊόντος αντιοξειδωτικής προστασίας (αναστολέα διάβρωσης υδατικής βάσης). Προτείνεται η χρήση είτε διαλύματος ταννικού οξέως 10% είτε εμπορικού αναστολέα διάβρωσης σιδήρου υδατικής βάσης.
- Βαφή στην ίδια απόχρωση με ειδικό βερνικόχρωμα μετάλλων που περιέχει αναστολέα διάβρωσης.

4.4. Κιγκλιδώματα παραθύρων

Πρόκειται για έξι διαφορετικούς τύπους κιγκλιδωμάτων:

Τύπος 1: Βρίσκονται στα τέσσερα παράθυρα του ισογείου της νότιας όψης (εικ.11, 27-29), εκατέρωθεν της κεντρικής εισόδου (ΠΑ01) και έχουν διαστάσεις: $Y=1.52\mu.$, $P=0.90\mu.$. Είναι κατασκευασμένα από σφυρήλατες ράβδους τετράγωνης διατομής που συναρμολογούν μεταξύ

⁷ Όμοιο με το βερνικόχρωμα που θα επιλεγεί για τα κιγκλιδώματα του αυλόγυρου.

⁸ Βλ. εικ.21, 34, 37, 38-41, 43-45, 50, 64.

τους με φάσκιες και βίδες. Το σχέδιο είναι απλό με ελλειπτικά σχήματα που διατάσσονται σε τρεις κάθετες ζώνες.

Τύπος 2: Βρίσκονται στα τρία παράθυρα της τραπεζαρίας του ισογείου (ΠΑ05): τα δύο είναι στη νότια όψη (εικ.22-23) και το ένα στη δυτική (εικ.65). Έχουν διαστάσεις: $Y=2.00\mu.$, $\Pi=1.03\mu.$ και είναι κατασκευασμένα από σφυρήλατες ράβδους τετράγωνης διατομής που συναρμολογούν μεταξύ τους με φάσκιες και βίδες. Το σχέδιο αναπτύσσεται σε δύο πλαίσια που ορίζονται από ζώνες με καραβόλους σχήματος S και με κύκλους που συγκρατούνται με φασκιές πάνω στις τραβέρσες. Τα δύο κεντρικά τμήματα καλύπτονται από τέσσερα ελλειπτικά σχήματα έκαστο.

Τύπος 3: Συναντώνται σε έντεκα συνολικά παράθυρα: Ένα βρίσκεται στη νότια όψη (ΠΑ04: $Y=1.40\mu.$, $\Pi=0.73\mu.$ – εικ.67), ένα στη δυτική (ΠΑ03Α: $Y=1.18\mu.$, $\Pi=0.75\mu.$ – εικ.80-81), τρία στη βόρεια (ΠΑ09⁹: $Y=1.18\mu.$, $\Pi=0.83\mu.$ – ΠΑ08Β¹⁰: $Y=1.57\mu.$, $\Pi=0.80\mu.$ – ΠΑ11: $Y=0.56\mu.$ – $\Pi=0.60\mu.$), τρία στην ανατολική¹¹ (ΠΑ08Α: $Y=1.45\mu.$, $\Pi=0.82\mu.$ – ΠΑ02: $Y=1.30\mu.$, $\Pi=0.81\mu.$ – ΠΑ02: $Y=1.50\mu.$, $\Pi=0.92\mu.$) και τρία στον φωταγωγό της βόρειας όψης (ΠΑ10: $Y=0.42\mu.$, $\Pi=0.70\mu.$ – εικ.91). Η χρήση τους είναι λιγότερο διακοσμητική και περισσότερο χρηστική, καθώς το σχέδιο είναι ένας κάναβος που δημιουργείται από σιδερόβεργες κυκλικής διατομής που πακτώνονται στα πλαίσια των παραθύρων (λίθινα ή τσιμεντένια κατά περίπτωση). Οι κάθετες ράβδοι έχουν διαμορφωμένες οπές υποδοχής - στήριξης για τις οριζόντες ράβδους.

Όλα τα κιγκλιδώματα είναι χρωματισμένα με πράσινο βερνικόχρωμα, εκτός από αυτά στην ανατολική όψη, που δεν έχουν κάποια επικάλυψη.

Τύπος 4: Πρόκειται για έξι κιγκλιδώματα που βρίσκονται στους φεγγίτες των εξωστοθρών ΘΕΞ05 της νότιας όψης (εικ.50, 55). Έχουν απλό ακτινωτό σχέδιο σε ημικυκλικό πλαίσιο και είναι κατασκευασμένα από σιδερόβεργες ορθογωνικής διατομής. Το κεντρικό ημικύκλιο κάθε σύνθεσης είναι ελαφρώς μεγαλύτερο (διάμετρος 0.90μ.) από αυτά που βρίσκονται εκατέρωθέν του (διάμετρος 0.75μ.) Είναι χρωματισμένα με λευκό βερνικόχρωμα.

Τύπος 5: Βρίσκεται στο παράθυρο ΠΑ18 του χώρου Β4. Πρόκειται για εσωτερικό χαμηλό κιγκλίδωμα απλού τύπου με παράλληλες κάθετες σιδερόβεργες κυκλικής διατομής που συναρμολογούν με οριζόντια σιδερόβεργα ορθογώνιας διατομής στο ανώτερο τμήμα και πακτώνονται στο κατώτερο. Διαστάσεις: $Y=0.65\mu.$, $\Pi=0,95\mu.$.

Τύπος 6: Βρίσκεται στα τρία παράθυρα ΠΑ13 του χώρου Β2. Πρόκειται για εσωτερικό κιγκλίδωμα απλού τύπου με παράλληλες κάθετες σιδερόβεργες τετράγωνης διατομής που συναρμολογούν με οριζόντιες σιδερόβεργες ορθογώνιας διατομής. Διαστάσεις: $Y=1.45\mu.$, $\Pi=0,80\mu.$.

4.4.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία

Όλα τα κιγκλιδώματα είναι ακέραια, χωρίς μηχανικές φθορές. Παρατηρείται έντονη γήρανση και τοπική απώλεια του βερνικοχρώματος και οξείδωση σε όλη την επιφάνεια.

⁹ Εικ.85

¹⁰ Εικ.78

¹¹ Εικ.94-95

4.4.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις

- Αφαίρεση προϊόντων διάβρωσης και χρώματος με μηχανικά μέσα. Προτείνεται η χρήση ηλεκτρικού τροχού χειρός τύπου dremmel με κατάλληλα μεταλλικά βουρτσάκια, με υποβοήθηση όπου κριθεί απαραίτητο από διαβρωτικό χρώματος (paint remover) ή/και πιστόλι θερμού αέρος και μικροεργαλεία χειρός.
- Εφαρμογή προϊόντος αντιοξειδωτικής προστασίας (αναστολέα διάβρωσης υδατικής βάσης). Προτείνεται η χρήση είτε διαλύματος ταννικού οξέως 10% είτε εμπορικού αναστολέα διάβρωσης σιδήρου υδατικής βάσης.
- Βαφή στην ίδια απόχρωση με ειδικό βερνικόχρωμα μετάλλων που περιέχει αναστολέα διάβρωσης. Στα κιγκλιδώματα της ανατολικής όψης που δεν ήταν χρωματισμένα προτείνεται η επιφανειακή προστασία με διαφανές ματ ή σατινέ αντισκωριακό βερνίκι μετάλλου, κατάλληλο για εξωτερικό χώρο¹².

4.5. Κιγκλιδώματα εξώθυρων

Κιγκλίδωμα θύρας κεντρικής εισόδου (ΘΕΞ01): Πρόκειται για δύο όμοιες σιδεριές στο ανώτερο τμήμα της δίφυλλης εξώθυρας, κατασκευασμένες από λεπτή σιδερόβεργα ορθογωνικής διατομής σε σύνθεση με ρομβοειδή σχήματα (εικ.12-13). Η συναρμογή έχει γίνει με οξυγονοκόλληση. Διαστάσεις: Υ=1.20μ., Π=0.38μ..

Κιγκλίδωμα εξωστόθυρας β' ορόφου νότιας όψης (ΘΕΞ09): Σιδεριά ορθογωνικού σχήματος στο ανώτερο μέρος της ξύλινης πόρτας (εικ.61), κατασκευασμένη από ράβδους σφυρήλατου σιδήρου, με περίτεχνο σχέδιο από τραβέρσες και караβόλους που συναρμόζουν με βίδες. Η σιδεριά είναι χρωματισμένη με λευκό βερνικόχρωμα. Διαστάσεις: Υ=0.83μ., Π=0.57μ..

Κιγκλιδώματα δύο θυρών δυτικής και βόρειας όψης ισογείου (ΘΕΞ02 και ΘΕΞ03): Πρόκειται για δύο ίδιες σιδεριές στο ανώτερο μέρος των ξύλινων θυρών (εικ.79-80), κατασκευασμένες από ράβδους σφυρήλατου σιδήρου, με πυκνό σχέδιο από οριζόντιες τραβέρσες, κάθετες ράβδους που καταλήγουν σε πατημένη φυλλόσχημη λόγχη και δύο ταινίες με επαναλαμβανόμενα μικρά χιαστί στοιχεία. Η συναρμογή γίνεται με βίδες. Η σιδεριά της πόρτας ΘΕΞ02 είναι χρωματισμένη με λευκό βερνικόχρωμα και αυτή της πόρτας ΘΕΞ03 με πράσινο. Διαστάσεις: Υ=1.00μ., Π=0.63μ..

4.5.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία

Όλα τα κιγκλιδώματα είναι ακέραια, χωρίς μηχανικές φθορές. Παρατηρείται γήρανση και τοπική απώλεια του βερνικοχρώματος και οξείδωση σε όλη την επιφάνεια, σε όλα τα κιγκλιδώματα.

4.5.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις

- Οι πόρτες που θα παραμείνουν στη θέση τους, θα καλυφθούν για την προστασία τους κατά τη διάρκεια των εργασιών στο κτίριο και τα κιγκλιδώματα θα συντηρηθούν στο τέλος.
- Αφαίρεση προϊόντων διάβρωσης και χρώματος με μηχανικά μέσα. Προτείνεται η χρήση ηλεκτρικού τροχού χειρός τύπου dremmel με κατάλληλα μεταλλικά βουρτσάκια, με

¹² Προτείνεται το Vernis Antirouille της Syntilor

υποβοήθηση όπου κριθεί απαραίτητο από διαβρωτικό χρώματος (paint remover) ή/και πιστόλι θερμού αέρος και μικροεργαλεία χειρός.

- Εφαρμογή προϊόντος αντιοξειδωτικής προστασίας (αναστολέα διάβρωσης υδατικής βάσης). Προτείνεται η χρήση είτε διαλύματος ταννικού οξέως 10% είτε εμπορικού αναστολέα διάβρωσης σιδήρου υδατικής βάσης.
- Βαφή με ειδικό βερνικόχρωμα μετάλλων που περιέχει αναστολέα διάβρωσης.

4.6. Εξωτερικές σκάλες

Πρόκειται για δύο σιδερένιες σκάλες, η μεγαλύτερη (ΣΚ01) με 15 σκαλοπάτια και κουπαστή (εικ.58), πλάτους 0.80μ. και μήκους 3.90μ., οδηγεί από τον εξώστη του β' ορόφου στο δώμα του χώρου B1 και η δεύτερη (ΣΚ02), με πέντε σκαλοπάτια, πλάτους 0.75μ. και μήκους 1.10μ., από το δώμα αυτό στο υψηλότερο δώμα του χώρου B3 (εικ.60). Η μεγάλη είναι χρωματισμένη με μαύρο βερνικόχρωμα.

4.6.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία

Παρατηρείται γήρανση και τοπική απώλεια του βερνικοχρώματος και οξείδωση σε όλη την επιφάνεια.

4.6.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις

- Αφαίρεση προϊόντων διάβρωσης και χρώματος με μηχανικά μέσα. Προτείνεται η χρήση διαβρωτικού χρώματος (paint remover) ή/και πιστόλι θερμού αέρος για την αφαίρεση του χρωματικού στρώματος και στη συνέχεια μικροαμμοβολή για την αφαίρεση των προϊόντων διάβρωσης.
- Εφαρμογή προϊόντος αντιοξειδωτικής προστασίας (αναστολέα διάβρωσης υδατικής βάσης). Προτείνεται η χρήση είτε διαλύματος ταννικού οξέως 10% είτε εμπορικού αναστολέα διάβρωσης σιδήρου υδατικής βάσης.
- Βαφή στην ίδια απόχρωση με ειδικό βερνικόχρωμα μετάλλων που περιέχει αναστολέα διάβρωσης.

4.7. Καμινάδες

Στο κτίριο υπάρχουν έξι κτιστές καμινάδες των οποίων το ανώτερο τμήμα είναι μεταλλικό, από άβαφη λαμαρίνα (εικ.63,64,86). Από την καμινάδα του σαλονιού του α' ορόφου έχει χαθεί το ανώτερο αυτό τμήμα (υπάρχει σε παλαιότερη φωτογραφία) και έχει μείνει μόνο το σύστημα του ανεμιστήρα (εικ.92).

4.7.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία

Η επιφάνεια είναι καλυμμένη με λεπτό στρώμα προϊόντων διάβρωσης.

4.7.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις

- Αφαίρεση των προϊόντων διάβρωσης με ήπια μηχανικά μέσα (γυαλόχαρτο κ.ά. μικροεργαλεία και υποβοήθηση από διαλύτες).
- Χρήση αναστολέα διάβρωσης κατάλληλου για λαμαρίνα¹³.

¹³ Προτείνεται το OWATROL OIL: <https://owatrol-international.com/gr/all-our-products/10397-owatrol-oil.html>

- Επιφανειακή προστασία με διαφανές ματ ή σατινέ βερνίκι μετάλλου¹⁴.

4.8. Υδρορροή

Στην πρόσοψη του αρχοντικού υπάρχει κάθετη υδρορροή ορθογωνικής διατομής από χυτοσίδηρο (μαντέμι), με ανάγλυφα διακοσμητικά στοιχεία και διακοσμημένο χωνί, χαρακτηριστική της βικτωριανής εποχής (εικ.21, 44-49). Αποτελείται από πέντε ίσα τμήματα, «κουμπωμένα» μεταξύ τους και προσαρμοσμένα στην τοιχοποιία με βιδωτά στηρίγματα. Πρόκειται για μία αξιόλογη λεπτομέρεια που μαρτυρά την αισθητική και τη σημασία στη λεπτομέρεια που δόθηκε κατά την κατασκευή του αρχοντικού.

4.8.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία

Η υδρορροή είναι ακέραιη, χωρίς μηχανικές καταπονήσεις. Παρουσιάζει ομοιόμορφο στρώμα προϊόντων διάβρωσης σε όλη την επιφάνεια, η οποία είναι χρωματισμένη με το χρώμα των τοίχων.

4.8.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις

- Αφαίρεση του χρώματος και των προϊόντων διάβρωσης με μηχανικά μέσα. Προτείνεται η χρήση εργαλείων χειρός, ηλεκτρικού τροχού τύπου dremmel με κατάλληλα μεταλλικά βουρτσάκια, και μικροαμμοβολή.
- Εφαρμογή προϊόντος αντιοξειδωτικής προστασίας (αναστολέα διάβρωσης υδατικής βάσης). Προτείνεται η χρήση είτε διαλύματος ταννικού οξέως 10% είτε εμπορικού αναστολέα διάβρωσης σιδήρου υδατικής βάσης.
- Επιφανειακή προστασία με διαφανές ματ ή σατινέ βερνίκι μετάλλου¹⁵.

4.9. Μεταλλική σχάρα καταπακτής εξαερισμού

Στη νότια μεριά του αρχοντικού, στο πλακόστρωτο κάτω από το ανατολικότερο παράθυρο του ισογείου και σε επαφή με τον εξωτερικό τοίχο (εικ.53, 153), βρίσκεται η σχάρα της καταπακτής εξαερισμού του υπογείου (εικ.154), διαστάσεων 0.80μ.×0.35μ.. Το περίτεχνο κιγκλίδωμα της σχάρας έχει πυκνό σχέδιο με καραβόλους από σιδερόβεργες τετράγωνης διατομής που συναρμολογούν με φασκίες.

4.9.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία

Παρατηρείται ομοιόμορφο στρώμα προϊόντων διάβρωσης σε όλη την επιφάνεια.

4.9.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις

- Αφαίρεση των προϊόντων διάβρωσης με μηχανικά μέσα (εργαλεία χειρός, ηλεκτρικός τροχός τύπου dremmel)
- Εφαρμογή προϊόντος αντιοξειδωτικής προστασίας (αναστολέα διάβρωσης υδατικής βάσης). Προτείνεται η χρήση είτε διαλύματος ταννικού οξέως 10% είτε εμπορικού αναστολέα διάβρωσης σιδήρου υδατικής βάσης.
- Επιφανειακή προστασία με διαφανές ματ ή σατινέ βερνίκι μετάλλου¹⁶.

¹⁴ Προτείνεται το Vernis Antirouille της Syntilor: <https://www.syntilor.com/verniss-antirouille.html>

¹⁵ Προτείνεται το Vernis Antirouille της Syntilor

¹⁶ Προτείνεται το Vernis Antirouille της Syntilor

4.10. Στόφα κουζίνας και λέβητας

Στην κουζίνα (χώρος ΙΣ6Α) υπάρχει εντοιχισμένη μαντεμένα στόφα (εικ.198-199), διαστάσεων περίπου Π:1.50μ., Υ:1.60μ., Β:0.45μ., κατασκευής του σκωτσέζικου εργοστασίου “Smith & Wellstood”, όπως μαρτυρά η επιγραφή που φέρει στο κέντρο της ράχης (εικ.200). Το συγκεκριμένο μοντέλο απεικονίζεται σε διαφήμιση του 1932 (εικ.201), οπότε η κατασκευή του μπορεί συμπερασματικά να τοποθετηθεί λίγο νωρίτερα. Πάνω και αριστερά από τη στόφα υπάρχει μεταλλικός λέβητας (εικ.202), χρωματισμένος με μπεζ βερνικόχρωμα, όπως τα ράφια και τα ντουλάπια του χώρου.

Τα βασικά τεχνολογικά χαρακτηριστικά μιας μαντεμένης στόφας είναι:

α. Υλικό κατασκευής: Οι στόφες ήταν κατασκευασμένες από χυτοσίδηρο, ο οποίος διατηρούσε θερμότητα για μεγάλο χρονικό διάστημα, καθιστώντας τις εξαιρετικά αποδοτικές για θέρμανση και μαγείρεμα.

β. Οικονομία καυσίμου: Οι στόφες αυτές σχεδιάζονταν για να είναι αποδοτικές στη χρήση καυσίμου (συνήθως ξύλου ή άνθρακα). Το μαντέμι προσφέρει άριστη θερμομόνωση, διατηρώντας τη θερμοκρασία και μειώνοντας την κατανάλωση καυσίμου.

γ. Αντοχή: Οι στόφες ήταν εξαιρετικά ανθεκτικές και μπορούσαν να διαρκέσουν πολλές δεκαετίες λόγω του στιβαρού σχεδιασμού τους και του υλικού που χρησιμοποιούσαν.

δ. Σχεδιαστική καινοτομία: Είχαν καλαίσθητο και εργονομικό σχεδιασμό, κάτι που συνδύαζε τη λειτουργικότητα με την αισθητική. Επίσης, πολλές από αυτές είχαν ρυθμιζόμενους αεραγωγούς, που επέτρεπαν τον έλεγχο της καύσης και της θερμοκρασίας.

Το εργοστάσιο Smith & Wellstood είναι μια ιστορική βρετανική εταιρεία που ιδρύθηκε το 1854 στην πόλη Bonnybridge της Σκωτίας από τους George Smith και Archibald Wellstood και έγινε γνωστή για τις μαντεμένες στόφες και σόμπες που παρήγαγε. Το εργοστάσιο ειδικεύτηκε στην παραγωγή υψηλής ποιότητας εστιών, τζακιών και σομπών, κυρίως από χυτοσίδηρο, υλικό που χρησιμοποιούνταν ευρέως λόγω της αντοχής του και της ικανότητάς του να διατηρεί και να διανέμει θερμότητα αποτελεσματικά. Αρχικά, η εταιρεία κατασκεύαζε σόμπες και τζάκια για οικιακή χρήση και αργότερα επέκτεινε την παραγωγή της σε μαγειρικές εστίες. Η ποιότητα των προϊόντων τους, που κατασκεύαζονταν από μαντέμι (χυτοσίδηρο), τους έδωσε φήμη τόσο στο Ηνωμένο Βασίλειο όσο και σε διεθνές επίπεδο. Η Smith & Wellstood αποτέλεσε πρότυπο για την κατασκευή ποιοτικών σομπών, επηρεάζοντας τις αγορές όχι μόνο στη Βρετανία αλλά και διεθνώς. Είναι η κατασκευάστρια εταιρία των γνωστών εστιών ESSE που κατασκευάζονται έως και σήμερα¹⁷. Οι στόφες τους εξακολουθούν να θεωρούνται συλλεκτικές, καθώς συνδυάζουν παραδοσιακή τέχνη με καινοτόμα τεχνολογία για την εποχή τους.¹⁸

¹⁷ <https://www.esse.com/>

¹⁸ <https://greenhillhistoricalsociety.weebly.com/smith-and-wellstood.html>

4.10.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία

Παρατηρείται στρώμα προϊόντων διάβρωσης σε όλη την επιφάνεια της στόφας, το οποίο στην άνω επιφάνεια είναι πιο έντονο, όπως και υπολείμματα χρώματος κατά τόπους. Ο λέβητας είναι επικαλυμμένος με μπεζ βερνικόχρωμα.

4.10.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις

- Η στόφα θα καλυφθεί με κατάλληλα προστατευτικά υλικά πριν τις εργασίες αποκατάστασης του κτιρίου και θα συντηρηθεί μετά.
- Αφαίρεση των λεκέδων και των προϊόντων διάβρωσης με μηχανικά μέσα (εργαλεία χειρός, ηλεκτρικός τροχός τύπου dremmel, μικροαμμοβολή)
- Εφαρμογή προϊόντος αντιοξειδωτικής προστασίας (αναστολέα διάβρωσης υδατικής βάσης). Προτείνεται η χρήση διαλύματος ταννικού οξέως 10%.
- Επιφανειακή προστασία με εξειδικευμένο προϊόν για μαντεμένιες στόφες, με βάση το μικροκρυσταλλικό κερί ή το λινέλαιο, το οποίο περιέχει επίσης άνθρακα και μικρή ποσότητα γραφίτη¹⁹. Ενδεικτικά: Stove Polish Paste (Imperial)²⁰, Stove Polish (Dirtbusters)²¹, Stove & Grate Polish (Hotspot)²².

4.11. Χρηματοκιβώτιο

Στον δυτικό τοίχο του γραφείου του Ν. Βουβάλη (χώρος ΙΣ2 – εικ.176) βρίσκεται εντοιχισμένο σιδερένιο χρηματοκιβώτιο, διαστάσεων Π:0.48μ., Υ:1.00μ..

4.11.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία

Το μεταλλικό χρηματοκιβώτιο βρίσκεται σε καλή κατάσταση. Είναι επικαλυμμένο με βερνικόχρωμα σκούρου καφέ χρώματος εξωτερικά και ανοιχτού πράσινου εσωτερικά.

4.11.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις

Ήπιος επιφανειακός καθαρισμός για την απομάκρυνση της σκόνης και πιθανώς λίπανση των μηχανισμών.

4.12. Κάβα

Ο βόρειος και ο ανατολικός τοίχος του χώρου Υ2 του υπογείου καλύπτονται εξολοκλήρου από μεταλλική κατασκευή που χρησιμεύει για την οριζόντια αποθήκευση φιαλών κρασιού (εικ.170). Η κάβα είναι κατασκευασμένη από σιδερόβερρες τετράγωνης διατομής τοποθετημένες οριζόντια και κάθετα ως οδηγοί – τραβέρσες, στις οποίες συναρμολογούν με βίδες στην πλάτη και στην όψη σιδερόβερρες ορθογωνικής διατομής, σφυρηλατημένες σε συνεχόμενα ημικύκλια.

¹⁹ Σημειώνεται ότι στην προηγούμενη μελέτη προτείνεται η επικάλυψη με Paraloid B72, κάτι που αναθεωρείται με την παρούσα μελέτη.

²⁰ <https://www.imperialgroup.ca/product/stove-fireplace/maintenance-products/paints-polishes/stove-polish-black-1>

²¹ <https://dirtbusters.co.uk/products/stove-polish?srltid=AfmBOopXMrFLoxTrfjJ8xNgzXIYN8WdmY7kqQKkjr1T4WYx-mv1Cw5nT>

²² <https://www.rustins.ltd/hotspot/our-products/paint/black-stove-and-grate-polish>

4.12.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία

Η κατασκευή παρουσιάζει ομοιόμορφο λεπτό στρώμα προϊόντων διάβρωσης.

4.12.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις

- Αφαίρεση των προϊόντων διάβρωσης με μηχανικά μέσα (εργαλεία χειρός, ηλεκτρικός τροχός τύπου dremmel)
- Εφαρμογή προϊόντος αντιοξειδωτικής προστασίας (αναστολέα διάβρωσης υδατικής βάσης). Προτείνεται η χρήση είτε διαλύματος ταννικού οξέως 10% είτε εμπορικού αναστολέα διάβρωσης σιδήρου υδατικής βάσης.
- Επιφανειακή προστασία με διαφανές ματ ή σατινέ βερνίκι μετάλλου.

4.13. Πόρτα φούρνου

Στον χώρο ΙΣ8 υπάρχει χτιστός φούρνος, ο οποίος διατηρεί την πόρτα από λαμαρίνα (εικ.207-208).

4.13.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία

Η κατάσταση διατήρησης είναι πολύ κακή: Η επιφάνεια καλύπτεται από προϊόντα διάβρωσης, το σχήμα έχει στρεβλώσει, ενώ υπάρχουν απώλειες υλικού και μικρές τρύπες.

4.13.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις

Προτείνεται η ανακατασκευή μιας ίδιας πόρτας, εφόσον κάτι τέτοιο εξυπηρετεί τη μουσειογραφική πρόταση. Εναλλακτικά, μπορεί να γίνει καθαρισμός και αποκατάσταση του σχήματός της, έτσι ώστε να διατηρηθεί η αυθεντικότητα, χωρίς όμως να είναι λειτουργική (θα παραμένει σταθερή):

- Καθαρισμός με ήπια μηχανικά μέσα και υποβοήθηση με διαλύτες.
- Εφαρμογή αναστολέα διάβρωσης (υδατικού διαλύματος ταννικού οξέως 10%).
- Μηχανική επαναφορά του σχήματος. Προτείνεται η χρήση φορέα (από ξύλο ή πλέξιγκλας), στον οποίο θα προσαρτηθεί η λαμαρίνα.
- Συμπλήρωση οπών ή μικρών απολεσθέντων τμημάτων (εφόσον κριθεί απαραίτητο) με εποξικό στόκο και αισθητική αποκατάσταση.
- Επιφανειακή προστασία με Paraloid B72 5% σε ακετόνη.

4.14. Διακόπτες, γάντζοι κ.ά. μικρά εντοιχισμένα στοιχεία

Πρόκειται για έναν στρογγυλό μεταλλικό (κράμα χαλκού) διακόπτη στον β' όροφο, τα χάλκινα κομβία ανάρτησης κορνιζών στο κλιμακοστάσιο μεταξύ ισογείου και α' ορόφου, ενός περίτεχνου χάλκινου γάντζου ανάρτησης κουρτινόξυλου στον χώρο Β3 και ενός χάλκινου γάντζου συγκράτησης κουρτίνας στον χώρο ΙΣ2.

4.14.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία

Καλή κατάσταση. Λεπτή, ομοιόμορφη στρώση προϊόντων διάβρωσης και σκόνης.

4.14.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις

- Καθαρισμός με την κατά περίπτωση χρήση εμπορικών καθαριστικών μέσων (π.χ. brasso ή πανιών καθαρισμού / στίλβωσης), διαλυτών (αιθανόλη / ακετόνη / white spirit), τοπική

χρήση νυστεριού ή υαλόβουρτσας για την αφαίρεση κρουστών προϊόντων διάβρωσης ή σκληρών επικαθίσεων. Όλες οι εργασίες καθαρισμού θα γίνονται με ιδιαίτερη προσοχή ώστε να μην πληγωθεί η επιφάνεια του εκάστοτε αντικειμένου.

- Επιφανειακή προστασία με εφαρμογή βερνικιού Incralac. Εναλλακτικά και κατά περίπτωση μπορεί να επιλεγεί η προστασία με μικροκρυσταλλικό κερί Renaissance.

4.15. Πόμολα, μεταλλικά εξαρτήματα και διακοσμητικές επενδύσεις θυρών

Σε κάθε τύπο θύρας / παραθύρου αντιστοιχούν διαφορετικά μεταλλικά εξαρτήματα.²³ Πρόκειται για πόμολα, κλειδαριές, μηχανισμούς κίνησης, διακοσμητικές επενδύσεις, γάντζους και σύρτες. Το υλικό κατασκευής είναι κράμα χαλκού (ορείχαλκος ή μπρούντζος) εκτός από κάποιες λίγες περιπτώσεις που είναι νίκελ. Είναι χαρακτηριστικά τα περίτεχνα πόμολα του σαλονιού του α' ορόφου, τόσο στα εσωτερικά φύλλα των εξωστόθυρων (εικ.211-213), τα οποία είναι επίχρυσα, όσο και στην είσοδο του δωματίου (εικ.209-210). Ιδιαίτερα είναι επίσης τα μεταλλικά στοιχεία της κεντρικής εισόδου (εικ.14) αλλά και των εσωτερικών θυρών (εικ.173-174). Ακόμα όμως και τα πιο απλά στοιχεία είναι χαρακτηριστικά της εποχής τους και όσα από αυτά είναι ή μπορούν να καταστούν λειτουργικά θα πρέπει να συντηρηθούν.

4.15.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία

Λεπτό στρώμα προϊόντων διάβρωσης, επικαθίσεις σκόνης και ρύπων.

4.15.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις

- Για τις πόρτες που θα απομακρυνθούν για να συντηρηθούν, τα πόμολα θα αφαιρεθούν, θα συντηρηθούν και θα επανατοποθετηθούν. Όσες πόρτες παραμένουν στη θέση τους, θα καλυφθούν για την προστασία τους κατά τη διάρκεια των εργασιών στο κτίριο και τα εξαρτήματα θα συντηρηθούν στο τέλος.
- Καθαρισμός με την κατά περίπτωση χρήση εμπορικών καθαριστικών μέσων (π.χ. brasso ή πανιών καθαρισμού / στίλβωσης), διαλυτών (αιθανόλη / ακετόνη / white spirit), τοπική χρήση νυστεριού ή υαλόβουρτσας για την αφαίρεση κρουστών προϊόντων διάβρωσης ή σκληρών επικαθίσεων. Όλες οι εργασίες καθαρισμού θα γίνονται με ιδιαίτερη προσοχή ώστε να μην πληγωθεί η επιφάνεια του εκάστοτε αντικειμένου. Ιδιαίτερη προσοχή θα δοθεί στα επίχρυσα πόμολα του σαλονιού, στα οποία θα εφαρμοστεί μηχανικός καθαρισμός με μικροεργαλεία (νυστέρι – λεπτή υαλόβουρτσα) και υποβοήθηση με διαλύτες, έτσι ώστε να μην απωλεσθούν τμήματα της επιχρύσωσης.
- Επιφανειακή προστασία με εφαρμογή βερνικιού Incralac για τα κράματα χαλκού και Paraloid B72 3% σε ακετόνη για τα υπόλοιπα μεταλλικά (π.χ. νίκελ). Εναλλακτικά και κατά περίπτωση μπορεί να επιλεγεί η προστασία με μικροκρυσταλλικό κερί Renaissance.

²³ Βλ. πίνακα κουφωμάτων αρχιτεκτονικής μελέτης

5. ΛΙΘΙΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Τα είδη των λίθων που συναντώνται στο αρχοντικό Βουβάλη είναι ο γκρι ασβεστόλιθος, το μάρμαρο (λευκό και γκρι) και ο τοπικός πωρόλιθος, ο οποίος εξορύσσεται από λατομεία του νησιού και γειτονικών νησίδων (νησίδα Πλατύ).

Ο πωρόλιθος της Καλύμνου είναι ένα είδος πορώδους ασβεστόλιθου, υπόλευκου χρώματος έως ανοιχτού μπεζ, με κατά τόπους εμφανείς πόρους, που χρησιμοποιείται ευρέως στην παραδοσιακή αρχιτεκτονική του νησιού. Είναι εύκολα κατεργάσιμος αλλά και ανθεκτικός στις μηχανικές καταπονήσεις. Αν και είναι λιγότερο συχνός στις σύγχρονες κατασκευές, ο πωρόλιθος Καλύμνου παραμένει σύμβολο της τοπικής αρχιτεκτονικής και παράδοσης.

5.1. Πύλη εισόδου αυλής

Η πύλη εισόδου στην αυλή του αρχοντικού βρίσκεται στη ΝΑ γωνία του οικοπέδου. Είναι νεοκλασικού ρυθμού, με μεταλλική θύρα²⁴ και λίθινο περιθύρωμα κατασκευασμένο από τοπικό πωρόλιθο, διαστάσεων Υ:4.10μ., Π:3.30μ., Β:0.70μ..

Η εσωτερική όψη είναι επιχρισμένη (εικ.99) ενώ η εξωτερική είναι ανεπίχριστη, με δύο επιβλητικές παραστάδες ορθογωνικής διατομής (εικ.98). Στο υπέρθυρο υπάρχει ένθετη ορθογώνια πλάκα από γκρι ασβεστόλιθο με ανάγλυφο λάβαρο και θυρεό με τη νήσο Κάλυμνο και μία άγκυρα.

5.1.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία

Η κατάσταση του λίθου της πύλης είναι πολύ καλή, παρουσιάζοντας μόνο επιφανειακούς ρύπους, λίγα βιολογικά στις κοιλότητες του λίθου, ενώ σε ένα σημείο, κάτω από το μεταλλικό κουδούνι, υπάρχουν λεκέδες σκουριάς.

5.1.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις

- Αφαίρεση χαλαρών επιφανειακών ρύπων με ήπια μηχανικά μέσα (π.χ. μεγάλα μαλακά πινέλα / μαλακή βούρτσα)
- Αφαίρεση λεκέδων σκουριάς με εξουδετερωμένο διάλυμα θειογλυκολικού οξέος.
- Αφαίρεση βιολογικών επικαθίσεων από τις κοιλότητες και τις σχισμές του λίθου με διάλυμα υπεροξειδίου του υδρογόνου (H₂O₂) 10%.
- Πλύσιμο με ουδέτερο σαπούνι – απιονισμένο νερό και μαλακή βούρτσα, ξέπλυμα με απιονισμένο νερό.

5.2. Πεσσοί και ποδιά εξωτερικής περίφραξης

Η εξωτερική περίφραξη είναι χτιστή έως (μέγιστου) ύψους 1.40μ., με έντεκα (11) πεσσούς και ενδιάμεσα κιγκλιδώματα (εικ.103-121). Οι πεσσοί, διαστάσεων Υ:1.10μ. και Π:0.40μ., ακολουθούν την τυπολογία των παραστάδων της εξωτερικής όψης της αυλόπορτας. Είναι κατασκευασμένοι από τοπικό πωρόλιθο, όπως και η επίστρωση του πάνω μέρους της τοιχοποιίας της περίφραξης, η οποία μένει ανεπίχριστη για διακοσμητικούς λόγους και αποτελείται από πλάκες τοπικού πωρόλιθου, πάχους 0.10μ..

²⁴ Βλ. κεφάλαιο 4.1

Οι πεσσοί δεν είναι μονολιθικοί αλλά χωρίζονται σε τρία διακριτά τμήματα που ακουμπούν το ένα πάνω στο άλλο (βάση, κυρίως σώμα, επίστεψη) και λειτουργούν ως στήριξη του κιγκλιδώματος, το οποίο τους διαπερνά κάτω από την επίστεψη και πάνω από τη βάση. Η στήριξη του συνόλου γίνεται είτε μηχανικά (με χρήση μεταλλικών συνδέσμων), είτε με χρήση κονιάματος.

5.2.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία

Παρατηρούνται επιφανειακές επικαθίσεις ρύπων, βιολογικών και αλάτων, σημεία με λεκέδες σκουριάς, βλάστηση ζιζανίων ανάμεσα στους αρμούς (εικ.106) αλλά και σε μικρές οπές του λίθου (εικ.104), ενώ στους δύο ακριανούς πεσσούς, βόρειο και νότιο, παρατηρούνται δύο διαμπερείς διαρρήξεις του λίθου (εικ.104-120), προφανώς λόγω οξείδωσης των τμημάτων του κιγκλιδώματος που στηρίζονται ανάμεσα στα τμήματα των λίθων. Επιπλέον, ο νότιος πεσσός έχει υπολείμματα επίχρισης με ασβέστη σε όλη του την επιφάνεια.

5.2.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις

- Αφαίρεση χαλαρών επιφανειακών ρύπων με ήπια μηχανικά μέσα (π.χ. μεγάλα μαλακά πινέλα / μαλακή βούρτσα)
- Αφαίρεση υπολειμμάτων ασβέστη με μηχανικά μέσα (π.χ. νυστέρι, σκληρή τρίχνη βούρτσα, ξέστρο υπερήχων).
- Αφαίρεση λεκέδων σκουριάς με εξουδετερωμένο διάλυμα θειογλυκολικού οξέος.
- Εκρίζωση ζιζανίων με μηχανικό τρόπο, καθαρισμός της κοιλότητας / αρμού.
- Αφαίρεση βιολογικών επικαθίσεων από τις κοιλότητες και τις σχισμές του λίθου με διάλυμα υπεροξειδίου του υδρογόνου (H_2O_2) 10% ή / και Desogen.
- Πλύσιμο με ουδέτερο σαπούνι – απιονισμένο νερό και μαλακή βούρτσα, ξέπλυμα με απιονισμένο νερό.
- Χρήση πάστας EDTA για την αφαίρεση κρουστών αλάτων τοπικά.
- Συγκόλληση αποκολλημένων τμημάτων στους δύο ακριανούς πεσσούς με χρήση λευκού τσιμέντου. Θα πρέπει να προηγηθεί εξυγίανση της περιοχής με καθαρισμό των προς συγκόλληση επιφανειών αλλά και καθαρισμό και επιφανειακή προστασία των τμημάτων του κιγκλιδώματος.
- Σφράγιση ρωγμών και αρμών με κονίαμα. Προτείνεται η σύνθεση: 1 μέρος ασβέστη, 3 μέρη θηραϊκή γη, 9 μέρη χαλαζιακή άμμος. Σε σημεία που τυχόν υπάρχει επαφή με μέταλλο θα πρέπει να αποφευχθεί ο ασβέστης και να χρησιμοποιηθεί μόνο θηραϊκή γη και χαλαζιακή άμμος. Στο κονίαμα μπορεί να γίνει προσθήκη χρωστικών (γαιωχρώματα σε σκόνη), εφόσον κριθεί απαραίτητο.

5.3. Λίθινες πλάκες αυλής

Η λιθόστρωση της αυλής έχει γίνει από ορθογωνικές πλάκες ασβεστόλιθου με νερά ανοιχτού γκρι και λευκού χρώματος (εικ.150-157). Είναι συνολικού εμβαδού 148τ.μ. και εκτείνεται κυρίως στο ανατολικό τμήμα, μπροστά δηλαδή από την πρόσοψη του αρχοντικού, και συνεχίζει για λίγα μέτρα στο δυτικό μονοπάτι.

5.3.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία

Η κατάσταση των λίθινων πλακών μπορεί να χαρακτηριστεί καλή. Εμφανίζουν επιφανειακούς ρύπους και άλατα και σε κάποια σημεία τοπικά λεκέδες σκουριάς. Υπάρχει μία φυσιολογική φθορά λόγω τριβής. Σε ένα μόνο σημείο παρατηρείται έξαρση δύο πλακών λόγω ριζικού συστήματος παρακείμενου κυπαρισσιού (εικ.156). Μία πλάκα έχει σπάσει σε δύο κομμάτια, από μηχανική καταπόνηση (εικ.155), ενώ σποραδικά παρατηρούνται και μικρές αποκρούσεις.

5.3.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις

- Επιφανειακός καθαρισμός με πλυστικό μηχάνημα νερού με ελεγχόμενη πίεση και τη χρήση ουδέτερου σαπουνιού Texarop. Χρήση τρίχινης βούρτσας και λοιπών κατάλληλων μικροεργαλείων χειρός.
- Αφαίρεση των δύο πλακών που παρουσιάζουν έξαρση, επιπεδοποίηση του υποκείμενου εδάφους και επανατοποθέτηση.
- Αφαίρεση λεκέδων σκουριάς με εξουδετερωμένο διάλυμα θειογλυκολικού οξέος.
- Αφαίρεση βιολογικών (μαύροι λεκέδες από μύκητες) με χρήση διαλύματος υποχλωριώδους νατρίου 10%.
- Χρήση πάστας EDTA σε σημεία με κρούστες αλάτων.

5.4. Λίθινα παρτέρια και βάσεις κιγκλιδωμάτων αυλής

Πρόκειται για κατασκευές από επιμήκη ορθογωνικά τμήματα τοπικού πωρόλιθου που περιτρέχουν τα παρτέρια της αυλής (σχ.9-10). Έχουν ύψος 0.15μ., πάχος 0.20μ. και συνολικό μήκος 79,70μ..

5.4.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία

Παρατηρούνται επιφανειακοί ρύποι, επικαθίσεις αλάτων και βιολογικών, καθώς και λεκέδες σκουριάς. Σε αρκετά σημεία υπάρχουν αποκρούσεις / διαρρήξεις λόγω διάβρωσης του κιγκλιδώματος που είναι πακτωμένο στους λίθους (εικ.132-133, 143), μικρές απώλειες υλικού (εικ.124, 134, 137-138, 148) και κάποιες ρωγμές.

5.4.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις

- Επιφανειακός καθαρισμός με πλυστικό μηχάνημα νερού με ελεγχόμενη πίεση και τη χρήση ουδέτερου σαπουνιού Texarop. Χρήση τρίχινης βούρτσας και λοιπών κατάλληλων μικροεργαλείων χειρός.
- Αφαίρεση λεκέδων σκουριάς με εξουδετερωμένο διάλυμα θειογλυκολικού οξέος.
- Αφαίρεση βιολογικών (μαύροι λεκέδες από μύκητες) με χρήση διαλύματος υποχλωριώδους νατρίου 10%.
- Χρήση πάστας EDTA σε σημεία με κρούστες αλάτων.
- Συγκόλληση αποκολλημένων τμημάτων με χρήση λευκού τσιμέντου. Θα πρέπει να προηγηθεί εξυγίανση της περιοχής με καθαρισμό των προς συγκόλληση επιφανειών αλλά και καθαρισμό και επιφανειακή προστασία των τμημάτων του κιγκλιδώματος.
- Συμπλήρωση μεγάλων απωλειών με κονίαμα που θα περιέχει λευκό τσιμέντο τύπου Portland και ασβέστη ως συνδετικά, άμμο λατομείου σε κατάλληλη κοκκομετρία (διαβάθμιση έως 2mm) σε αναλογία συνδετικού – αδρανούς 1:3. Προσθήκη γαιωχρωμάτων εφόσον κριθεί απαραίτητο για τη χρωματική συμφωνία.

5.5. Προστώο

Το προστώο στην πρόσοψη του αρχοντικού (εικ.11) είναι τετράγωνης κάτοψης, διαστάσεων 2.80μ.χ3.70μ. και έχει ύψος 3.30μ.. Είναι λιτό, με δύο κυλινδρικούς κίονες από λευκό μάρμαρο με γκρι νερά, διαμέτρου 0.26μ., οι οποίοι συγκρατούν την αρχιτεκτονική προεξοχή της πρόσοψης και εδράζονται σε κυβική βάση από γκρι ασβεστόλιθο, όμοιο με αυτόν της πλακόστρωσης της αυλής. Η αρχιτεκτονική προεξοχή έχει κατασκευαστεί με σιδερένιες δοκούς διατομής «Η» και στο κατώτερο τμήμα της έχει επενδυθεί εξωτερικά με πλάκες γκρι μαρμάρου, οι οποίες καλύπτουν τις σιδηροδοκούς και στέφονται από λιτό μαρμάρينو γείσο ορθογωνικής διατομής (εικ.18). Η μαρμάρινη επένδυση έχει συνολικό μήκος 9.30μ. και ύψος 0.30μ..

5.5.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία

Κίονες: Επικαθίσεις ρύπων και αλάτων, λεκέδες σκουριάς από τις σιδηροδοκούς (εικ.19). Η επιφάνεια του μαρμάρου δεν είναι λεία, με τους κόκκους του μαρμάρου να είναι εμφανείς.

Μαρμάρινη επένδυση: Ομοίως επικαθίσεις ρύπων και αλάτων, πιο έντονα άλατα σε κρούστα στο γείσο. Λεκέδες σκουριάς τοπικά. Απώλειες τμημάτων κυρίως στις γωνίες, προφανώς λόγω μηχανικής καταπόνησης και οξείδωσης των σιδηροδοκών που βρίσκονται σε επαφή εσωτερικά (εικ.17-18). Δύο αποσπασμένα τμήματα του γείσου βρίσκονται τοποθετημένα δίπλα στην κεντρική είσοδο (εικ.20).

5.5.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις

- Οι κίονες θα καλυφθούν με διαπνέον προστατευτικό υλικό κατά τη διάρκεια των αναστηλωτικών εργασιών στην αρχιτεκτονική προεξοχή.
- Επιφανειακός καθαρισμός με χρήση μαλακής τρίχινης βούρτσας και ουδέτερου σαπουνιού Texaron.
- Αφαίρεση λεκέδων σκουριάς με εξουδετερωμένο διάλυμα θειογλυκολικού οξέος.
- Χρήση πάστας EDTA σε σημεία με κρούστες αλάτων.
- Στερέωση επιφάνειας κιόνων με Calosil.
- Συγκόλληση των αποσπασμένων τμημάτων του γείσου και συμπλήρωση των απωλεσθέντων τμημάτων της μαρμάρινης επένδυσης και του γείσου με όμοια τμήματα μαρμάρου. Η συγκόλληση θα γίνει με λευκό τσιμέντο τύπου Portland και χρήση καρφίδων τιτανίου όπου κριθεί απαραίτητο. Σημειώνεται ότι η μαρμάρινη επένδυση και το γείσο πιθανότατα θα χρειαστεί να αφαιρεθούν και να επανατοποθετηθούν, λόγω των απαιτούμενων αναστηλωτικών εργασιών. Κάτι τέτοιο διευκολύνει τις εργασίες συντήρησης.

5.6. Περιθύρωμα κεντρικής εισόδου

Το περιθύρωμα της κεντρικής εισόδου είναι κατασκευασμένο από γκρι μάρμαρο και χαρακτηρίζεται από τους δύο επιβλητικούς κίονες με κορινθιακό κιονόκρανο στη θέση των παραστάδων (εικ.12). Τα κιονόκρανα είναι κατασκευασμένα από λευκό μάρμαρο (εικ.15-16). Έχει συνολικές διαστάσεις Υ:3.00μ., Π:2.00μ..

Σχ.14: Σχέδιο κεντρικής εισόδου αρχοντικού.

5.6.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία

Παρατηρούνται επιφανειακές επικαθίσεις ρύπων και αλάτων, κατά τόπους πιο έντονα.

5.6.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις

- Το μαρμάρινο περιθύρωμα θα καλυφθεί με διαπνέον προστατευτικό υλικό κατά τη διάρκεια των αναστηλωτικών εργασιών στην αρχιτεκτονική προεξοχή και στις παρακείμενες περιοχές των εξωτερικών τοίχων.
- Επιφανειακός καθαρισμός με χρήση μαλακής τρίχινης βούρτσας και ουδέτερου σαπουνιού Texaron. Χρήση λοιπών μικροεργαλείων όπως ξέστρα χειρός και υπερήχων, νυστέρι κ.ά. για τον καθαρισμό των εσοχών του κιονόκρανου.
- Χρήση πάστας EDTA σε σημεία με κρούστες αλάτων.
- Στερέωση επιφάνειας κιόνων με Calosil.

5.7. Πλαίσια ανοιγμάτων (μαντώματα)

Τα λίθινα πλαίσια των ανοιγμάτων του αρχοντικού (μαντώματα) είναι άλλα κατασκευασμένα από γκρι μάρμαρο και άλλα, το πιο απλά, από τοπικό ασβεστόλιθο (πωρόλιθο).

Μαρμάρινα πλαίσια: Πρόκειται για τα πλαίσια των ανοιγμάτων της νότιας και δυτικής όψης του α' ορόφου, τα οποία είναι κατασκευασμένα από γκρι μάρμαρο. Στην πρόσοψη (νότια όψη) ξεχωρίζουν τα επιβλητικά τριπλά αψιδωτά πλαίσια των εξωστοθυρών των χώρων Α3

και Α5, με παραστάδες σε μορφή κίονα τετράγωνης διατομής που φέρουν λιτό κιονόκρανο από λευκό μάρμαρο (εικ.50, 54). Κιονόκρανο φέρουν και οι παραστάδες της εξωστόθυρας του σαλονιού (χώρος Α2) στη δυτική όψη, από γκρι μάρμαρο (εικ.75). Τα υπόλοιπα μαρμάρινα πλαίσια είναι ίδιου τύπου, απλά ορθογωνικά με γείσο. Αυτά αφορούν στις δύο νότιες εξωστόθυρες (εικ.34), στο δυτικό παράθυρο του χώρου Α2 (εικ.66) και στα παράθυρα του χώρου Α4 (εικ.51-52).

Πλαίσια από πωρόλιθο: Πρόκειται για τον πιο λιτό τύπο μαντωμάτων. Το σχήμα είναι απλό, αποτελούμενο από συναρμοσμένα ορθογωνικά τμήματα λαξευμένου τοπικού πωρόλιθου τετράγωνης διατομής, σε κάποιες περιπτώσεις τελείως απλά (ανοίγματα χώρων ΙΣ2, ΙΣ3, Α1Α, Α6, Β2 – σύνολο 11 ανοίγματα, βλ. ενδεικτικά εικ.27) και σε κάποιες άλλες με γείσο στο ανώτερο τμήμα (ανοίγματα χώρων ΙΣ4, ΙΣ5, ΙΣ8, Β4, Β5 – σύνολο 9 ανοίγματα, βλ. ενδεικτικά εικ.23).

Οι διαστάσεις των ανοιγμάτων προκύπτουν από τα σχέδια της αρχιτεκτονικής μελέτης, ενώ πληροφορίες μπορούν να αντληθούν και από τον πίνακα κουφωμάτων της ίδιας μελέτης.

5.7.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία

Μαρμάρινα πλαίσια: Επιφανειακοί ρύποι και άλατα. Ανάπτυξη βιολογικών μαύρου χρώματος (μύκητες) τοπικά (όπου λιμνάζει νερό – ανώτερο τμήμα γείσου).

Πλαίσια από πωρόλιθο: Επιφανειακοί ρύποι και άλατα. Υπολείμματα χρώματος. Επιχρωματισμοί στη βόρεια και την ανατολική όψη (εικ.80). Λεκέδες σκουριάς. Βιολογικές επικαθήσεις (μύκητες και λειχήνες). Μικρορωγμές και αποφλοιώσεις, λόγω της φύσης του υλικού. Κάποιες μεγαλύτερες ρωγμές (εικ.31) και μικρές απώλειες τμημάτων (εικ.32). Παλαιότερες συμπληρώσεις με κονίαμα άγνωστης σύνθεσης (εικ.31).

5.7.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις

- Τα περιθυρώματα θα καλυφθούν με διαπνέον προστατευτικό υλικό κατά τη διάρκεια των αναστηλωτικών εργασιών σε παρακείμενες περιοχές.
- Επιφανειακός καθαρισμός με χρήση μαλακής τρίχινης βούρτσας και ουδέτερου σαπουνιού Texarop. Χρήση λοιπών μικροεργαλείων όπως νυστέρι, οδοντόβουρτσα, ξέστρα χειρός και υπερήχων κ.ά. για την υποβοήθηση του καθαρισμού τοπικά καθώς και για την αφαίρεση των χρωματικών στρωμάτων και υπολειμμάτων.
- Αφαίρεση των παλαιών επεμβάσεων (στοκαρίσματα) από τον πωρόλιθο.
- Χρήση πάστας EDTA σε σημεία με κρούστες αλάτων.
- Χρήση υδατικού διαλύματος υποχλωριώδους νατρίου 10% για την αφαίρεση των μυκήτων.
- Χρήση Desogen σε περιοχές με λοιπά βιολογικά.
- Πλήρωση ρωγμών πωρόλιθου με αραιό λευκό τσιμέντο τύπου Portland και σφράγιση με κονίαμα θηραϊκής γης και χαλαζιακής άμμου.
- Συμπλήρωση απωλειών πωρόλιθου με κονίαμα. Προτείνεται η σύνθεση: 1 μέρος ασβέστη, 3 μέρη θηραϊκή γη, 9 μέρη χαλαζιακή άμμος. Προσθήκη γαιοχρωμάτων για την αισθητική αποκατάσταση εφόσον κριθεί απαραίτητο.
- Στερέωση επιφάνειας με Calosil.

5.8. Ποδιές παραθύρων

Πρόκειται για τις ποδιές εσωτερικά των παραθύρων της νότιας όψης των χώρων ΙΣ02 και ΙΣ03 (εικ.177-180). Είναι κατασκευασμένες από τρεις ορθογώνιες πλάκες τοπικού ασβεστόλιθου, υποκίτρινου χρώματος. Οι διαστάσεις της κάθε ποδιάς είναι Μ:1.23μ. και Β:0.56μ..

5.8.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία

Επιφανειακοί ρύποι και άλατα, διάσπαρτοι λεκέδες χρώματος, μικρές αποκρούσεις και εκδορές. Στη μία ποδιά (πρώτο παράθυρο από δυτικά του χώρου ΙΣ03) υπάρχουν διαμπερείς ρωγμές (σπασίματα) των δύο πλακών (εικ.180), ενώ στο δεύτερο παράθυρο του ίδιου χώρου (εικ.179) παρατηρείται αποσάθρωση της επιφάνειας.

5.8.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις

- Οι λίθινες ποδιές θα καλυφθούν με διαπνέον προστατευτικό υλικό κατά τη διάρκεια των αναστηλωτικών εργασιών σε παρακείμενες περιοχές.
- Επιφανειακός καθαρισμός με χρήση μαλακής τρίχινης βούρτσας και ουδέτερου σαπουνιού Texarop. Χρήση λοιπών μικροεργαλείων όπως νυστέρι, οδοντόβουρτσα, ξέστρα χειρός και υπερήχων κ.ά. για την υποβοήθηση του καθαρισμού τοπικά.
- Πλήρωση των ρωγμών με αραιό λευκό τσιμέντο τύπου Portland και σφράγιση με κονίαμα θηραϊκής γης και χαλαζιακής άμμου.
- Στερέωση επιφάνειας με Calosil.

5.9. Εξώστες και βεράντα (λίθινα δάπεδα, φουρούσια και μπαλούστρες)

Οι εξώστες και η βεράντα με λίθινα στοιχεία είναι:

α. Οι δύο εξώστες στη νότια όψη των χώρων Α3 και Α5 (εικ.50, 54). Πρόκειται για δύο όμοιους εξώστες, με δάπεδο και φουρούσια από γκρι μάρμαρο που φέρουν κιγκλίδωμα από χυτοσίδηρο. Στην ουσία δεν πρόκειται για πραγματικούς εξώστες, καθώς είναι εξαιρετικά στενοί και έχουν περισσότερο διακοσμητικό χαρακτήρα. Οι διαστάσεις του δαπέδου είναι 3.17μ.χ0.32μ.. Φέρουν τέσσερα διακριτικά φουρούσια έκαστος, με λιτό τρίγλυφο στην κοίλη όψη τους.

β. Οι δύο εξώστες στη νότια όψη του χώρου Α2 (εικ.34). Πρόκειται για δύο όμοιους εξώστες, με δάπεδο και φουρούσια από γκρι μάρμαρο που φέρουν κιγκλίδωμα από χυτοσίδηρο. Το δάπεδο, διαστάσεων Π:1.75μ. και Β:0.84μ., έχει σύνθετη κάτοψη (πρόκειται για ορθογώνιο που η εξωτερική πλευρά του έχει πρόσθετη καμπύλη), στο κάτω μέρος φέρει σκοτία περιμετρικά και ανάγλυφη ροζέτα με φυτικό μοτίβο (εικ.35-36). Τα φουρούσια φέρουν ανάγλυφο φυτικό διάκοσμο και στις δύο πλαϊνές όψεις, ενώ μετωπικά φέρουν τρίγλυφο (εικ.38).

γ. Η βεράντα στη δυτική όψη του χώρου Α2 (εικ.64). Έχει ορθογώνια κάτοψη με διαστάσεις δαπέδου 2.90μ.χ3.60μ.. Το επιβλητικό στηθαίο, ύψους 0.66μ., αποτελείται από τέσσερις μπαλούστρες ορθογωνικής διατομής με πυραμιδοειδή επίστεψη στις γωνίες, ύψους 0.80μ. και πλάτους 0.33μ., τρεις μπαλούστρες μικρότερης διατομής και χωρίς επίστεψη στο κέντρο της κάθε πλευράς, ύψους 0.74μ. και πλάτους 0.18μ. και έξι διαφραγματικές πλάκες μαρμάρου με κάθετα διάκενα. Το δάπεδο είναι επιστρωμένο με πλάκες μαύρου και λευκού μαρμάρου, διαστάσεων 0.37μ.χ0.37μ., σε διάταξη σκακιέρας (εικ.69-71).

5.9.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία

Εξώστες νότιας όψης:

Επιφανειακοί ρύποι και άλατα, τοπικά σε κρούστα μαζί με βιολογικά, στα πλαϊνά και στην κάτω πλευρά ιδίως (εικ.35-36, 42-44, 50), λόγω κίνησης νερού. Λεκέδες σκουριάς, λόγω της οξείδωσης των κιγκλιδωμάτων.

Βεράντα δυτικής όψης:

Τα μάρμαρα του στηθαίου καλύπτονται σχεδόν σε όλη την επιφάνειά τους από λεπτή κρούστα αλάτων πορτοκαλί χρώματος, ενώ τοπικά παρατηρείται ανάπτυξη μαύρων μυκήτων (εικ.68-72).

Στα μάρμαρα του δαπέδου παρατηρείται, εκτός από την ίδια λεπτή κρούστα αλάτων κατά τόπους, έντονη ανάπτυξη μαύρων μυκήτων, όπως και αρκετοί λειχήνες (εικ.70-71).

Στο άνω τμήμα της ΒΔ μπαλούστρας υπάρχει αβαθής (;) ρωγμή, με βιολογικά (εικ.73).

5.9.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις

- Τα μαρμάρια μέρη των εξωστών θα καλυφθούν με διαπνέον προστατευτικό υλικό κατά τη διάρκεια των αναστηλωτικών εργασιών σε παρακείμενες περιοχές.
- Επιφανειακός καθαρισμός με χρήση μαλακής τρίχινης βούρτσας και ουδέτερου σαπουνιού Texaron. Χρήση λοιπών μικροεργαλείων όπως νυστέρι, οδοντόβουρτσα, ξέστρα χειρός και υπερήχων κ.ά. για την υποβοήθηση του καθαρισμού τοπικά.
- Χρήση πάστας EDTA σε σημεία με κρούστες αλάτων.
- Χρήση υδατικού διαλύματος υποχλωριώδους νατρίου 10% για την αφαίρεση των μυκήτων.
- Χρήση Desogen σε περιοχές με λοιπά βιολογικά και υποβοήθηση με μικροεργαλεία χειρός.
- Στερέωση επιφάνειας με Calosil.

5.10. Κρήνη

Στο νότιο τοίχο του αύλειου χώρου, κοντά στην αυλόπορτα, βρίσκεται μια κρήνη κατασκευασμένη από γκρι μάρμαρο (εικ. 102). Αποτελείται από δύο τμήματα, τη ράχη που είναι προσαρμοσμένη στον τοίχο και τη γούρνα που στηρίζεται σε κτιστή κατασκευή. Και τα δύο αυτά στοιχεία φέρουν περίτεχνο ανάγλυφο διάκοσμο.

5.10.1 Κατάσταση διατήρησης – παθολογία

Η επιφάνεια του μαρμάρου καλύπτεται από άλατα και ρύπους, ενώ τοπικά παρατηρούνται λεκέδες από χρώμα αλλά και σοβά. Το εσωτερικό της γούρνας έχει επικαθίσεις βιολογικών (μύκητες) και στο χείλος παρατηρείται μια απόκρουση.

5.10.2 Προτεινόμενες επεμβάσεις

- Επιφανειακός καθαρισμός με χρήση μαλακής τρίχινης βούρτσας και ουδέτερου σαπουνιού Texaron. Χρήση λοιπών μικροεργαλείων όπως νυστέρι, οδοντόβουρτσα, ξέστρα χειρός και υπερήχων κ.ά. για την υποβοήθηση του καθαρισμού τοπικά.
- Χρήση πάστας EDTA σε σημεία με κρούστες αλάτων.

- Χρήση υδατικού διαλύματος υποχλωριώδους νατρίου 10% για την αφαίρεση των μυκήτων.
- Στερέωση επιφάνειας με Calosil.

5.11 Σκάλα περιπτέρου

Βορειοδυτικά του αρχοντικού υπάρχει ένα περίπτερο, η λεγόμενη «σέρα» (εικ.158), όπου διατηρείται η μαρμάρινη σκάλα στην ανατολική του όψη. Έχει επτά (7) σκαλοπάτια και διαστάσεις: Π:1.20μ., Μ:2.20μ.. Στην αριστερή πλευρά κάθε σκαλοπατιού υπάρχει οπή με σιδερένιο πύρο, προφανώς υπόλειμμα στήριξης κιγκλιδώματος από παλαιότερα (εικ.161-166).

5.11.1 Κατάσταση διατήρησης – παθολογία

Η επιφάνεια του μαρμάρου καλύπτεται από άλατα και ρύπους, ενώ τοπικά παρατηρείται ανάπτυξη μαύρων μυκήτων (εικ.161). Στο πρώτο και το πέμπτο σκαλοπάτι παρατηρείται διάρρηξη του μαρμάρου λόγω οξείδωσης των σιδερένιων πύρων. Το αποκολλημένο τμήμα διατηρείται μόνο στο 5° σκαλοπάτι (εικ.165-166), ενώ του πρώτου έχει απολεσθεί. Στο τέταρτο σκαλοπάτι παρατηρούνται βαθιές ρωγμές, λόγω της ίδιας αιτίας (εικ.163).

5.11.2 Προτεινόμενες επεμβάσεις

- Επιφανειακός καθαρισμός με χρήση μαλακής τρίχινης βούρτσας και ουδέτερου σαπουνιού Texaron. Χρήση λοιπών μικροεργαλείων όπως νυστέρι, οδοντόβουρτσα, ξέστρα χειρός και υπερήχων κ.ά. για την υποβοήθηση του καθαρισμού τοπικά.
- Χρήση πάστας EDTA σε σημεία με κρούστες αλάτων.
- Χρήση υδατικού διαλύματος υποχλωριώδους νατρίου 10% για την αφαίρεση των μυκήτων.
- Χρήση Desogen σε περιοχές με λοιπά βιολογικά και υποβοήθηση με μικροεργαλεία χειρός.
- Αφαίρεση των σιδερένιων πύρων και καθαρισμός της περιοχής με εξουδετερωμένο διάλυμα θειογλυκολικού οξέως.
- Συγκόλληση του αποκολλημένου τμήματος στο 5° σκαλοπάτι με χρήση λευκού τσιμέντου τύπου Portland και ανοξειδωτων συνδέσμων.
- Καθαρισμός των ρωγμών με διάλυμα υπεροξειδίου του υδρογόνου, πλήρωσή τους με αραιό τσιμέντο τύπου Portland και σφράγιση με θηραϊκή γη και χαλαζιακή άμμο.
- Συμπλήρωση απωλεσθέντος τμήματος στο πρώτο σκαλοπάτι με κατάλληλο τσιμεντοκονίαμα με λευκό τσιμέντο τύπου Portland, θηραϊκή γη, χαλαζιακή άμμο και μαρμαρόσκονη, σε αναλογία συνδετικού – αδρανούς 1:2.
- Στερέωση επιφάνειας με Calosil.

6 ΚΕΡΑΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

6.1 Εντοιχισμένα πιθάρια

Πρόκειται για πέντε ευμεγέθη πιθάρια αποθήκευσης που βρίσκονται στον χώρο Υ3, τοποθετημένα περιμετρικά στο χώρο και προσαρτημένα στο πάτωμα με κονίαμα (εικ.167-169). Κάποια από αυτά είναι εφυσωμένα εξωτερικά και άλλα όχι. Όλα φέρουν μεταλλικό καπάκι (λαμαρίνα), ενώ ένα έχει προσαρμοσμένο μεταλλικό κρουνό στη βάση του.

6.1.1 Κατάσταση διατήρησης – παθολογία

Η επιφάνεια των πιθαριών καλύπτεται από επικαθίσεις σκόνης και ρύπων ποικίλης σύστασης, ενώ τα μεταλλικά καπάκια είναι έντονα διαβρωμένα.

6.1.2 Προτεινόμενες επεμβάσεις

- Αφαίρεση των χαλαρών επικαθίσεων με μαλακό πινέλο.
- Καθαρισμός της κεραμικής επιφάνειας με απιονισμένο νερό και μηχανικά μέσα (μικροεργαλεία χειρός)
- Μηχανικός καθαρισμός των μεταλλικών μερών (νυστέρι, υαλόβουρτσα, ηλεκτρικός τροχός τύπου dremmel με κατάλληλο μεταλλικό βουρτσάκι), αντιδιαβρωτική προστασία με υδατικό διάλυμα ταννικού οξέος 10% και επιφανειακή προστασία με Paraloid B72 3% σε ακετόνη και μικροκρυσταλλικό κερί Renaissance.

6.2 Νιπτήρας

Βρίσκεται στον βόρειο τοίχο του χώρου Β3 (εικ.225-226), ο οποίος χρησιμοποιείτο ως υπνοδωμάτιο του Σόλωνα Πελεκάνου, αδερφού της Αικατερίνης Βουβάλη. Πρόκειται για έναν πορσελάνινο νιπτήρα της εποχής, ο οποίος είναι προσαρτημένος με μεταλλικές βάσεις πάνω στον τοίχο. Φέρει ιδιαίτερες λεπτομέρειες με δύο πορσελάνινους κρουνούς και πλάτη με ράφι και μεταλλική θήκη.

6.2.1 Κατάσταση διατήρησης – παθολογία

Ο νιπτήρας βρίσκεται σε πολύ καλή κατάσταση. Παρατηρούνται μόνο επιφανειακές επικαθίσεις σκόνης και ρύπων. Τα μεταλλικά μέρη παρουσιάζουν ομοιόμορφο στρώμα διάβρωσης.

6.2.2 Προτεινόμενες επεμβάσεις

- Προστασία κατά τη διάρκεια των εργασιών κτιριακής αποκατάστασης είτε με κάλυψη, είτε με απομάκρυνση και επανατοποθέτηση μετά το πέρας των εργασιών.
- Επιφανειακός καθαρισμός της πορσελάνινης επιφάνειας με νερό και μαλακό σφουγγάρι.
- Καθαρισμός και στίλβωση των μεταλλικών μερών με ήπια μηχανικά μέσα (π.χ. με ειδικά ανταλλακτικά εξαρτήματα Dremel)

7 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΣΙΜΕΝΤΟΚΟΝΙΑΜΑ

7.1 Στηθαίο βεράντας

Η βεράντα της βόρειας όψης φέρει στηθαίο κατασκευασμένο από χυτή γρανίλια²⁵ (εικ.80, 83, 87-90), συνολικού μήκους 21.50μ., το οποίο αποτελείται από δέκα μπαλούστρες ορθογωνικής διατομής και εννέα διαφραγματικές πλάκες με κάθετα διάκενα, σε σχεδιαστική αντιστοιχία με τη μαρμάρινη βεράντα της δυτικής όψης.

Πάνω στο στηθαίο έχει τοποθετηθεί συρματόπλεγμα, το οποίο στηρίζεται σε μεταλλικές ράβδους που έχουν πακτωθεί στις μπαλούστρες.

7.1.1 Κατάσταση διατήρησης – παθολογία

Παρατηρούνται επιφανειακοί ρύποι και άλατα, κατά τόπους σε έντονες κρούστες, όπως και έντονοι λεκέδες σκουριάς σε μεγάλη έκταση, από την οξείδωση του σιδερένιου οπλισμού αλλά και της περίφραξης από συρματόπλεγμα (εικ.87-90). Παρατηρούνται επίσης αρκετές επιφανειακές μικρορωγμές, μεγαλύτερες, βαθιές ρωγμές που έχουν προκληθεί από την οξείδωση του οπλισμού, ο οποίος έχει προκαλέσει και αποσπάσεις / απώλειες τμημάτων (εικ.89).

7.1.2 Προτεινόμενες επεμβάσεις

- Πριν τις επεμβάσεις συντήρησης θα πρέπει να αφαιρεθεί εντελώς η περίφραξη με συρματόπλεγμα και οι μεταλλικοί πάσσαλοι που τη συγκρατούν.
- Επιφανειακός καθαρισμός με χρήση τρίχινης βούρτσας και ουδέτερου σαπουνιού Texarop. Χρήση λοιπών μικροεργαλείων χειρός για την υποβοήθηση του καθαρισμού τοπικά.
- Χρήση πάστας EDTA σε σημεία με κρούστες αλάτων.
- Χρήση εξουδετερωμένου διαλύματος θειογλυκολικού οξέος για την αφαίρεση των λεκέδων σκουριάς.
- Αποκόλληση των αποσπασμένων τμημάτων που συγκρατούνται χαλαρά στα σημεία που έχει οξειδωθεί ο οπλισμός, εξυγίανση του οπλισμού ή αντικατάστασή του, καθαρισμός τους και συγκόλληση με αραιό τσιμέντο και πιθανή χρήση ανοξειδωτων καρφίδων, εφόσον κριθεί ότι τα αποσπασμένα τμήματα είναι σε καλή κατάσταση.
- Πλήρωση ρωγμών με αραιό τσιμέντο.
- Συμπλήρωση απωλειών με τσιμεντοκονίαμα το οποίο θα προσομοιάζει στη σύνθεση και την εμφάνιση με το υπάρχον. Θα προηγηθούν δείγματα.
- Αδιαβροχοποίηση – επιφανειακή προστασία με εξειδικευμένο διαπνέον προϊόν νανοτεχνολογίας, το οποίο δεν θα αλλοιώνει οπτικά την όψη. Ενδεικτικά, προτείνονται τα: SurfaPore C της Nanophos, Hydrorep της Fila.

²⁵ Τσιμεντοκονίαμα με εμφανή κόκκο αδρανών για διακοσμητικούς λόγους, το οποίο έχει χρησιμοποιηθεί κατά κόρον από τους Ιταλούς αρχιτέκτονες σε διάφορα μορφολογικά και διακοσμητικά στοιχεία των κτιρίων της εποχής της ιταλοκρατίας στα Δωδεκάνησα.

7.2 Πλαίσια ανοιγμάτων

Πρόκειται για τα πλαίσια των ανοιγμάτων ΘΕΞ02 και ΠΑ03Α της δυτικής όψης (εικ.80) και ΘΕΞ03 (εικ.79), ΠΑ03Β (εικ.81) και ΘΕΞ06 (εικ.82) της βόρειας όψης. Το σχήμα τους είναι απλό, μιμούμενο αυτό των ανοιγμάτων από πωρόλιθο. Η κατασκευή τους έχει γίνει με την τεχνική της γρανίλιας, όπως και το στηθαίο του βόρειου εξώστη. Πάνω από τις θύρες ΘΕΞ03 και ΘΕΞ06 υπάρχει επίσης κτιστό τσιμεντένιο γείσο.

7.2.1 Κατάσταση διατήρησης – παθολογία

Τα πλαίσια των ανοιγμάτων του ισογείου (ΘΕΞ03, ΠΑ03Α και ΠΑ03Β) είναι σε αρκετά καλή κατάσταση. Είναι επιχρισμένα με χρώμα. Λεκέδες σκουριάς στο πλαίσιο ΠΑ03Α.

Το πλαίσιο της ΘΕΞ06 που οδηγεί στο βόρειο εξώστη δεν είναι σε καλή κατάσταση. Παρουσιάζει έντονες ρωγμές και θραύσεις τμημάτων, κυρίως στο ανώτερο τμήμα, λόγω διάβρωσης του σιδερένιου οπλισμού (εικ.82). Επιπλέον, η επιφάνεια παρουσιάζει κατά τόπους έντονες κρούστες αλάτων.

7.2.2 Προτεινόμενες επεμβάσεις

- Αφαίρεση χρώματος από τα πλαίσια του ισογείου με μηχανικό τρόπο. Προτείνεται η χρήση μικροαμμοβολής.
- Επιφανειακός καθαρισμός με χρήση τρίχινης βούρτσας και ουδέτερου σαπουνιού Texarop. Χρήση λοιπών μικροεργαλείων χειρός για την υποβοήθηση του καθαρισμού τοπικά.
- Χρήση πάστας EDTA σε σημεία με κρούστες αλάτων.
- Χρήση εξουδετερωμένου διαλύματος θειογλυκολικού οξέος για την αφαίρεση των λεκέδων σκουριάς.
- Αποκόλληση των αποσπασμένων τμημάτων που συγκρατούνται χαλαρά στα σημεία που έχει οξειδωθεί ο οπλισμός στο ανώτερο τμήμα του πλαισίου της ΘΕΞ06, εξυγίανση του οπλισμού ή αντικατάστασή του, καθαρισμός τους και συγκόλληση με αραιό τσιμέντο και πιθανή χρήση ανοξειδωτων καρφίδων, εφόσον κριθεί ότι τα αποσπασμένα τμήματα είναι σε καλή κατάσταση. Σε αντίθετη περίπτωση, προτείνεται η ανακατασκευή του γείσου.
- Πλήρωση ρωγμών με αραιό τσιμέντο.
- Συμπλήρωση απωλειών με τσιμεντοκονίαμα το οποίο θα προσομοιάζει στη σύνθεση και την εμφάνιση με το υπάρχον. Θα προηγηθούν δείγματα.
- Αδιαβροχοποίηση – επιφανειακή προστασία με εξειδικευμένο διαπνέον προϊόν νανοτεχνολογίας, το οποίο δεν θα αλλοιώνει οπτικά την όψη. Ενδεικτικά, προτείνονται τα: SurfaPore C της Nanophos, Hydrorep της Fila.

7.3 Τσιμεντοπλακίδια

Με τσιμεντοπλακίδια είναι επιστρωμένη η βόρεια βεράντα (Δ14), εμβαδού 35.30τ.μ., και το υποβαθμισμένο δάπεδο του φεγγίτη της βορεινής προσθήκης του ισογείου (ΙΣ7, ΙΣ8), εμβαδού 1.70τ.μ., που καταλήγει σε αυτή τη βεράντα (εικ.83-91), καθώς και ο χώρος Α4 (Δ07), εμβαδού 8τ.μ. (εικ.223), ενώ στα σκαλοπάτια μεταξύ των χώρων Β4 και Β5 έχουν επιστρωθεί επίσης τσιμεντοπλακίδια (εικ.227-228). Επιπλέον, με τσιμεντοπλακίδια είναι

επιστρωμένη η σέρα, στον περιβάλλοντα χώρο του αρχοντικού, εμβαδού 30τ.μ. (εικ.158-160).

Τα τσιμεντοπλακίδια της βόρειας βεράντας έχουν διαστάσεις 0.20μ.χ0.20μ. σε σχέδιο σκακιέρας, χρώματος μπορντό και λευκού (κάθε πλακίδιο έχει 4 τετράγωνα στο σχέδιό του). Τα τσιμεντοπλακίδια του χώρου Α4 έχουν επίσης έχουν διαστάσεις 0.20μ.χ0.20μ. και πιο περίτεχνο σχέδιο, με γεωμετρικό και φυτικό διάκοσμο. Τα πλακίδια των σκαλοπατιών μεταξύ των χώρων Β4 και Β5 έχουν τοποθετηθεί χωρίς επιμέλεια, παρότι πρόκειται για καλής ποιότητας κι αισθητικής τσιμεντοπλακίδια, τα οποία προφανώς έχουν περισσέψει από κάποια άλλη εργασία.

7.3.1 Κατάσταση διατήρησης – παθολογία

Τα τσιμεντοπλακίδια της βόρειας βεράντας εμφανίζουν έντονη ανάπτυξη μυκήτων στην επιφάνειά τους, η οποία φέρει επίσης επιφανειακές επικαθίσεις ρύπων και αλάτων (εικ.83).

Τα τσιμεντοπλακίδια του χώρου Α4 παρουσιάζουν επικαθίσεις σκόνης, ρύπων και λεκέδων από χρώμα, ενώ κάποια μεμονωμένα πλακίδια έχουν ρωγμές και μικρές απώλειες (βλ. εικ.223).

Τα τσιμεντοπλακίδια στα σκαλοπάτια μεταξύ των χώρων Β4 και Β5 παρουσιάζουν επικαθίσεις σκόνης και ρύπων, ενώ ένα από αυτά έχει σπάσει, με τα θραύσματα να διατηρούνται (εικ.228).

Τα τσιμεντοπλακίδια της σέρας είναι σε υποβαθμισμένη κατάσταση, με το σχέδιο να φαίνεται ξεθωριασμένο, λόγω των αλάτων, ενώ υπάρχει και ανάπτυξη μαύρων μυκήτων και λειχήνων (εικ.159-160). Κάποια πλακίδια είναι σπασμένα, στις παρυφές των ανοιγμάτων των μεταλλικών σχαρών που βρίσκονται στο δάπεδο.

7.3.2 Προτεινόμενες επεμβάσεις

- Καθαρισμός με σκούπα.
- Πλύσιμο με ουδέτερο σαπούνι.
- Αφαίρεση επικαθίσεων, υπολειμμάτων χρώματος και λοιπών ρύπων που παραμένουν με μικροεργαλεία όπως νυστέρι κ.ά.
- Εφαρμογή πάστας EDTA για την αφαίρεση των αλάτων.
- Αφαίρεση βιολογικής προσβολής (μυκήτων) με υδατικό διάλυμα υποχλωριώδους νατρίου 10%.
- Συγκόλληση θραυσμάτων στο υπόστρωμα (το οποίο προηγουμένως πρέπει να καθαριστεί και να επιπεδοποιηθεί) με κόλλα πλακιδίων.
- Πλήρωση ρωγμών με αραιό τσιμέντο, στην απόχρωση του φόντου (με προσθήκη γαιοχρωμάτων).
- Αδιαβροχοποίηση – επιφανειακή προστασία με εξειδικευμένο διαπνέον προϊόν νανοτεχνολογίας, το οποίο δεν θα αλλοιώνει οπτικά την όψη. Ενδεικτικά, προτείνονται τα: SurfaPore C της Nanophos, Hydrorep της Fila.

7.4 Νεροχύτες

Πρόκειται για έναν εντοιχισμένο νεροχύτη κάτω από το παράθυρο του χώρου ΙΣ6Β, ορθογωνικής κάτοψης και αρκετά ρηχό, διαστάσεων 0.90μ.χ0.45μ. (εικ.204), έναν δεύτερο, μεγαλύτερων διαστάσεων 0.80μ.χ0.50μ. και βαθύτερο, που βρίσκεται πάνω σε κτιστή βάση στον ανατολικό τοίχο του χώρου ΙΣ6Α (εικ.203) και έναν τρίτο, ο οποίος βρίσκεται κάτω από το παράθυρο του χώρου ΙΣ8 και είναι απλός σε μορφή, ορθογωνικής κάτοψης, με διαστάσεις 1.10μ.χ0.40μ. (εικ.205-206).

7.4.1 Κατάσταση διατήρησης – παθολογία

Η κατάσταση διατήρησης κρίνεται ως καλή, καθώς τα στοιχεία διατηρούν την ακεραιότητά τους, με εξαίρεση τον ρηχό νεροχύτη του χώρου ΙΣ6Β που εμφανίζει κάποιες ρωγμές και αποκρούσεις στην πρόσοψη (εικ.204). Όσον αφορά την επιφάνεια των νεροχυτών, αυτή είναι χρωματισμένη και φέρει επικαθίσεις ρύπων και αλάτων.

7.4.2 Προτεινόμενες επεμβάσεις

- Επιφανειακός καθαρισμός με μηχανικά μέσα για την απομάκρυνση των χαλαρών ρύπων
- Πλύσιμο με ουδέτερο σαπούνι
- Αφαίρεση παλαιού χρώματος με paint remover και μηχανικά μέσα
- Αφαίρεση επικαθίσεων, υπολειμμάτων χρώματος και λοιπών ρύπων που παραμένουν με μικροεργαλεία όπως νυστέρι, scotch brite κ.ά.
- Αποκόλληση των φθαρμένων τμημάτων στην πρόσοψη του νεροχύτη του χώρου ΙΣ6Β, εξυγίανση του οπλισμού ή αντικατάστασή του και συμπλήρωση απωλειών με τσιμεντοκονίαμα το οποίο θα προσομοιάζει στη σύνθεση και την εμφάνιση με το υπάρχον.
- Αδιαβροχοποίηση – επιφανειακή προστασία με εξειδικευμένο διαπνέον προϊόν νανοτεχνολογίας, το οποίο δεν θα αλλοιώνει οπτικά την όψη. Ενδεικτικά, προτείνονται τα: SurfaPore C της Nanophos, Hydrorep της Fila.

8. TZAKIA

Το αρχοντικό διαθέτει τρία τζάκια βικτωριανού στυλ. Τα δύο βρίσκονται στο ισόγειο, στο χώρο ΙΣ3 (εικ.182) και στο χώρο ΙΣ5, τραπεζαρία, (εικ.192), και το τρίτο στο σαλόνι του α' ορόφου (χώρος Α2), αποτελώντας το επίκεντρο του χώρου (εικ.214).

Τα βικτωριανά τζάκια, που επικράτησαν από τα μέσα του 19^{ου} αι. έως και τις αρχές του 20^{ου} αι.²⁶, εκτός από τον πρακτικό σκοπό που εξυπηρετούσαν, αποτελούσαν κεντρικό στοιχείο της διακόσμησης, προσδίδοντας στον χώρο κομψότητα και αρχοντιά. Τα τζάκια αυτού του τύπου είναι ορθογωνικής πρόσοψης, χαρακτηρίζονται από έντονα διακοσμητικά στοιχεία σε όλα τα μέρη τους, δεν είναι εμφανής η καμινάδα (αφού ένας μεταλλικός σωλήνας διαπερνά απλά το εσωτερικό της τοιχοποιίας και καταλήγει στην οροφή) και προβάλλουν από τον τοίχο μόνο λίγα εκατοστά. Η μαντεμένια στόφα και τα υπόλοιπα μεταλλικά στοιχεία (χαμηλά κιγκλιδώματα περιμετρικά της εστίας, προστατευτικά πλαίσια και λοιπά κινητά στοιχεία) είναι περίτεχνα, το πλαίσιο είναι συχνά μαρμάρينو²⁷ με ανάγλυφο διάκοσμο, ενώ τη σύνθεση συμπληρώνουν διακοσμητικά πλακίδια εκατέρωθεν της στόφας και στη βάση της εστίας, τα οποία είναι χαρακτηριστικά της εποχής και πλέον μεγάλης αισθητικής, ιστορικής και συλλεκτικής αξίας. Αυτά τα μέρη συνδυάζονται με την ιδιαίτερη αισθητική της βικτωριανής περιόδου, που ήταν γνωστή για την έμφαση στην πολυτέλεια και την περίτεχνη διακόσμηση.

Η μαντεμένια στόφα είναι το πλέον χαρακτηριστικό στοιχείο των βικτωριανών τζακιών, το οποίο συνδυάζει λειτουργικότητα και αισθητική. Στη στόφα δεν καίγεται ξύλο αλλά κάρβουνο, μια καινοτομία που προέκυψε από τη βιομηχανική επανάσταση²⁸. Το μαντέμι είναι υλικό ιδανικό να αντέχει τις υψηλές θερμοκρασίες που δημιουργούνταν κατά την καύση του κάρβουνου, ενώ έχει την ιδιότητα να απορροφά και να διατηρεί τη θερμότητα. Αυτό σημαίνει ότι ακόμα και όταν η φωτιά έσβηνε, η μαντεμένια στόφα συνέχιζε να εκπέμπει ζεστασιά για κάποιο διάστημα, διατηρώντας το δωμάτιο ζεστό. Τα μαντεμένια τμήματα της στόφας ήταν συχνά διακοσμημένα με περίτεχνα σχέδια που αντικατοπτρίζουν τη βικτωριανή αγάπη για λεπτομέρεια και πολυτέλεια. Η καλύπτρα του ανώτερου τμήματος της μαντεμένιας στόφας, λειτουργικό στοιχείο για τον έλεγχο της ροής του καπνού προς την καπνοδόχο, ενίσχυε επιπλέον την εντυπωσιακή εμφάνιση του τζακιού, με συχνά περίτεχνα σκαλίσματα ή διακοσμητικά μοτίβα. Η μαντεμένια στόφα ήταν σχεδιασμένη έτσι ώστε να συνδέεται άμεσα με την καπνοδόχο, διασφαλίζοντας ότι ο καπνός και τα καυσαέρια απομακρύνονταν αποτελεσματικά από το δωμάτιο.

Τα διακοσμητικά πλακίδια ήταν ένα από τα πιο εντυπωσιακά και αναγνωρίσιμα στοιχεία των βικτωριανών τζακιών, προσδίδοντας έναν αέρα πολυτέλειας και καλλιτεχνικής φινέτσας. Τα εφυσωμένα κεραμικά πλακίδια ήταν ανθεκτικά στη θερμότητα, κάτι που τα καθιστούσε

²⁶ Η βικτωριανή εποχή εκτείνεται από το 1837 έως και το 1901 και ένα βασικό χαρακτηριστικό πέρα από το περίτεχνο στυλ των κατασκευών είναι η υιοθέτηση των τεχνολογιών που ανέπτυξε η βιομηχανική επανάσταση.

²⁷ Το πλαίσιο μπορεί ακόμα να είναι ξύλινο ή μαντεμένιο. Στο αρχοντικό Βουβάλη το πλαίσιο είναι μαρμάρينو και στα τρία τζάκια.

²⁸ https://www.architectmagazine.com/technology/products/the-heat-is-on-a-brief-history-of-fireplace-design_o, <https://www.tafrco.co.uk/blog/how-victorian-fireplaces-work/>

κατάλληλα για χρήση κοντά στην εστία. Τα διακοσμητικά πλακίδια τοποθετούνταν κυρίως στα πλαϊνά της εστίας, ενώ συχνά βρίσκονταν και στη βάση του τζακιού. Ήταν συνήθως διακοσμημένα με περίτεχνα σχέδια και μοτίβα. Αυτά περιλάμβαναν γεωμετρικά σχήματα, φυτικά μοτίβα, καθώς και μυθολογικές ή ρομαντικές σκηνές. Πολλά πλακίδια είχαν και ιστορικές ή πολιτισμικές αναφορές, με σκηνές εμπνευσμένες από τη λογοτεχνία ή την τέχνη της εποχής. Τα διακοσμητικά πλακίδια στα βικτωριανά τζάκια εμπνέονταν από διάφορα καλλιτεχνικά ρεύματα της εποχής, όπως ο Νεογοθτικός ρυθμός και η Art Nouveau. Σημαντικοί καλλιτέχνες και κατασκευαστές, όπως ο William Morris και η εταιρεία Minton, έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της αισθητικής των πλακιδίων, προσδίδοντάς τους μοναδικά καλλιτεχνικά σχέδια. Εκτός από τη διακοσμητική τους αξία, τα πλακίδια ήταν πολύ εύκολα στο καθάρισμα. Η γυαλισμένη επιφάνειά τους τα καθιστούσε ιδανικά για την απομάκρυνση της στάχτης και της αιθάλης, διατηρώντας το τζάκι καθαρό και όμορφο. Η χρήση διακοσμητικών πλακιδίων στα τζάκια έγινε ιδιαίτερα δημοφιλής κατά τον 19^ο αιώνα. Καθώς οι βιομηχανικές διαδικασίες παραγωγής προόδευσαν, τα πλακίδια έγιναν πιο προσιτά και πιο διαθέσιμα στη μεσαία τάξη. Παρόλα αυτά, τα ακριβά πλακίδια που ήταν χειροποίητα και μοναδικά παρέμεναν σύμβολο πολυτέλειας για τις ανώτερες τάξεις. Τα διακοσμητικά πλακίδια αποτελούσαν έναν τρόπο για τους Βικτωριανούς να εκφράσουν το προσωπικό τους γούστο, καθώς κάθε σχέδιο και μοτίβο μπορούσε να αντικατοπτρίζει τις προτιμήσεις και τις πολιτιστικές αναφορές της οικογένειας που τα επέλεγε.

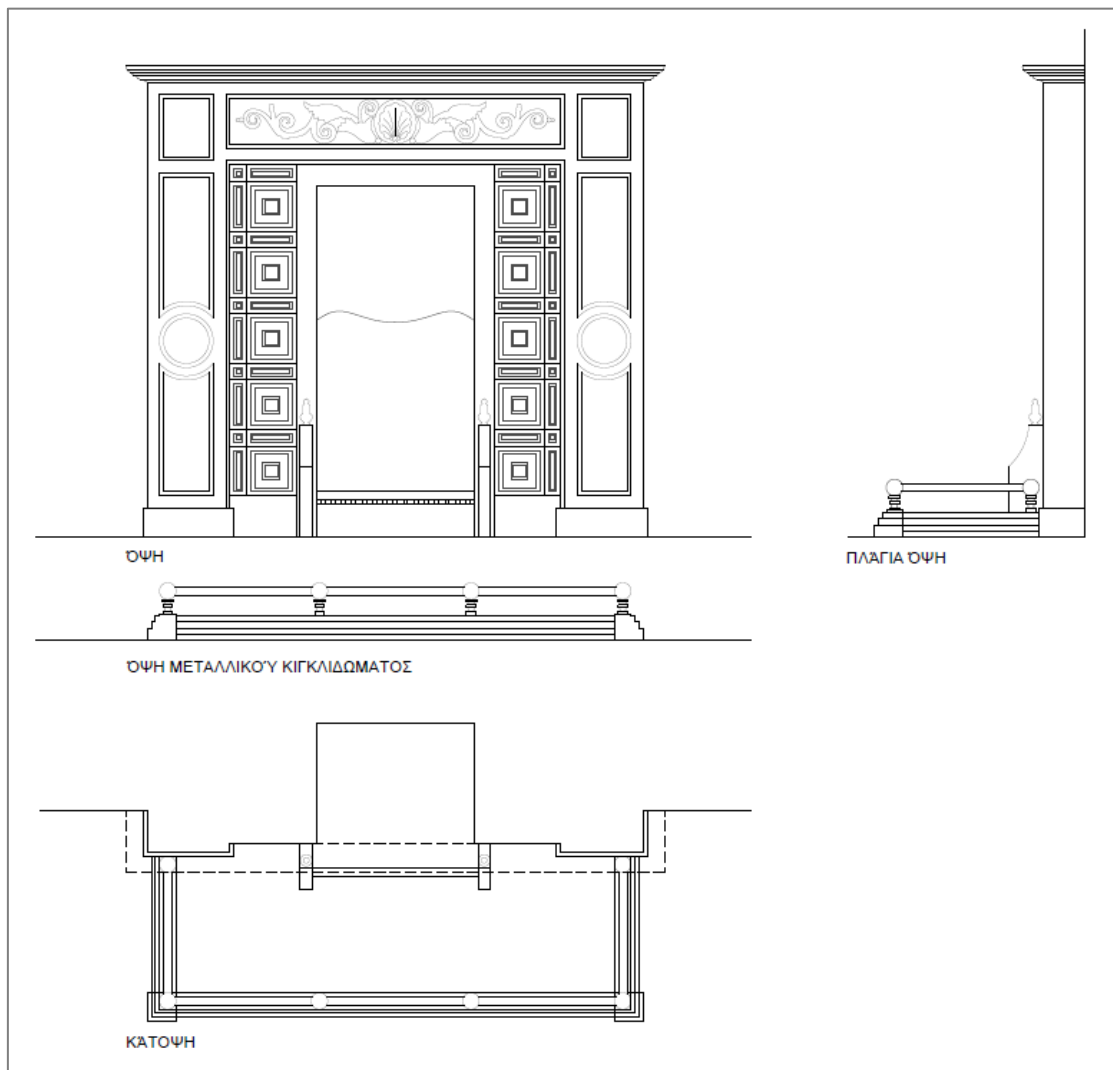
8.1. Τζάκι στο χώρο ΙΣ3

Βρίσκεται στον ανατολικό τοίχο του χώρου ΙΣ3, ο οποίος είχε χρήση μικρού καθιστικού και καθημερινής τραπεζαρίας. Έχει συνολικές διαστάσεις Υ:1.15μ, Π:1.20μ..

Η μαντεμένα στόφα είναι απλή, χωρίς ιδιαίτερα διακοσμητικά στοιχεία, με κοίλη ακόσμητη καλύπτρα και απλό σχέδιο στο κατώτερο τμήμα με μόνο ένα λιτό διακοσμητικό φυτικό μοτίβο στο συρτάρι για τα κάρβουνα (εικ.183). Το περιμετρικό κιγκλίδωμα της εστίας είναι επίσης απλό, κατασκευασμένο από μπρούντζο στο ανώτερο τμήμα, με μαντεμένα βάση (εικ.182). Τα εφυσωμένα κεραμικά πλακίδια είναι μονόχρωμα, σε απόχρωση βαθύ κόκκινου, φέρουν απλά γεωμετρικά σχέδια και είναι κατασκευασμένα με την τεχνική *émaux ombrant* (εικ.185). Δεν κατέστη δυνατό να ταυτοποιηθεί ο κατασκευαστής των συγκεκριμένων κεραμικών πλακιδίων.

Τεχνική *émaux ombrant*: Το χαρακτηριστικό γνώρισμα των *émaux ombrant* πλακιδίων είναι το ανάγλυφο σχέδιο και η μονοχρωμία. Τα μοτίβα είτε πιέζονταν είτε χαράσσονταν στην επιφάνεια του πλακιδίου πριν την εφαρμογή του υαλώματος. Το σχέδιο είναι γενικά ρηχό αλλά λεπτομερές, με το ανάγλυφο να δημιουργεί διαφορετικά βάθη, επιτρέποντας στο υάλωμα να συγκεντρώνεται σε διάφορες περιοχές και να δημιουργεί μια εντύπωση διαβαθμισμένης σκίασης σε διαφορετικές αποχρώσεις (λόγω της μικρής ή μεγάλης συσσώρευσης του υαλώματος). Τα συνηθέστερα μοτίβα των πλακιδίων *émaux ombrant* της εποχής περιλαμβάνουν φυτικά σχέδια, γεωμετρικά σχήματα και ανθρώπινες μορφές. Το διακριτικό σκιερό εφέ καθιστούσε αυτά τα πλακίδια ιδανικά για λεπτομερείς παραστάσεις, όπου η αλληλεπίδραση του φωτός και της σκιάς ήταν κρίσιμη για την αισθητική. Τα μοτίβα

ήταν συχνά συμμετρικά, κομψά και είχαν σχεδόν αρχιτεκτονική ποιότητα, αντικατοπτρίζοντας τις νεοκλασικές και Art Nouveau επιρροές της εποχής. Η τεχνική *émaux ombrant* αναπτύχθηκε στα μέσα του 19^{ου} αι. στη Γαλλία από τον διάσημο κεραμίστα Joseph-Théodore Deck και στη συνέχεια εξαπλώθηκε και σε άλλες περιοχές της Ευρώπης. Παρόλο που δεν ήταν τόσο διαδεδομένη όσο άλλες κεραμικές τεχνικές, όπως η εγκαυστική και η μαγιόλικα, ήταν ιδιαίτερα αγαπητή για την κομψότητα και τη διακριτική της ομορφιά. Η λεπτομερής σχεδίαση και η έμφαση στις μονοχρωματικές αποχρώσεις τα καθιστούν μοναδικά στην ιστορία της διακοσμητικής κεραμικής. Σήμερα τα πλακίδια *émaux ombrant* εκτιμώνται από συλλέκτες για την ιδιαίτερη τεχνική τους και τον τρόπο που παγιδεύουν το φως και τη σκιά μέσω της ανάγλυφης τους δομής.

Σχ.15: Σχέδιο τζακιού χώρου ΙΣ3

Το πλαίσιο της εστίας είναι κατασκευασμένο από λευκό μάρμαρο (εικ.182). Φέρει ελαφρώς προεξέχον γείσο. Η μετόπη φέρει ανάγλυφο συμμετρικό σχέδιο με φυτικά μοτίβα νεοκλασικού στυλ. Οι παραστάδες φέρουν απλό γεωμετρικό ανάγλυφο και ένθετες επιφάνειες μαρμάρου με έντονα νερά σε αποχρώσεις του κόκκινου, καφέ και μπεζ χρώματος. Το ίδιο πολύχρωμο μάρμαρο έχει χρησιμοποιηθεί και στο τζάκι της τραπεζαρίας (χώρος ΙΣ5).

Το δάπεδο της εστίας είναι καλυμμένο με κεραμικά πλακίδια εγκαυστικής τεχνικής²⁹ σε διχρωμία μπεζ – κοκκινοκαφέ (εικ.186).

8.1.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία

Πλαίσιο: Παρατηρείται σε μεγάλη έκταση έντονη εξάνθιση αλάτων, τόσο σε περιοχές του λευκού όσο και του πολύχρωμου μαρμάρου, προφανώς λόγω αυξημένης παρουσίας υγρασίας (εικ.182, 184, 187-188). Στις ίδιες περιοχές παρατηρείται και διάβρωση της επιφάνειας. Μία ένθετη πλάκα πολύχρωμου μαρμάρου έχει αποκολληθεί (εικ.182). Στην άνω επιφάνεια παρατηρούνται λεκέδες από σκουριά και επικαθίσεις ρύπων, αδιευκρίνιστης σύστασης.

Πλακίδια: Τα εφυσωμένα πλακίδια της όψης διατηρούνται σε καλή κατάσταση, εμφανίζοντας μόνο κάποιες εκδορές και επικαθίσεις αλάτων τοπικά. Τα εγκαυστικά πλακίδια στο δάπεδο της εστίας είναι σε κακή κατάσταση, παρουσιάζουν έντονη αποφλοίωση της επιφάνειας και ρηγματώσεις, ενώ επιπλέον φέρουν λεκέδες σκουριάς, από τα σιδερένια βόλια κανονιού που είναι τοποθετημένα πάνω τους (εικ.186).

Μεταλλικά μέρη: Η μαντεμένα εστία παρουσιάζει εκτεταμένη διάβρωση κάτω από το μαύρο χρώμα με το οποίο έχει επικαλυφθεί (εικ.183). Τα μπρούτζινα κιγκλιδώματα παρουσιάζουν ομοιόμορφη επιφανειακή διάβρωση (εικ.182).

8.1.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις

Το τζάκι θα καλυφθεί με ξύλινη προστατευτική κατασκευή κατά τη διάρκεια των αναστηλωτικών εργασιών στον χώρο και θα απομακρυνθούν τα σιδερένια βόλια.

Λίθινα στοιχεία:

- Ήπιος επιφανειακός καθαρισμός με μαλακό πινέλο και πλύσιμο με απιονισμένο νερό και ουδέτερο σαπούνι (αποφεύγοντας τις αποσαθρωμένες περιοχές).
- Εφαρμογή εξουδετερωμένου διαλύματος θειογλυκολικού οξέος για την αφαίρεση των λεκέδων σκουριάς στην άνω όψη.
- Εφαρμογή πάστας EDTA στην άνω όψη για την αφαίρεση αλάτων και λοιπών επικαθίσεων. Υποβοήθηση με ήπιο μηχανικό καθαρισμό.
- Στερέωση των αποσαθρωμένων επιφανειών με Calosil.
- Επιφανειακή προστασία των αποσαθρωμένων επιφανειών με διάλυμα Paraloid B72 3% σε ακετόνη και στη συνέχεια με μικροκρυσταλλικό κερί Renaissance.
- Συγκόλληση της αποκολλημένης πλάκας, αφού καθαριστούν πρώτα καλά οι επιφάνειες επαφής, με εποξική κόλλα δύο συστατικών (όπως Araldite rapid).

Εφυσωμένα πλακίδια:

- Επιφανειακός καθαρισμός με εργαλεία χειρός (μαλακό πινέλο, νυστέρι, υαλόβουρτσα, μπατονέτα κ.ά.) και χρήση απιονισμένου νερού και διαλυτών (αιθανόλη, ακετόνη) για την αφαίρεση χαλαρών ρύπων και αλάτων.

Εγκαυστικά πλακίδια:

²⁹ <https://www.londonmosaic.com/encaustic-tiles.htm>

- Ήπιος μηχανικός καθαρισμός για την αφαίρεση χαλαρών ρύπων και επικαθίσεων.
- Εφαρμογή εξουδετερωμένου διαλύματος θειογλυκολικού οξέος για την αφαίρεση των λεκέδων σκουριάς.
- Στερέωση με διάλυμα Paraloid B72 3-5% σε ακετόνη.
- Επιφανειακή προστασία με μικροκρυσταλλικό κερί Renaissance.

Μετάλλινα στοιχεία από χυτοσίδηρο:

- Επιφανειακός μηχανικός καθαρισμός για την αφαίρεση χαλαρών επικαθίσεων.
- Αφαίρεση προϊόντων διάβρωσης με εργαλεία χειρός (νυστέρι, υαλόβουρτσα, μπατονέτα) και υποβοήθηση διαλυτών (αιθανόλη, ακετόνη), όπως και ηλεκτρικό τροχό τύπου Dremel με κατάλληλα βουρτσάκια καθαρισμού.
- Αντιοξειδωτική προστασία με εφαρμογή υδατικού διαλύματος ταννικού οξέως 10%.
- Επιφανειακή προστασία με διάλυμα Paraloid B72 3% σε ακετόνη και στη συνέχεια με μικροκρυσταλλικό κερί Renaissance.

Μεταλλικά στοιχεία από κράματα χαλκού:

- Ήπιος μηχανικός καθαρισμός με χρήση εμπορικών καθαριστικών μέσων (π.χ. brasso ή πανιών καθαρισμού / στίλβωσης), διαλυτών (αιθανόλη / ακετόνη / white spirit), τοπική χρήση νυστεριού ή υαλόβουρτσας για την αφαίρεση κρουστών προϊόντων διάβρωσης ή σκληρών επικαθίσεων. Όλες οι εργασίες καθαρισμού θα γίνονται με ιδιαίτερη προσοχή ώστε να μην πληγωθεί η επιφάνεια του μετάλλου.
- Επιφανειακή προστασία με εφαρμογή βερνικιού Incralac και ακολούθως με μικροκρυσταλλικό κερί Renaissance.

8.2. Τζάκι στο χώρο ΙΣ5

Βρίσκεται στο κέντρο του νότιου τοίχου της τραπεζαρίας. Έχει διαστάσεις Υ:1,20μ., Π:1,25μ.. Η μαντεμένα στόφα φέρει λιτή διακόσμηση με μπρούτζινες λεπτομέρειες στην άκρη επίσης καλύπτρας σε στυλ art nouveau και λιτό σχέδιο με καμπύλες στο προστατευτικό κιγκλίδωμα του κατώτερου τμήματος, το οποίο επιπλέον κοσμεύεται με δύο μπρούντζινες σφαιρικές απολήξεις στα δύο άκρα του (εικ.193). Το περιμετρικό κιγκλίδωμα επίσης εστίας είναι έντονα διακοσμητικό και επιβλητικό, με μπρούντζινα κυλινδρικά κιγκλιδώματα και περίτεχνη μαντεμένα βάση σε στυλ επίσης art nouveau (εικ.193).

Η σύνθεση από εφυσωμένα κεραμικά πλακίδια εκατέρωθεν επίσης στόφας (εικ.193-195) είναι κατασκευασμένα με την τεχνική *émaux ombrant* και πράσινο υάλωμα, από τη βιοτεχνία Sherwin & Cotton, σχεδιασμένα από τον George Cartlidge, τον διασημότερο καλλιτέχνη αυτής της τεχνικής³⁰, γύρω στο 1900³¹. Τα δύο μεγάλα κεντρικά πλακίδια είναι ορθογώνια και απεικονίζουν δύο διαφορετικές γυναικείες μορφές σε φωτογραφική απόδοση³². Καθένα από τα ορθογώνια αυτά πλακίδια βρίσκεται ανάμεσα σε δύο όμοια τετράγωνα πλακίδια ίδιου

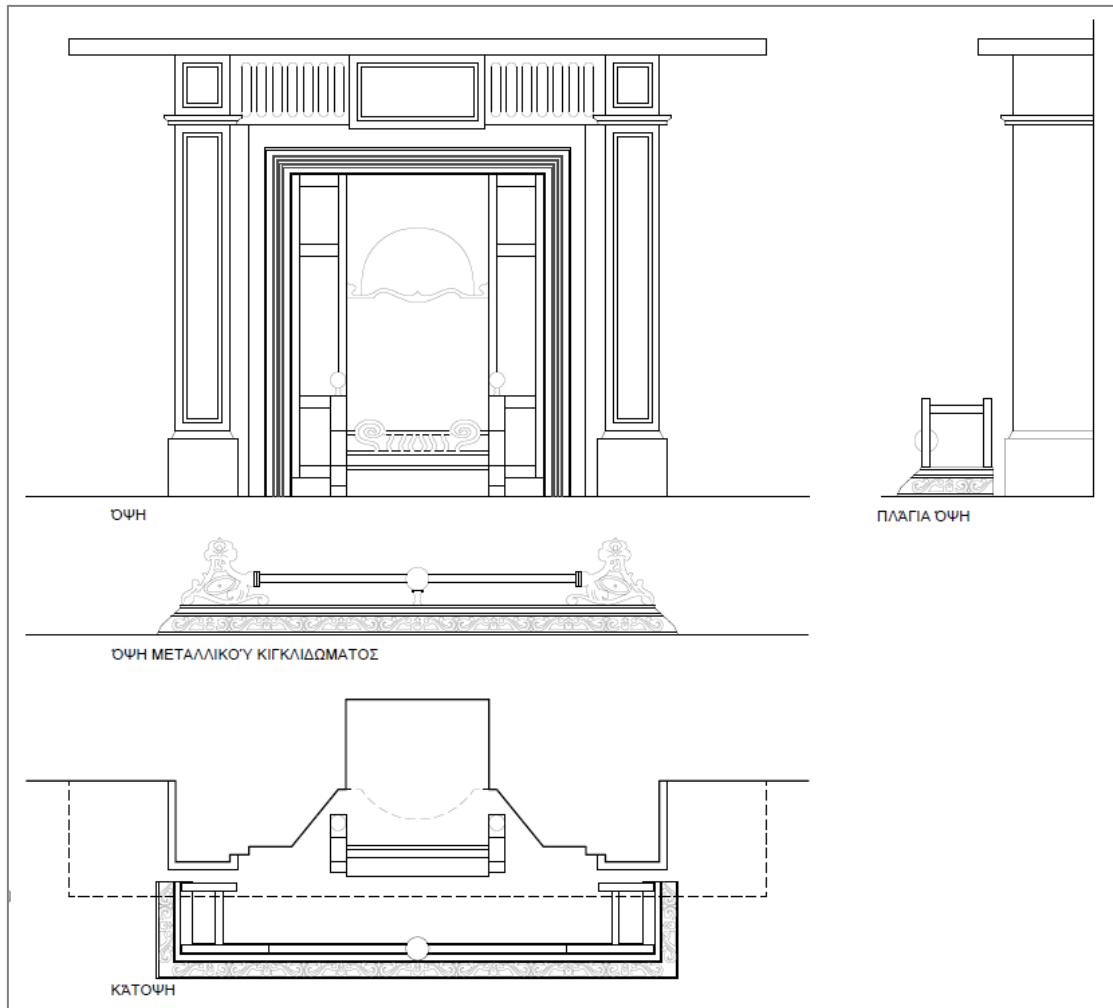
³⁰ Johnson, T. (2004) *The Morris Ware, Tiles and Art of George Cartlidge*. MakingSpace 2004

³¹ <https://bestdemolition.co.uk/product/fireplace-tiles-decorative-tiles/>, [Beautiful art nouveau sherwin & cotton single colour majolica tile \(antiqueendeavors.com\)](https://www.beautifulartnouveau.com/sherwin-cotton-single-colour-majolica-tile-antiqueendeavors.com/)

³² Αυτού του τύπου τα πλακίδια είναι γνωστά και ως "picture tiles"

χρώματος και τεχνικής, τα οποία απεικονίζουν τρεις ασφόδελους μέσα σε κοχύλι. Ανάμεσα στα πράσινα πλακίδια παρεμβάλλονται ταινίες πλακιδίων σκούρου κόκκινου χρώματος.

Το πλαίσιο της εστίας είναι κατασκευασμένο από πολύχρωμο μάρμαρο με έντονα νερά σε αποχρώσεις του κόκκινου, καφέ και μπεζ χρώματος (εικ.192), όμοιο με αυτό που χρησιμοποιήθηκε για επίσης ένθετες διακοσμήσεις του τζακιού του χώρου ΙΣ3. Φέρει έντονα προεξέχον γείσο. Η μετόπη και οι παραστάδες φέρουν διακριτικά ανάγλυφα πλαίσια.

Σχ.16: Σχέδιο τζακιού χώρου ΙΣ5

8.2.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία

Πλαίσιο: Βρίσκεται σε σχετικά καλή κατάσταση. Παρατηρούνται κάποιοι επιφανειακοί ρύποι και υπολείμματα χρώματος. Στο ανώτερο τμήμα του αριστερού πεσσού παρατηρούνται κάποιες εξανθήσεις αλάτων, ενώ στον ίδιο πεσσό παρατηρείται αποκόλληση και δύο προηγούμενες επεμβάσεις με στοκάρισμα (εικ.194).

Πλακίδια: Τα εφυσωλημένα πλακίδια επίσης όψης διατηρούνται σε πολύ καλή κατάσταση.

Μεταλλικά μέρη: Η μαντεμένια εστία βρίσκεται σε καλή κατάσταση, με λίγους ρύπους μόνο στο εσωτερικό. Τα μπρούτζινα στοιχεία παρουσιάζουν ομοιόμορφη επιφανειακή διάβρωση.

8.2.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις

Το τζάκι θα καλυφθεί με ξύλινη προστατευτική κατασκευή κατά τη διάρκεια των αναστηλωτικών εργασιών στον χώρο.

Λίθινο πλαίσιο:

- Ήπιος επιφανειακός καθαρισμός με μαλακό πινέλο και πλύσιμο με απιονισμένο νερό και ουδέτερο σαπούνι. Υποβοήθηση με ήπιο μηχανικό καθαρισμό στα σημεία με υπολείμματα χρώματος και λοιπών επικαθίσεων.
- Αφαίρεση των παλαιών επεμβάσεων στον αριστερό πεσσό και καθαρισμός της περιοχής. Συμπλήρωση των απωλειών με υλικό πλήρωσης ακρυλικής βάσης (προτείνεται η ρητίνη Acrystal) και αισθητική αποκατάσταση με γαιοχρώματα, σε φορέα βερνίκι πέτρας.

Εφυαλωμένα πλακίδια:

- Επιφανειακός καθαρισμός με εργαλεία χειρός (μαλακό πινέλο, νυστέρι, υαλόβουρτσα, μπατονέτα κ.ά.) και χρήση απιονισμένου νερού και διαλυτών (αιθανόλη, ακετόνη) για την αφαίρεση χαλαρών ρύπων και αλάτων.

Μετάλλινα στοιχεία από χυτοσίδηρο:

- Αφαίρεση προϊόντων διάβρωσης από το εσωτερικό επίσης εστίας με εργαλεία χειρός (νυστέρι, υαλόβουρτσα, μπατονέτα) και υποβοήθηση διαλυτών (αιθανόλη, ακετόνη), επίσης και ηλεκτρικό τροχό τύπου Dremel με κατάλληλα βουρτσάκια καθαρισμού.
- Αντιοξειδωτική προστασία στο εσωτερικό της εστίας με εφαρμογή υδατικού διαλύματος ταννικού οξέως 10%, επιφανειακή προστασία με διάλυμα Paraloid B72 3% σε ακετόνη και στη συνέχεια με μικροκρυσταλλικό κερί Renaissance.

Μεταλλικά στοιχεία από κράματα χαλκού:

- Ήπιος μηχανικός καθαρισμός με χρήση εμπορικών καθαριστικών μέσων (π.χ. brasso ή πανιών καθαρισμού / στίλβωσης), διαλυτών (αιθανόλη / ακετόνη / white spirit), τοπική χρήση νυστεριού ή υαλόβουρτσας για την αφαίρεση κρουστών προϊόντων διάβρωσης ή σκληρών επικαθίσεων. Επίσης οι εργασίες καθαρισμού θα γίνονται με ιδιαίτερη προσοχή ώστε να μην πληγωθεί η επιφάνεια του μετάλλου.
- Επιφανειακή προστασία με εφαρμογή βερνικιού Incralac και ακολούθως με μικροκρυσταλλικό κερί Renaissance.

8.3. Τζάκι στο χώρο Α2

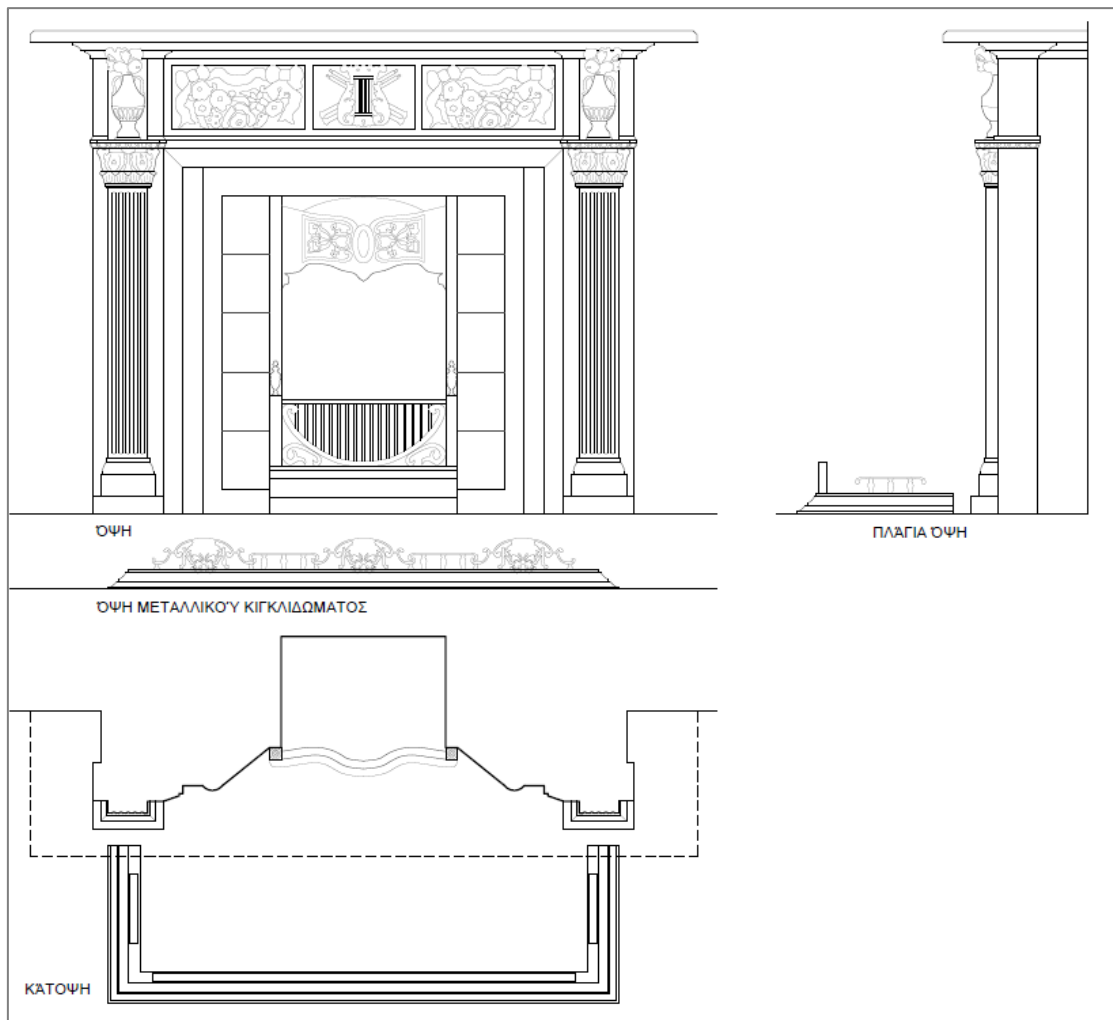
Βρίσκεται στο κέντρο του δυτικού τοίχου του σαλονιού. Το τζάκι αυτό είναι το πιο περίτεχνο και πολυτελές, όπως είναι αναμενόμενο λόγω της θέσης του στο κεντρικό σαλόνι. Το στυλ του είναι νεοκλασικό. Έχει διαστάσεις Υ:1.23μ, Π:1.38μ..

Η μαντεμένια στόφα φέρει ανάγλυφα σχέδια στην καλύπτρα, η οποία έχει ιδιαίτερο σχήμα και δαντελωτό τελείωμα (εικ.218). Το προστατευτικό κιγκλίδωμα είναι ψηλότερο, καμπυλωτό και με περισσότερα στοιχεία διακόσμησης από τα άλλα δύο τζάκια του αρχοντικού, ενώ φέρει και αυτό δύο μπρούτζινες απολήξεις στα άκρα. Το περιμετρικό

κιγκλίδωμα της εστίας είναι εξολοκλήρου μπρούντζινο, χαμηλό, με λεπτεπίλεπτα καμπυλωτά σχέδια και ανθέμια (εικ.214).

Τα πλακίδια της πρόσοψης πλαισιώνονται από μαντεμένα σύνθεση.

Σε αυτό το τζάκι, σε αντίθεση με τα άλλα δύο, οι συνθέσεις των διακοσμητικών πλακιδίων δεν περιορίζονται μόνο επίσης δύο κάθετες λωρίδες εκατέρωθεν της στόφας αλλά αναπτύσσονται και στο πάτωμα της εστίας (εικ.218). Η τεχνική κατασκευής επίσης διαφέρει, καθώς είναι διακοσμημένα με τύπωμα (transfer) των βασικών περιγραμμάτων (σε αποχρώσεις του καφέ πάνω σε φόντο ώχρας) και περεταίρω τονισμό των σχεδίων με ζωγραφική στο χέρι, με χρήση πράσινων, μπλε και κόκκινων αποχρώσεων, κάτι που προσδίδει ζωντάνια στη σύνθεση. Τα σχέδια είναι κυρίως φυτικά, πυκνά και περίτεχνα, ενώ στο κάτω μέρος των κάθετων συνθέσεων διακρίνεται κεφαλή σατύρου. Τα πλακίδια είναι κατασκευασμένα την τελευταία δεκαετία του 19^{ου} αι. από τη βιοτεχνία Booths LTD σε σχέδιο του Thomas Gimbert Booth³³.

Σχ.17: Σχέδιο τζακιού χώρου Α2

³³ [Pair of Tile Panels - Tile Heaven](#), [Buy Online: Antique Renaissance Victorian Fireplace Tile Set. Made by: Thomas Gimbert Booth \(heritagefireplacecentre.com\)](#)

Το πλαίσιο της εστίας είναι κατασκευασμένο από λευκό μάρμαρο. Φέρει προεξέχον γείσο. Η μετόπη φέρει περίτεχνο ανάγλυφο διάκοσμο με δύο φυτικές συνθέσεις που πλαισιώνουν έναν θυρεό που βρίσκεται στο κέντρο (εικ.214, 216). Οι παραστάδες φέρουν κάθετες αυλακωτές ραβδώσεις εν είδει κίωνων και κιονόκρανο κορινθιακού τύπου, ενώ πάνω τους, στο επίπεδο της μετόπης, βρίσκονται δυο ανάγλυφοι ανθοφόροι αμφορείς (εικ.217).

8.3.1. Κατάσταση διατήρησης – παθολογία

Πλαίσιο: Βρίσκεται σε καλή κατάσταση. Παρατηρούνται κάποιοι επιφανειακοί ρύποι στο ανώτερο τμήμα (εικ.215) και ελάχιστα υπολείμματα χρώματος.

Πλακίδια: Τα εφυσωμένα πλακίδια της όψης διατηρούνται σε καλή κατάσταση. Παρατηρείται μία ρωγμή σε ένα από αυτά (εικ.219), η οποία όμως δεν ενέχει κάποιο κίνδυνο για περαιτέρω φθορά. Επιπλέον, υπάρχουν υπολείμματα μαύρου χρώματος (εικ.220), ρύποι και άλατα.

Μεταλλικά μέρη: Τα στοιχεία από μαντέμι βρίσκονται σε σχετικά καλή κατάσταση και είναι βαμμένα με μαύρο χρώμα (μεταγενέστερη επέμβαση). Σε σημεία, κυρίως περιμετρικά του πλαισίου, όπου έχει φύγει η επικάλυψη χρώματος, παρατηρείται ομοιόμορφη διάβρωση. Το κιγκλίδωμα επίσης παρουσιάζει λεπτό στρώμα ομοιόμορφης διάβρωσης. Τα μπρούτζινα στοιχεία παρουσιάζουν ομοιόμορφη επιφανειακή διάβρωση.

8.3.2. Προτεινόμενες επεμβάσεις

Το τζάκι θα καλυφθεί με ξύλινη προστατευτική κατασκευή κατά τη διάρκεια των αναστηλωτικών εργασιών στον χώρο.

Λίθινο πλαίσιο:

- Ήπιος επιφανειακός καθαρισμός με μαλακό πινέλο και στο ανώτερο τμήμα πλύσιμο με απιονισμένο νερό και ουδέτερο σαπούνι.
- Χρήση πάστας EDTA για αφαίρεση αλάτων και ρύπων από την άνω επιφάνεια.
- Αφαίρεση υπολειμμάτων χρώματος με νυστέρι και υποβοήθηση από διαλύτη (ακετόνη), εφόσον κριθεί απαραίτητο.

Εφυσωμένα πλακίδια:

- Επιφανειακός καθαρισμός με εργαλεία χειρός (μαλακό πινέλο, νυστέρι, υαλόβουρτσα, μπατονέτα κ.ά.) και χρήση απιονισμένου νερού και διαλυτών (αιθανόλη, ακετόνη) για την αφαίρεση χαλαρών ρύπων, αλάτων και υπολειμμάτων χρώματος.

Μετάλλινα στοιχεία από χυτοσίδηρο:

- Αφαίρεση μαύρου χρώματος με διαλυτικό χρώματος ή / και χρήση θερμοπίστολου και μηχανικό καθαρισμό.
- Αφαίρεση προϊόντων διάβρωσης με εργαλεία χειρός (νυστέρι, υαλόβουρτσα, μπατονέτα) και υποβοήθηση διαλυτών (αιθανόλη, ακετόνη), όπως και ηλεκτρικό τροχό τύπου Dremel με κατάλληλα βουρτσάκια καθαρισμού.
- Αντιοξειδωτική προστασία με εφαρμογή υδατικού διαλύματος ταννικού οξέως 10%.

- Επιφανειακή προστασία με διάλυμα Paraloid B72 3% σε ακετόνη και στη συνέχεια με μικροκρυσταλλικό κερί Renaissance.

Μεταλλικά στοιχεία από κράματα χαλκού:

- Ήπιος μηχανικός καθαρισμός με χρήση εμπορικών καθαριστικών μέσων (π.χ. brasso ή πανιών καθαρισμού / στίλβωσης), διαλυτών (αιθανόλη / ακετόνη / white spirit), τοπική χρήση νυστεριού ή υαλόβουρτσας για την αφαίρεση κρουστών προϊόντων διάβρωσης ή σκληρών επικαθίσεων. Όλες οι εργασίες καθαρισμού θα γίνονται με ιδιαίτερη προσοχή ώστε να μην πληγωθεί η επιφάνεια του μετάλλου.
- Επιφανειακή προστασία με εφαρμογή βερνικιού Incralac και ακολούθως με μικροκρυσταλλικό κερί Renaissance.

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ

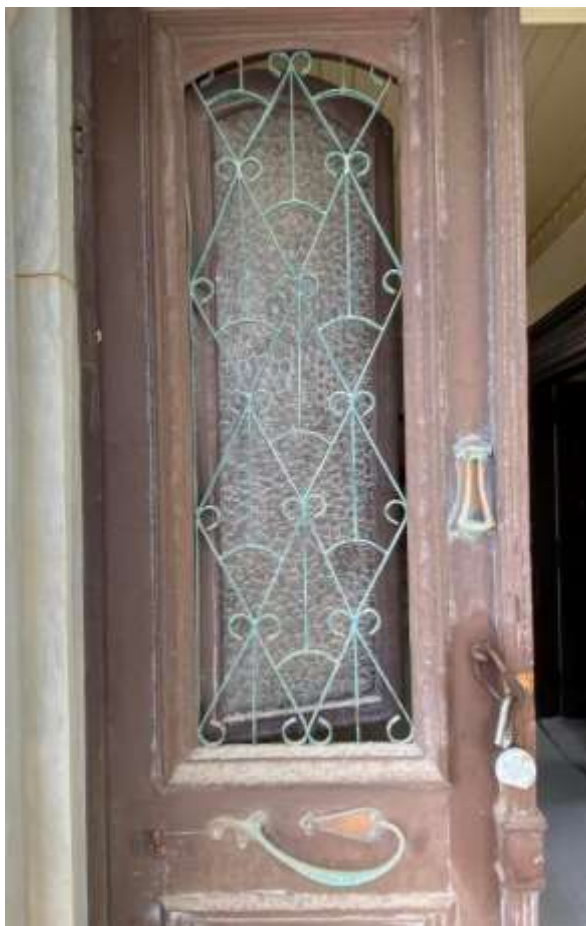
Εικ.10: Ανατολική όψη (πρόσοψη)

Εικ.11: Προστώ

Εικ.12: Κεντρική είσοδος

Εικ.13: Λεπτομέρεια κεντρικής εισόδου

Εικ.14α-β: Λεπτομέρειες κεντρικής εισόδου –
μπρούτζινα πόμολα

Εικ.15: Αριστερό κιονόκρανο κεντρικής εισόδου

Εικ.16: Αριστερό κιονόκρανο κεντρικής εισόδου

Εικ.17: Μαρμάρινη επένδυση προστώου - λεπτομέρεια

Εικ.18: Μαρμάρινη επένδυση προστώου – λεπτομέρεια: απώλεια τμήματος πάνω από την ανατολική γωνία

Εικ.19: Δυτικός πεσσός προστώου – λεπτομέρεια εσωτερικής όψης

Εικ.20: Αποκολλημένα τμήματα μαρμάρου από την επένδυση του προστώου

Εικ.21: Δυτικό τμήμα της νότιας όψης

Εικ.22: Παράθυρο νότιας όψης του χώρου ΙΣ5 (1° από δυτικά)

Εικ.23: Παράθυρο νότιας όψης του χώρου ΙΣ5 (2° από δυτικά)

Εικ.24: Λεπτομέρεια εικ.23

Εικ.25: Λεπτομέρεια εικ.22

Εικ.26: Λεπτομέρεια εικ.22

Εικ.27: Παράθυρα νότιας όψης του χώρου ΙΣ2

Εικ.28: Παράθυρο νότιας όψης του χώρου ΙΣ2 (1° από δυτικά)

Εικ.29: Παράθυρο νότιας όψης του χώρου ΙΣ2 (2° από δυτικά)

Εικ.30: Λεπτομέρεια εικ.28

Εικ.31: Λεπτομέρεια εικ.29 - ρωγμή

Εικ.32: Λεπτομέρεια εικ.28

Εικ.33: Κατάσταση λίθινων μαντωμάτων

Εικ.34: Εξώστες νότιας όψης χώρου Α2

Εικ.35: Κάτω όψη εξώστη νότιας όψης χώρου Α2 (1^{ου} από δυτικά)

Εικ.36: Κάτω όψη εξώστη νότιας όψης χώρου Α2 (2^{ου} από δυτικά)

Εικ.37: Άνω όψη εξώστη νότιας όψης χώρου Α2 (1^{ου} από δυτικά)

Εικ.38: Ανατολική όψη εξώστη νότιας όψης χώρου Α2 (1^{ου} από δυτικά)

Εικ.39: Εσωτερική όψη εικ. 38

Εικ.40: Λεπτομέρεια εξώστη εικ. 38

Εικ.41: Λεπτομέρεια εξώστη εικ. 38

Εικ.42: Ανατολικό φουρούσι εξώστη νότιας όψης χώρου Α2 (2^{ου} από δυτικά)

Εικ.43: Δυτική όψη εξώστη νότιας όψης χώρου Α2 (2^{ου} από δυτικά)

Εικ.44: Εξώστης νότιας όψης χώρου Α2 (2^{ου} από δυτικά)

Εικ.45: Λεπτομέρεια νότια όψης

Εικ.46: Υδρορροή νότιας όψης - λεπτομέρεια

Εικ.47: Υδρορροή νότιας όψης - λεπτομέρεια

Εικ.48: Υδρορροή νότιας όψης - λεπτομέρεια

Εικ.49: Υδρορροή νότιας όψης - λεπτομέρεια

Εικ.50: Νότια όψη, εξώστης χώρου Α3

Εικ.51: Δυτικό παράθυρο χώρου Α4

Εικ.52: Ανατολικό παράθυρο χώρου Α4

Εικ.53: Νότια όψη, ανατολικό τμήμα

Εικ.54: Νότια όψη, ανατολικό τμήμα

Εικ.55: Νότια όψη, λεπτομέρεια περιθυρωμάτων ανοιγμάτων χώρου Α5

Εικ.56: Ανατολική όψη χώρου Β4

Εικ. 57: Λεπτομέρεια μαντώματος θύρας ανατολικής όψης χώρου Β4

Εικ.58: Μεταλλική σκάλα στο δώμα του χώρου Α5

Εικ.59: Λεπτομέρεια σκάλας εικ. 58

Εικ.60: Μικρή μεταλλική σκάλα στο δώμα του χώρου B1

Εικ.61: Εξώθυρα χώρου Β1

Εικ.62: Δώμα χώρου A5 – μεταλλική καμινάδα

Εικ.63: Μεταλλική καμινάδα στο δώμα του χώρου Α5. Αντιστοιχεί το τζάκι του χώρου ΙΣ3

Εικ.64: Δυτική όψη αρχοντικού

Εικ.65: Δυτικό παράθυρο χώρου ΙΣ5

Εικ.66: Δυτικό παράθυρο χώρου Α2

Εικ.67: Νότιο παράθυρο χώρου ΙΣ6Β

Εικ.68: Μαρμάρινο στηθαίο βεράντας δυτικής όψης (λεπτομέρεια)

Εικ.69: Βόρειο τμήμα βεράντας δυτικής όψης

Εικ.70: Δυτικό τμήμα βεράντας δυτικής όψης

Εικ.71: Νότιο τμήμα βεράντας δυτικής όψης

Εικ.72: Λεπτομέρεια φθοράς μαρμάρου στο στηθαίο της βεράντας της δυτικής όψης

Εικ.73: Άνω όψη ΝΔ μπαλούστρας βεράντας δυτικής όψης

Εικ.74: Λεπτομέρεια μαντώματος δυτικής εξώθυρας χώρου Α2

Εικ.75: Δυτική εξώθυρα χώρου Α2

Εικ.76: Δυτική όψη χώρου B5

Εικ.77: ΒΔ άποψη του αρχοντικού

Εικ.78: Δυτικό τμήμα βόρειας όψης

Εικ.79: Τμήμα βόρειας όψης.

Εικ.80: Δυτική όψη του χώρου ΙΣ9

Εικ.81: Παράθυρο δυτικής όψης του χώρου ΙΣ9

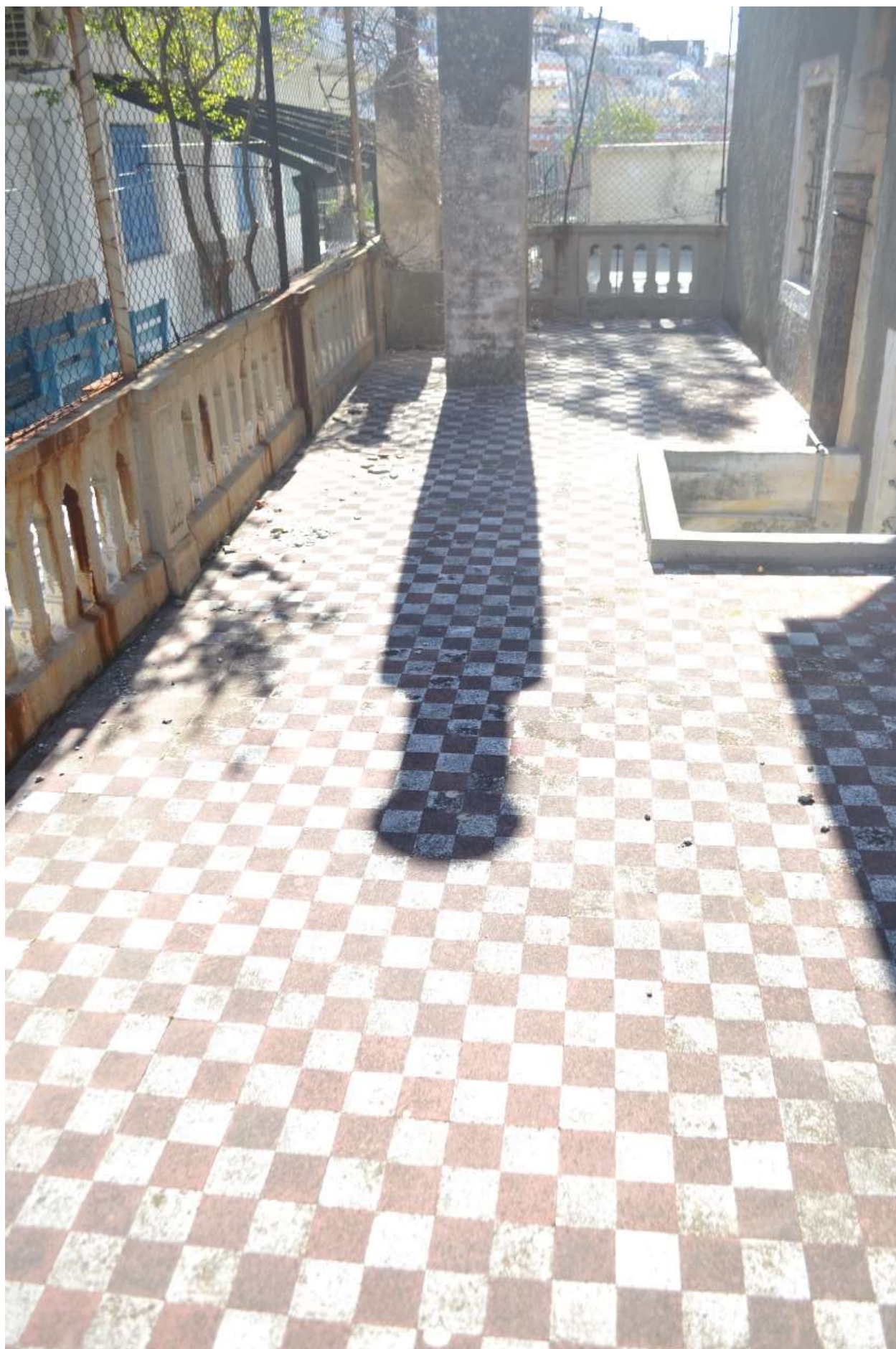
Εικ.82: Φθορά τσιμεντένιου περιθυρώματος εξώθυρας χώρου Α1Β

Εικ.83: Βεράντα βόρειας όψης – δυτικό τμήμα, άποψη από Α

Εικ.84: Βεράντα βόρειας όψης – δυτικό τμήμα, άποψη από Ν

Εικ.85: Βεράντα βόρειας όψης, άποψη από Δ

Εικ.86: Βεράντα βόρειας όψης, βόρειο τμήμα, άποψη από ΝΑ

Εικ.87: Στηθαίο βεράντας βόρειας όψης - λεπτομέρεια

Εικ.88: Στηθαίο βεράντας βόρειας όψης - λεπτομέρεια

Εικ.89: Στηθαίο βεράντας βόρειας όψης - λεπτομέρεια

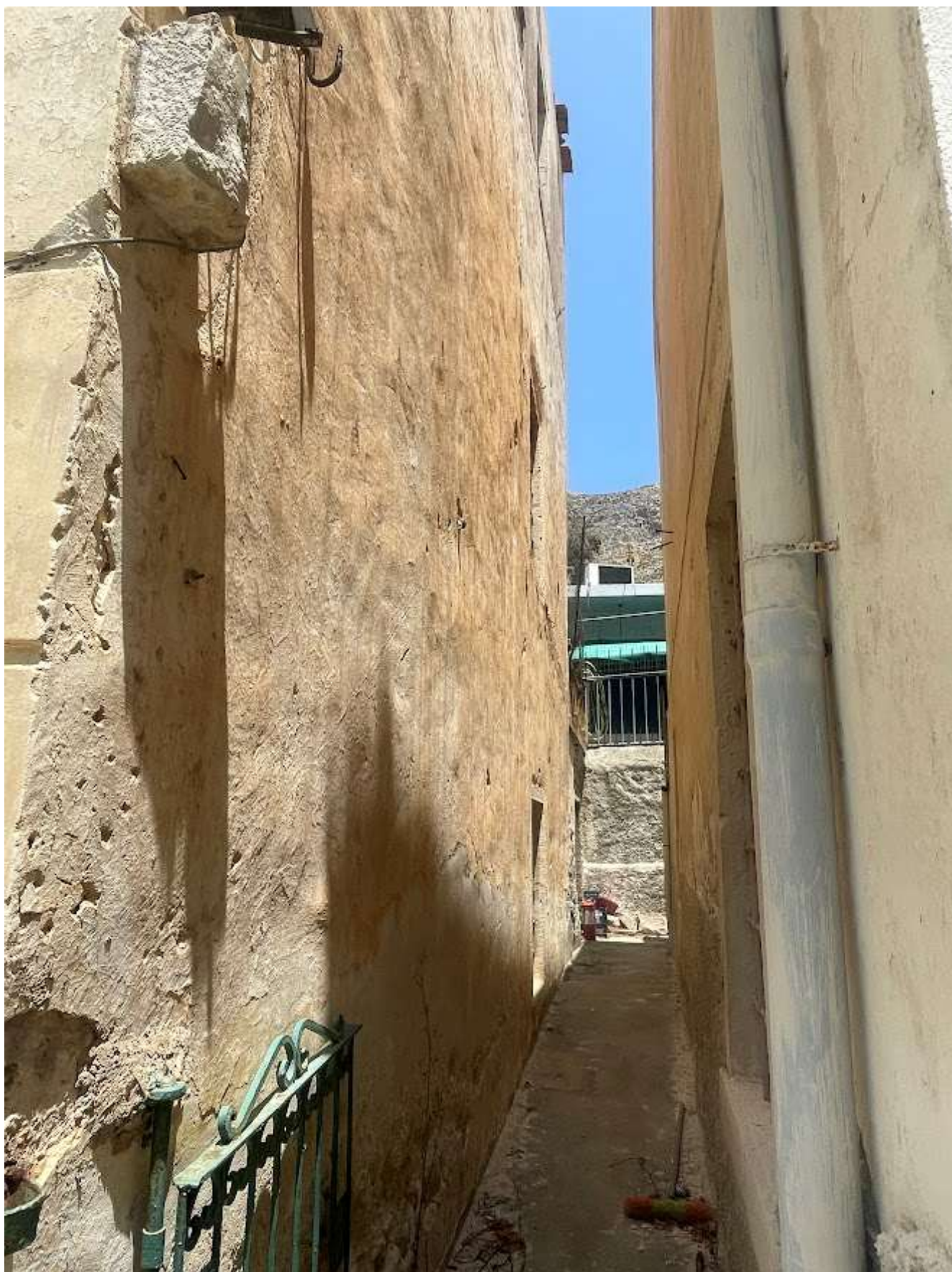
Εικ.90: Στηθαίο βεράντας βόρειας όψης - λεπτομέρεια

Εικ.91: Υποβαθμισμένο δάπεδο φεγγίτη βορεινής προσθήκης του ισογείου (ΙΣ7, ΙΣ8)

Εικ.92: ΒΔ όψη Β' ορόφου

Εικ.93: Ανατολική όψη (άποψη από Ν)

Εικ.94: Ανατολική όψη (άποψη από Β)

Εικ.95: Ανατολικό παράθυρο χώρου ΙΣ4

Εικ.96: Περιβάλλον χώρος – νότιο τμήμα

Εικ.97: Περιβάλλον χώρος – νότιο τμήμα (λεπτομέρεια)

Εικ.98: Εξωτερική όψη αυλόθυρας

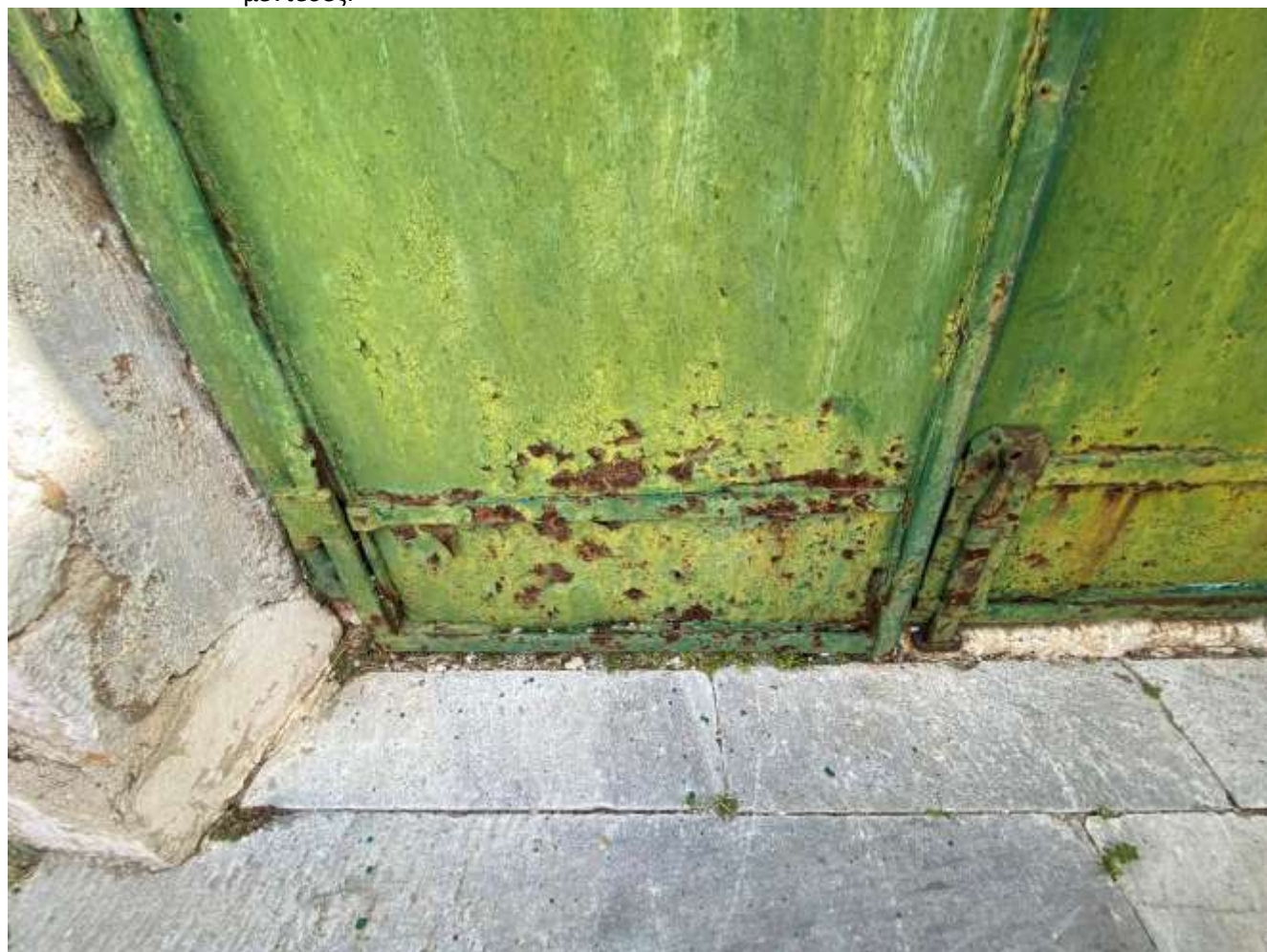
Εικ.99: Εσωτερική όψη αυλόθυρας. Σε κόκκινο πλαίσιο τα απολεσθέντα τμήματα του κιγκλιδώματος.

Εικ.100α: Αυλόθυρα. Λεπτομέρεια: χαλασμένος μεντεσές.

Εικ.100β: Αυλόθυρα. Λεπτομέρεια.

Εικ.101: Αυλόθυρα. Κατώτερο τμήμα εσωτερικά.

α

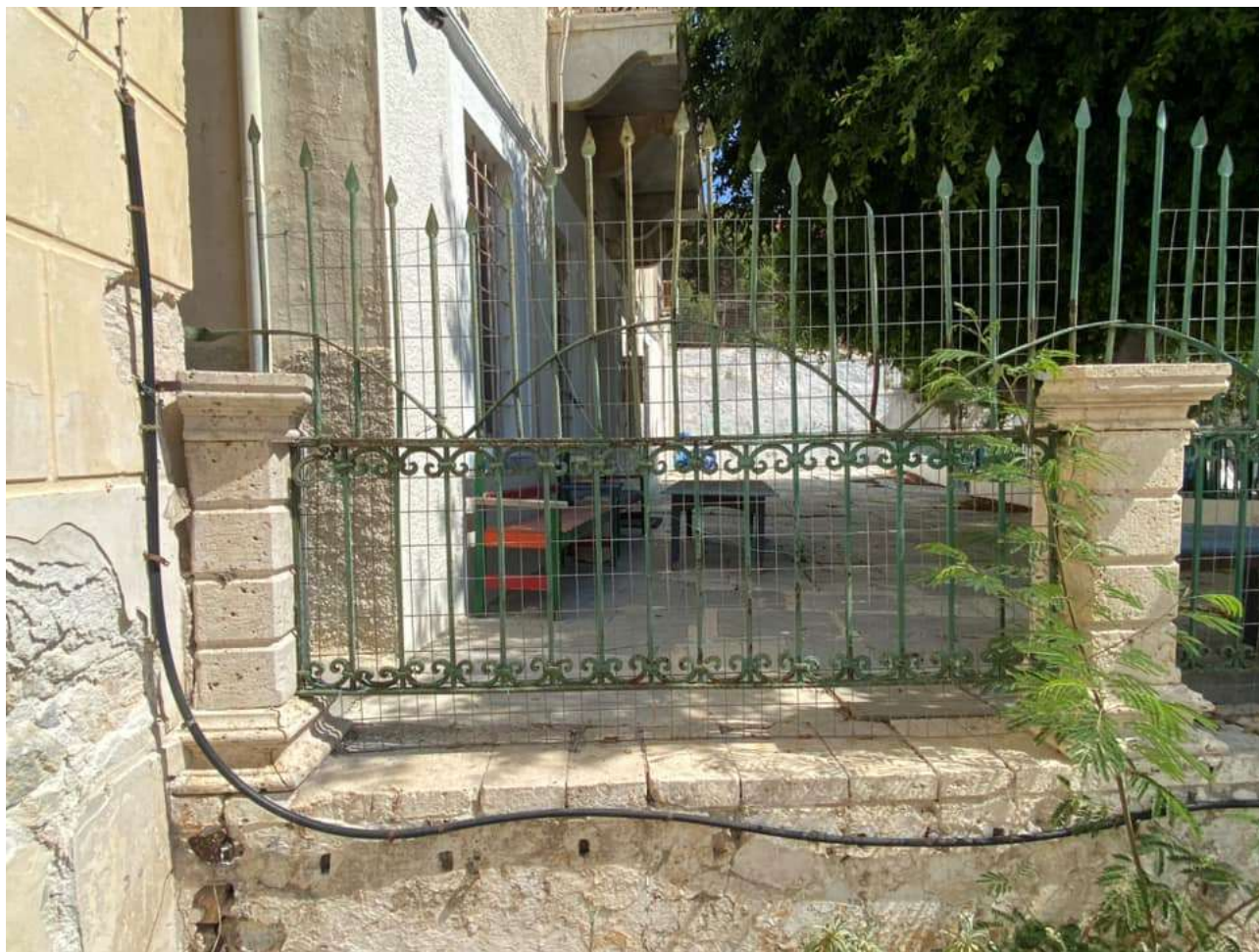

β

γ

Εικ.102α-γ: Η μαρμάρινη κρήνη στο νότιο τοίχο της αυλής.

Εικ.103: Κιγκλίδωμα αυλόγυρου, τμήμα μεταξύ 1^{ου} και 2^{ου} πεσσού.
(Η αρίθμηση των πεσών ορίζεται από Βορρά προς Νότο)

Εικ.104: 1^{ος} πεσσός αυλόγυρου

Εικ.105: 2^{ος} πεσσός αυλόγυρου

Εικ.106: Κιγκλίδωμα αυλόγυρου, τμήμα μεταξύ 2^{ου} και 3^{ου} πεσσού

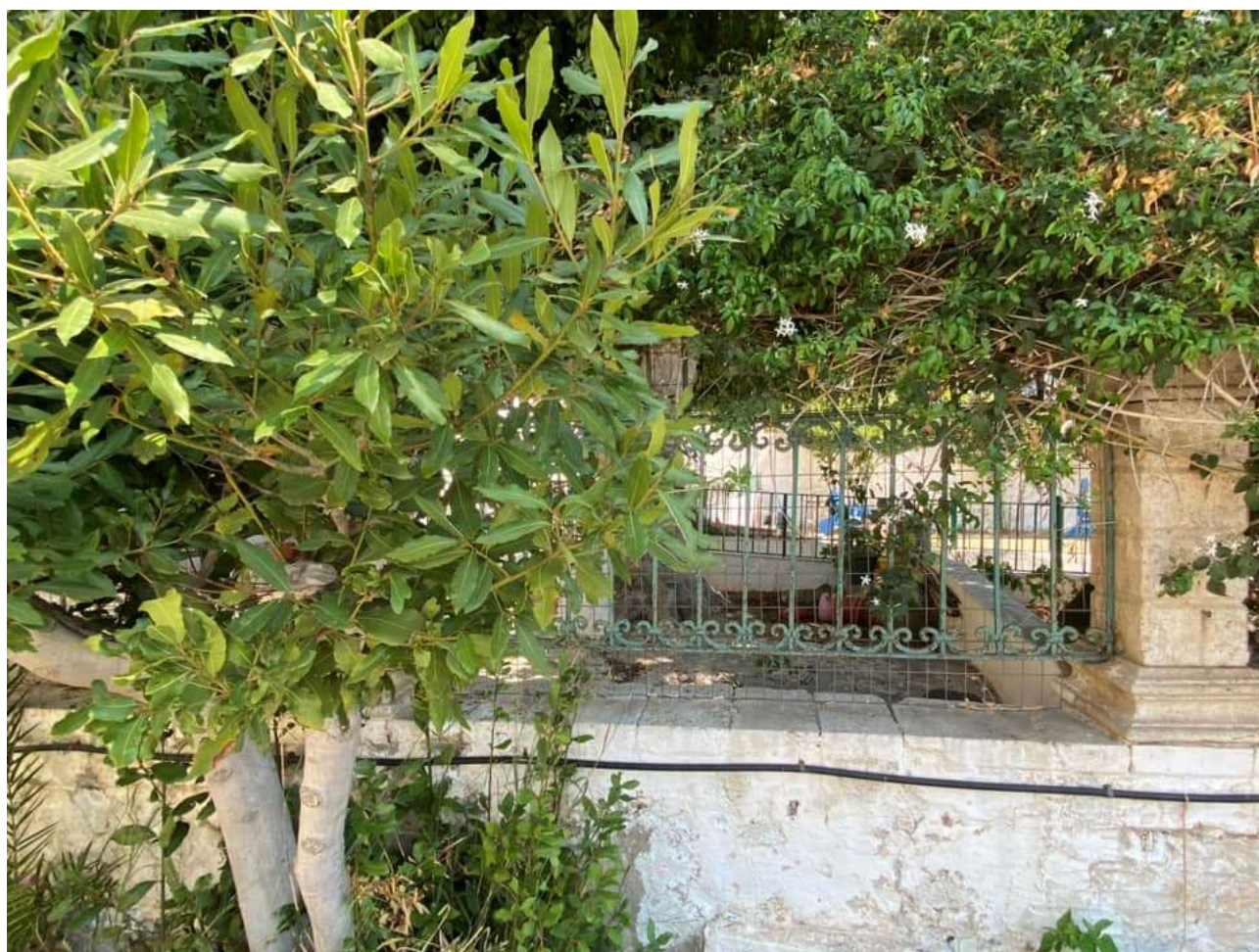
Εικ.107: Κιγκλίδωμα αυλόγυρου, τμήμα μεταξύ 3^{ου} και 4^{ου} πεσσού

Εικ.108: 3^{ος} πεσσός αυλόγυρου

Εικ.110: 4^{ος} πεσσός αυλόγυρου

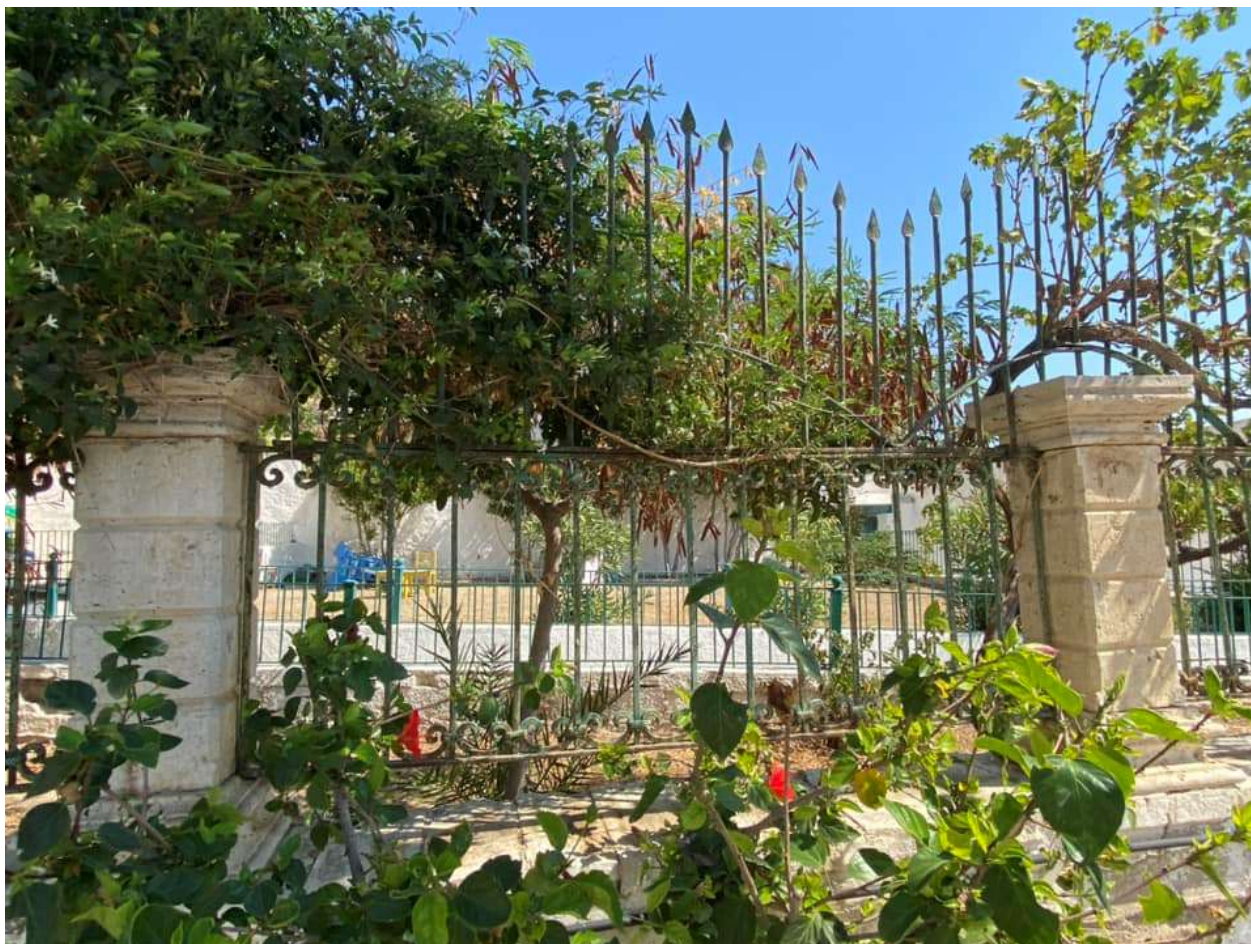
Εικ.109: Κιγκκλίδωμα αυλόγυρου, τμήμα μεταξύ 4^{ου} και 5^{ου} πεσσού

Εικ.111: Κικκλίδωμα αυλόγυρου, τμήμα μεταξύ 5^{ου} και 6^{ου} πεσσού

Εικ.112: Κικκλίδωμα αυλόγυρου, τμήμα μεταξύ 6^{ου} και 7^{ου} πεσσού

Εικ.113: Κιγκλίδωμα αυλόγυρου, τμήμα μεταξύ 7^{ου} και 8^{ου} πεσσού

Εικ.114: Κιγκλίδωμα αυλόγυρου, τμήμα μεταξύ 8^{ου} και 9^{ου} πεσσού

Εικ.115: 8^{ος} πεσσός αυλόγυρου

Εικ.116: 9^{ος} πεσσός αυλόγυρου

Εικ.117: Κιγκλίδωμα αυλόγυρου, τμήμα μεταξύ 9^{ου} και 10^{ου} πεσσού

Εικ.118: Κιγκλίδωμα αυλόγυρου, τμήμα μεταξύ 10^{ου} και 11^{ου} πεσσού

Εικ.119: 10^{ος} πεσσός αυλόγυρου

Εικ.120: 11^{ος} πεσσός αυλόγυρου

Εικ.121: Άποψη αυλόγυρου (νότιο τμήμα)

Εικ.122: Κιγκλίδωμα προαυλίου - λεπτομέρεια

Εικ.123: Κιγκλίδωμα προαυλίου - λεπτομέρεια

Εικ.124: Κιγκλίδωμα προαυλίου - λεπτομέρεια

Εικ.125: Κιγκλίδωμα προαυλίου - λεπτομέρεια

Εικ.126: Κιγκλίδωμα προαυλίου - λεπτομέρεια

Εικ.127: Κιγκλίδωμα περιβολιού, άποψη από Ν

Εικ.128: Κικκλίδωμα περιβολιού, 1^ο τμήμα.

(Η αρίθμηση των τμημάτων όπως αυτά ορίζονται από την τοξωτή τραβέρσα ξεκινά από Ν προς Β)

Εικ.129: Κιγκλίδωμα περιβολιού, 2^ο τμήμα.

Εικ.130: Κιγκλίδωμα περιβολιού, 3^ο τμήμα.

Εικ.131: Κιγκλίδωμα περιβολιού, 4^ο τμήμα.

Εικ.132: Κιγκλίδωμα περιβολιού, 5^ο τμήμα.

Εικ.133: Κιγκλίδωμα περιβολιού, 6^ο τμήμα.

Εικ.134: Κιγκλίδωμα περιβολιού, 7^ο τμήμα.

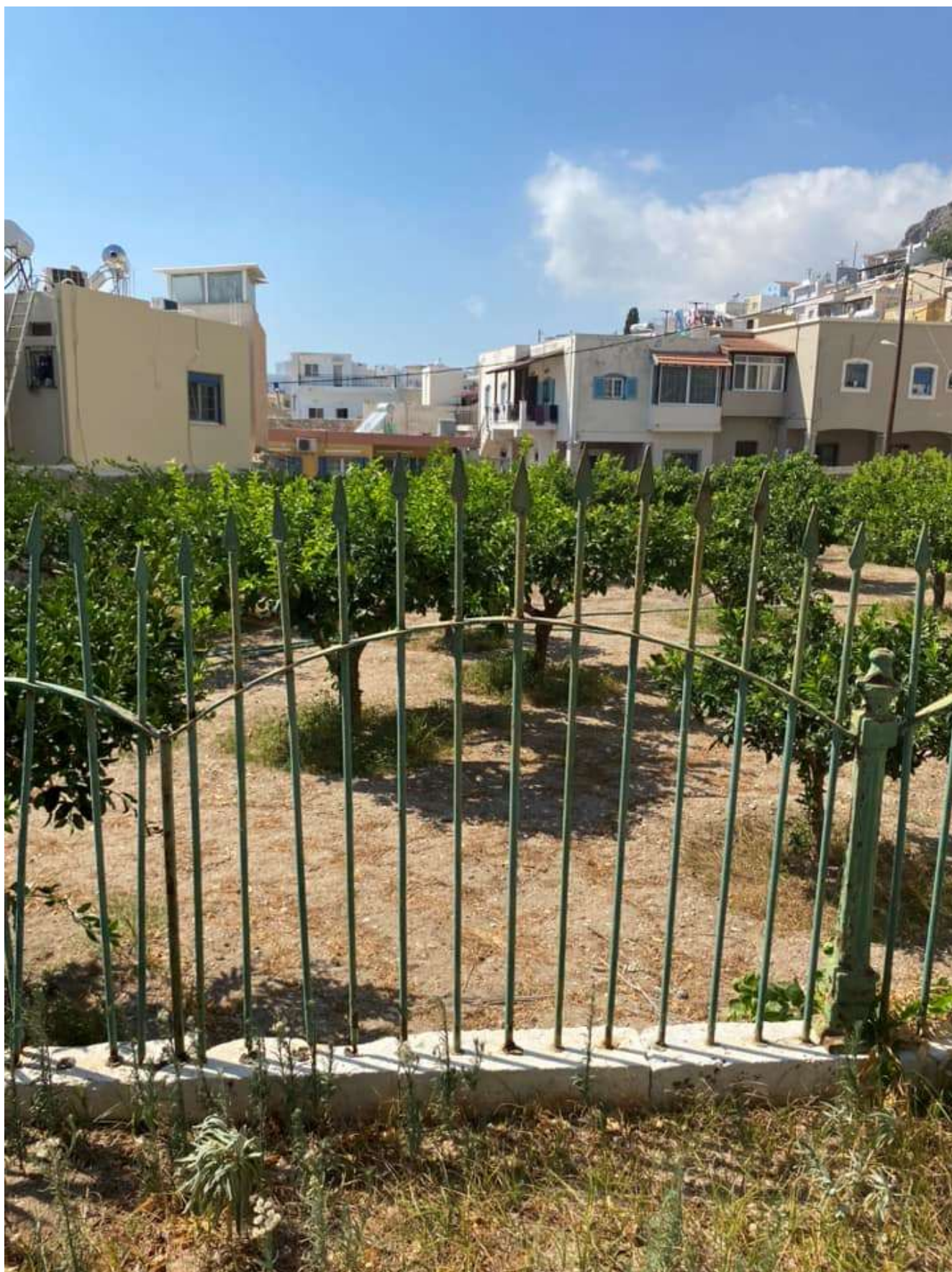
Εικ.135: Κιγκλίδωμα περιβολιού, 8^ο τμήμα.

Εικ.136: Κιγκλίδωμα περιβολιού, 8^ο τμήμα, λεπτομέρεια

Εικ.137: Κιγκλίδωμα περιβολιού, 9^ο τμήμα.

Εικ.138: Κιγκλίδωμα περιβολιού, 10^ο τμήμα.

Εικ.139: Κιγκλίδωμα περιβολιού, 11^ο τμήμα.

Εικ.140: Κιγκλίδωμα περιβολιού, 12^ο τμήμα.

Εικ.141: Κιγκλίδωμα περιβολιού, 13^ο τμήμα.

Εικ.142: Κολωνάκι από χυτοσίδηρο μεταξύ κιγκλιδωμάτων περιβολιού και προαυλίου

Εικ.143: Λεπτομέρεια κιγκλιδωμάτων περιβολιού: φθορά λίθου

Εικ.144: Λεπτομέρεια κιγκλιδωμάτων περιβολιού: φθορά κατώτερου τμήματος

Εικ.145: Κιγκλιδώματα προαύλιου, δυτικό τμήμα, λεπτομέρεια

Εικ.146: Κιγκλιδώματα προαύλιου, δυτικό τμήμα, λεπτομέρεια

Εικ.147: Κιγκλιδώματα προαύλιου, δυτικό τμήμα, λεπτομέρεια

Εικ.148: Κιγκλιδώματα προαύλιου, δυτικό τμήμα, λεπτομέρεια

Εικ.149: Κιγκλιδώματα προαύλιου, δυτικό τμήμα, λεπτομέρεια

Εικ.150: Κιγκλιδώματα προαύλιου, δυτικό τμήμα, λεπτομέρεια

Εικ.151: Τμήμα λίθινου πλακόστρωτου

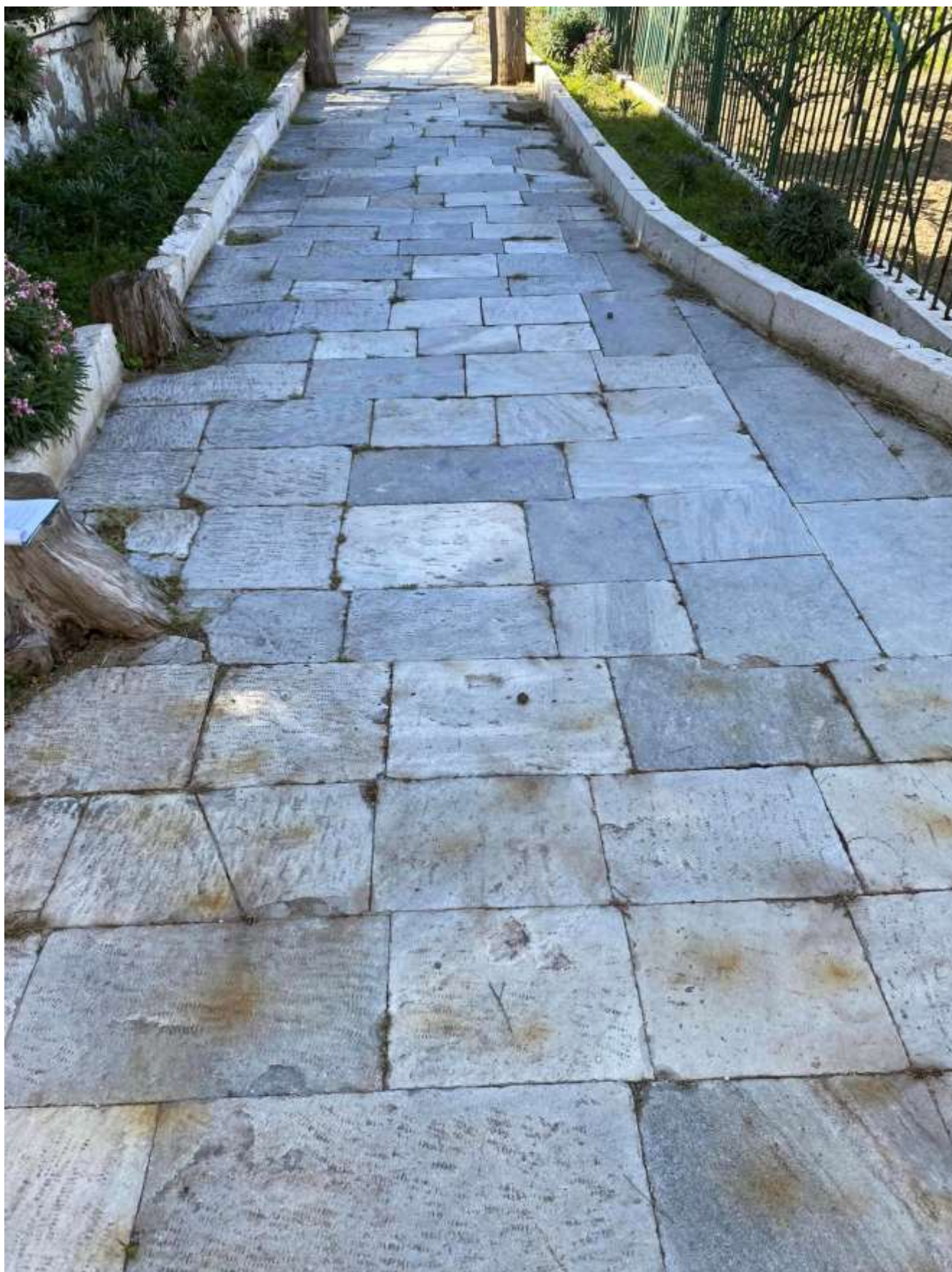
Εικ.152: Τμήμα λίθινου πλακόστρωτου

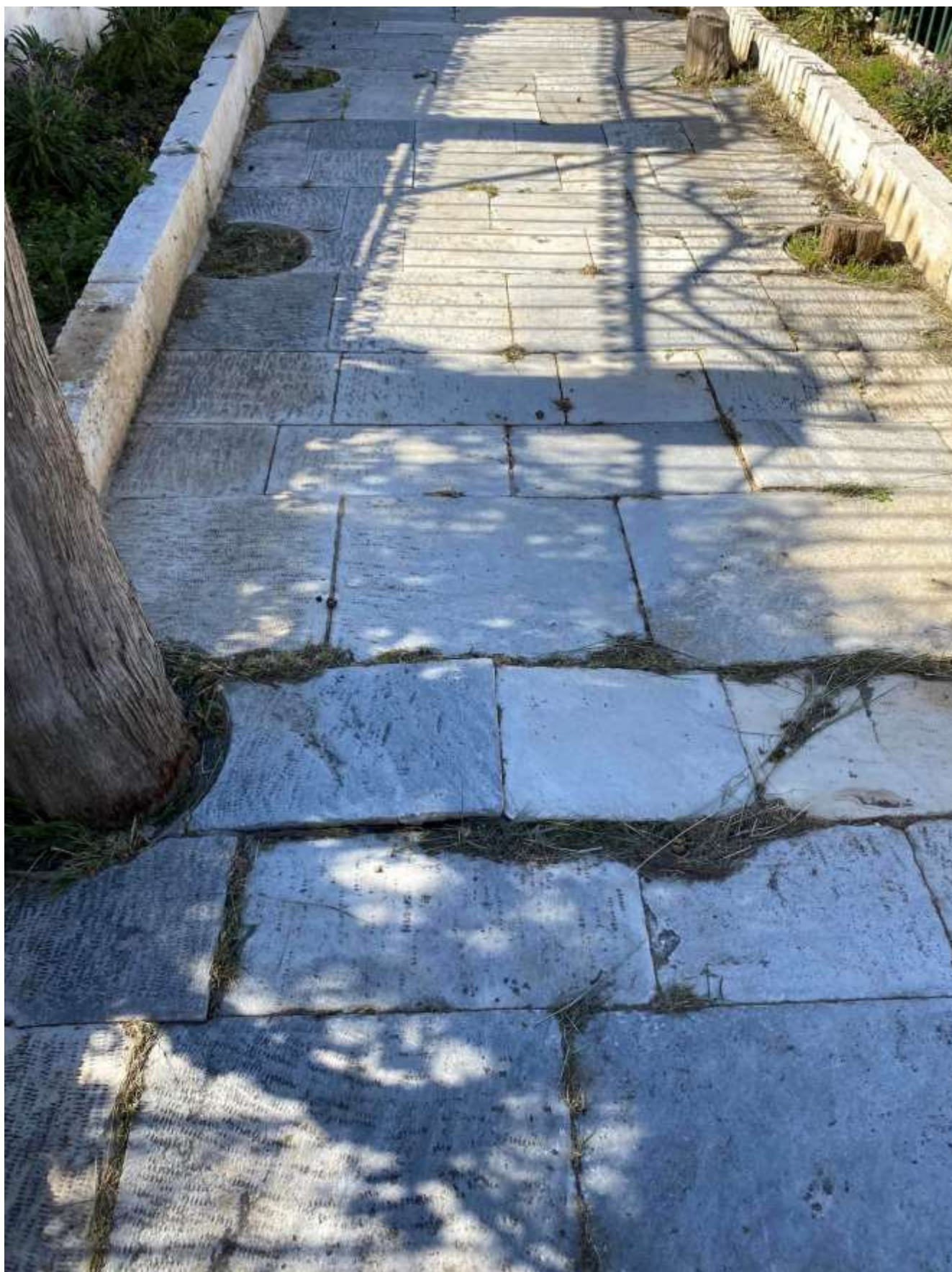
Εικ.153: Τμήμα λίθινου πλακόστρωτου

Εικ.154: Μεταλλική σχάρα καταπακτής εξαερισμού

Εικ.155: Τμήμα λίθινου πλακόστρωτου

Εικ.156: Τμήμα λίθινου πλακόστρωτου

Εικ.157: Τμήμα λίθινου πλακόστρωτου (δυστικά)

Εικ.158: Άποψη του αρχοντικού από ΒΔ. Σε πρώτο πλάνο η σέρα (περίπτερο Α).

Εικ.159: Σέρα. Δάπεδο με τσιμεντοπλακίδια.

Εικ.160: Σέρα. Δάπεδο με τσιμεντοπλακίδια.

Εικ.161: Σέρα. Μαρμάρινη σκάλα – όψη.

Εικ.162: Σέρα. Μαρμάρινη σκάλα – πλαϊνή όψη – νότια)

Εικ.163: Σέρα. Λεπτομέρεια μαρμάρινης σκάλας

Εικ.164: Σέρα. Μαρμάρινη σκάλα – πλαϊνή όψη – βόρεια)

Εικ.165-166: Σέρα. Μαρμάρινη σκάλα. Αποκολλημένο τμήμα.

Εικ.167: Άποψη χώρου ΥΠ3

Εικ.168: Άποψη χώρου ΥΠ3

Εικ.169: Πιθάρι στο χώρο ΥΠ3

Εικ.170: Άποψη του χώρου ΥΠ2

Εικ.171: Κεντρική θύρα εισόδου, εσωτερική όψη

Εικ.172: Παράθυρο κλιμακοστασίου

Εικ.173: Θύρα χώρου ΙΣ2 (εξωτερική όψη)

Εικ.174: Θύρα χώρου ΙΣ2 (εσωτερική όψη)

Εικ.175: Χώρος ΙΣ2 (γραφείο Βουβάλη)

Εικ.176: Εντοιχισμένο χρηματοκιβώτιο στο δυτικό τοίχο του χώρου ΙΣ2

Εικ.177: Ποδιά αριστερού παραθύρου χώρου ΙΣ2

Εικ.178: Ποδιά δεξιού παραθύρου χώρου ΙΣ2

Εικ.179: Ποδιά αριστερού παραθύρου χώρου ΙΣ3

Εικ.180: Ποδιά δεξιού παραθύρου χώρου ΙΣ3

Εικ.181: Τζάκι χώρου ΙΣ3

Εικ.182: Τζάκι χώρου ΙΣ3

Εικ.183: Τζάκι χώρου ΙΣ3 – λεπτομέρεια: μεταλλική στόφα

Εικ.184: Τζάκι χώρου ΙΣ3 – λεπτομέρεια: μαρμάρινο πλαίσιο

Εικ.185: Τζάκι χώρου ΙΣ3 – λεπτομέρεια: εφυσιασμένα κεραμικά πλακίδια

Εικ.186: Τζάκι χώρου ΙΣ3 – λεπτομέρεια: πλακίδια cotto

Εικ.187: Τζάκι χώρου ΙΣ3 – λεπτομέρεια: φθορά λίθινης επένδυσης

Εικ.188: Τζάκι χώρου ΙΣ3 – λεπτομέρεια: φθορά λίθινης επένδυσης

Εικ.189: Χώρος ΙΣ5 (τραπεζαρία)

Εικ.190: Δεξί παράθυρο νότιου τοίχου χώρου ΙΣ5

Εικ.191: Τζάκι χώρου ΙΣ5

Εικ.192: Τζάκι χώρου ΙΣ5

Εικ.193: Τζάκι χώρου ΙΣ5 – μεταλλική στόφα και εφυσωμένα πλακίδια

Εικ.194: Τζάκι χώρου ΙΣ5 – αριστερή σύνθεση εφυαλωμένων πλακιδίων

Εικ.195: Τζάκι χώρου ΙΣ5 – δεξιά σύνθεση εφυσωμένων πλακιδίων

Εικ.196: Τζάκι χώρου ΙΣ5 – πλαϊνή όψη

Εικ.197: Τζάκι χώρου ΙΣ5 – λεπτομέρεια πλαϊνής όψης

Εικ.198: Στόφα χώρου ΙΣ6Α

Εικ.199: Στόφα χώρου ΙΣ6Α

Εικ.200: Στόφα χώρου ΙΣ6Α - λεπτομέρεια

THE "WELLSTOOD" RANGE

LUXURY, ECONOMY AND SUPREME COOKING EFFICIENCY.

ALSO SUPPLIED FOR USE WITH OIL FUEL

SUPREMACY POINTS

1. Padded Doors, enamel lined, keep oven hot and kitchen cool on half the quantity of fuel.
2. Pedal Door Opener allows free use of both hands for dishes. Stands roughest usage.
3. Oven Heat Indicator—another invaluable assistant to the cook.
4. Hot Blast Oven Ventilator drives off steam or vapour with superheated air, preserving the flavour of the most delicate dishes.
5. Reversing Damper directs heat to top or bottom of baking oven as required.
6. Self-Indicating Flue Damper—complete control of draught with a touch.
7. Dust Extractor in coal burning ranges, keeps dust from kitchen when fire is shaken or disturbed.

And the latest improvement—"Wellstood" Ranges can now be supplied in "Bonamel" porcelain coating—bright, washable, heat-retaining and durable—the perfect surface finish.

Fully detailed Catalogue from:—

Smith & Wellstood

Est. 1854. Limited.
BONNYBRIDGE - - SCOTLAND

Illustration shows Style S.W.X. suitable for an opening 5 ft. 6 in. wide. Other styles in sizes from 4 ft. to 17 ft. wide are shown and priced in Catalogue No. W.K.23. which may be had on application to the Sole Manufacturers and Patentees.

Εικ.201: Διαφήμιση του 1932 για τις στόφες Wellstood

Εικ.202: Λέβητας χώρου ΙΣ6Α

Εικ.203: Χτιστός νεροχύτης χώρου ΙΣ6Α

Εικ.204: Τσιμεντένιος νεροχύτης στο νότιο παράθυρο του χώρου ΙΣ6Β

Εικ.205-206: Τσιμεντένιος νεροχύτης του χώρου ΙΣ8

Εικ.207-208: Κτιστός ξυλόφουρνος του χώρου ΙΣ8

Εικ.209: Ξύλινη πόρτα χώρου Α2

Εικ.210: Ξύλινη πόρτα χώρου Α2 - λεπτομέρεια

Εικ.211: Δυτική εξωστόθυρα χώρου Α2

Εικ.212: Παράθυρο χώρου Α2

Εικ.213: Πόμολο στο παράθυρο του χώρου Α2

Εικ.214: Τζάκι χώρου Α2 (σαλόνι)

Εικ.215: Τζάκι χώρου Α2

Εικ.216-217: Τζάκι χώρου Α2 – λεπτομέρειες ανάγλυφου μαρμάρινου διακόσμου

Εικ.218: Τζάκι χώρου Α2 – εφυσωμένα κεραμικά πλακίδια

Εικ.219: Τζάκι χώρου Α2 – εφυσωμένα κεραμικά πλακίδια

Εικ.220: Τζάκι χώρου Α2 – εφυσιασμένα κεραμικά πλακίδια (λεπτομέρεια)

Εικ.221: Τζάκι χώρου Α2 – εφυσωμένα κεραμικά πλακίδια

Εικ.222: Εξωστόθυρες χώρου Α3 (όμοιες με αυτές του χώρου Α5)

Εικ.223: Τσιμεντοπλακίδια στο δάπεδο του χώρου Α4

Εικ.224: Χώρος B1

Εικ.225: Χώρος B3

Εικ.226: Νεροχύτης χώρου Β3

Εικ.227: Σκαλοπάτια μεταξύ χώρων Β4 – Β5

Εικ.228: Σκαλοπάτια μεταξύ χώρων Β4 – Β5

10. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΔΙΚΤΥΟΓΡΑΦΙΑ

Ιστορικά στοιχεία:

Γλύναση, Κ. (2017) *Νικόλαος Εμμ. Βουβάλης. Πάντειο Πανεπιστήμιο.*
<https://hellenicdiaspora.com/wp-content/uploads/2017/06/ΝΙΚΟΛΑΣ-ΒΟΥΒΑΛΗΣ-ΕΡΓΑΣΙΑ-ΜΕ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.pdf>

Kalymnos News: Ντοκιμαντέρ Νικόλαος Βουβάλης - Η ζωή και τα έργα του μεγάλου ευεργέτη της Καλύμνου - Σειρά Ντοκιμαντέρ Επέκεινα "Βίοι και Έργα" Παραγωγή Studio Drosos
https://www.youtube.com/watch?v=Cnn-77FT_RE

Μιχαηλίδου, Μ. (1988) Το αρχοντικό Βουβάλη στην Κάλυμνο, Περιοδικό «Κατοικία», τεύχος 34, σσ.75-81

Κεραμικά πλακίδια:

Antique Endeavors Antique Fireplace Tiles
<https://www.antiqueendeavors.com/webshop/antique-fireplace-tiles/>

Best Reclamation Fireplace & Decorative Tiles
<https://bestreclamation.co.uk/fireplace-decorative-tiles/>

English Salvage Rare Victorian Decorative Tiles
https://www.englishsalvage.co.uk/rare-victorian-decorative-tiles-x10_item_34745

Heritage Fireplace Centre Antique Renaissance Victorian Fireplace Tile Set. Made by Thomas Gimbert Booth.
<https://www.heritagefireplacecentre.com/antique-tiles/AT625-antique-renaissance-victorian-fireplace-tile-set-made-by-thomas-gimbert-booth.htm>

Johnson, T. (2004) *The Morris Ware, Tiles and Art of George Cartlidge.* Making Space, Isle of Wight, 2004.

London Mosaic What are Victorian encaustic tiles?
<https://www.londonmosaic.com/encaustic-tiles.htm>

Tile Heaven Pair of 19th Century Tile panels
<https://www.tileheaven.uk/d/50034.htm>

Τζάκια:

Architect magazine (2016) The Heat is On: A Brief History of Fireplace Design
https://www.architectmagazine.com/technology/products/the-heat-is-on-a-brief-history-of-fireplace-design_o

Brick Anew (2016) The History and Evolution of Fireplaces
<https://brick-anew.com/blog/the-history-and-evolution-of-fireplaces/>

Direct Fireplaces How to restore a Victorian Fireplace

<https://www.direct-fireplaces.com/our-blog/how-to-restore-a-victorian-fireplace/>

The Antique Fireplace Restoration Company How do Victorian Fireplaces Work

<https://www.tafrco.co.uk/blog/how-victorian-fireplaces-work/>

The Fireplace Store The Evolution of Fireplaces: A Journey Through Time

<https://www.thefireplacestore.ca/the-evolution-of-fireplaces/>

The Victorian Emporium (2018) How to restore a Victorian Fireplace

<https://www.thevictorianemporium.com/publications/advice/article/how-to-restore-a-victorian-fireplace>

The Victorian Emporium (2023) Victorian fireplaces. Design and function.

<https://www.thevictorianemporium.com/publications/editorial/article/victorian-fireplaces-design-and-function>

Στόφα κουζίνας:

Greenhill Historical Society Smith & Wellstood

<https://greenhillhistoricalsociety.weebly.com/smith-and-wellstood.html>

Media Storehouse Advert for Wellstood cooking ranges, from Smith and Wellstood. Date: 1932

<https://www.mediastorehouse.com/mary-evans-prints-online/new-images-july-2023/ad-wellstood-cooking-ranges-smith-wellstood-32240340.html>

Κιγκλιδώματα:

Θεοδοσίου, Α. (2019) *Κιγκλιδώματα και Σιδεριές στα Δωδεκάνησα*, Ρόδος.

Κουμαρίδου, Β. (2009) *Σιδεριές ακινήτων του 19^{ου} αιώνα επί των κεντρικών οδικών αρτηριών στην Ερμούπολη της Σύρου*. Διπλωματική Εργασία. Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Μηχανικών Σχεδίασης Προϊόντων και Συστημάτων.

Mitchell, D. S. (2017) *Conservation of Architectural Ironwork*. Routledge, London & New York.